RADU TEODORESCU

COMBATEREA HAOSULUI ȘI A ANARHIEI

Cugir 2021

CUPRINS

INTRODUCERE

Ca să fim sinceri trebuie să spunem încă de la început că această carte este despre conflictul dintre bine și rău și despre modul în care răul se manifestă în lumea noastră. Dacă această carte este despre conflictul dintre bine și rău atunci de ce ea se numește Combaterea haosului și anarhiei? Ceea ce trebuie să știm și ceea ce trebuie să fim conștienți este că conflictul dintre bine și rău se dă pe mai multe planuri:

- spiritual,
- moral,
- social,
- psihologic,
- științific,
- militar etc.

Prin urmare este bine să știm că lucrurile sunt destul de simple în practică (dacă nu ești un om bun, ești un om rău), dar mult mai complicate în practică. De ce? Fiindcă răul poate să i-a mai multe forme:

- război,
- crimă,
- genocid,
- tiranie,
- corupție,
- exploatare etc.

Este evident că lucrurile sunt simple numai teoretic dar ele sunt mult mai complicate în sens practic. O formă de manifestare a răului în lumea noastră este haosul (și anarhia). Aceasta fiindcă acolo unde este haos și anarhie nu poate să existe bine. Cum poate să fie acest lucru? Este evident că haosul și anarhia sunt lucruri care țin de voința omului. Este omul cel care este responsabil de lucrurile din jurul lui. Parafrazând această expresie a conflictului dintre bine și rău putem să spune că în lumea noastră există:

- o luptă,
- un conflict,
- o opoziție,
- și o confruntare

dintre haos și ordine.[1]

Mai toată lumea poate vedea că în lumea noastră se dă o luptă între haos și ordine. Aceasta fiindcă aceste două noțiuni sunt contradictorii și se exclud reciproc. Am considerat că este bine să actualizăm pentru omul zilelor noastre acest conflict dintre bine și rău sau mai bine spus dintre ordine și haos într-o carte în care să ni se reamintească:

- beneficiile,
- câștigul,
- oportunitățile,
- progresul

ordinii raportat la:

- pierderea,
- distrugerea,
- lipsa
- și anomalia

haosului. În istorie haosul a primit mai multe nume și unele sunt mai sonore decât altele. Știm în acest sens că haosul poate să se găsească sub mai multe denumiri istorice:

- vandalism,
- canibalism,
- lupta de clasă,[2]
- suprimarea adversarilor,
- tirania,
- sau dictatura.

---

[1]David Acheson, *From calculus to chaos: an introduction to dynamics* (Oxford, 1998).
[2]Nicolaei Berdiaev, *Originea și sensul comunismului rus* (Editura Dacia, 1994).

Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre formele istorice sub care putem să întâlnim haosul și anarhia. Este clar că sunt mult mai multe forme de manifestare a haosului dar din lipsa de spațiu nu vom menționa toate aceste forme. Voim doar ca cititorul să își facă o imagine de ansamblu. Prin urmare haosul este o:

- energie negativă,
- o putere distructivă,
- o mare problemă,
- o forță anihilatoare în lumea noastră.

Ceea ce vom evidenția în aceste rânduri este că în lumea noastră sunt mai mulți agenți sau mai bine spus oameni care sunt dedicați haosului dar în cazul omului nu se poate vorbii de un *haos absolut*. Aceasta fiindcă este bine să știm că haosul absolut este prezent numai în cazul demonilor. Vom prezenta aici că în iad, locul demonilor, există un haos absolut. Aceasta fiindcă trebuie să știm că iadul este fondat pe haos. Să nu creadă cineva că demonii sunt ființe ale ordinii. Atunci când ei s-au separat de Dumnezeu ei bine ei s-au separat și de noțiunea de ordine. Demonii urăsc ordinea și de mai multe ori în istoria umană ei au încercat să aducă:

- haos,
- anarhie,
- dezordine,
- distrugere,
- război
- și crimă.

Avem într-un anume sens în demoni autorii morali ai haosului absolut. Totuși, omul nu este un demon dar poate și el să ajungă să facă mult rău în jurul lui prin faptul că ajunge să răspândească haosul și anarhia. În paginile acestei cărți vom vorbii mai mult despre care sunt:

- motivațiile,
- resorturile,
- sensurile,
- și înțelesurile

celor care ajung să facă haos în jurul lor. La mai multe manifestații pașnice din timpul nostru se poate vedea că apar mai multe elemente ale haosului care ajung:

- să urle,
- să devină violenți,
- să incite la violență,
- și să degenereze lucrurile

în haos și anarhie. Mai cu toții am putut să vedem în direct sau la televizor manifestări de stradă care au degenerat în haos. Totul a început ca un miting de protest când dintr-o dată din mulțime un grup de protestatari, care mai apoi sunt identificați ca huligani sau incitatori la violență, ajung să

- să se bată,
- să se manifeste violent,
- să strige lozinci față de tabăra adversă,
- să lovească pe cei din jur
- și uneori chiar să recurgă la crimă.[3]

Ei sunt ceea am putea denumii ca agenți ai haosului. Aceasta fiindcă vrem sau nu vrem ceea ce trebuie să recunoaștem este că în lumea noastră haosul este o realitate și de multe ori este o realitate contagioasă.[4]

---

[3] Gustave Le Bon, *Psihologia mulțimilor* (București, 2018).

[4] Ceea ce pot remarca mai mulți psihologi este că dacă vom crește un copil în haos el când va fi mare va fi un agent al haosului. Aceasta fiindcă haosul este un lucru care:

- se învață
- și se deprinde.

Este evident că trebuie să știm că haosul este o energie activă numai în măsura în care îl lăsăm. Omul fiind creat cu liber arbitru trebuie să știm că poate opta între haos sau ordine. Acest lucru în funcție de propria lui alegere. Este bine să știm că agenții haosului sunt oameni care inițial au fost buni dar care din lăcomie au voit mult mai mult. Așa că ei au ales să pășească pe calea haosului și așa că au ajuns să îl propage în jurul lor. Dacă ajungem să trăim într-un mediu în care haosul este promovat și susținut, ei bine și noi vom devenii la un moment dat agenți ai haosului.

Ceea ce vom arăta în paginile acestei cărți este că este destul de simplu să fi un agent al haosului și este destul de greu să devii un agent al ordinii. De ce? Fiindcă haosul este o formă de manifestare a răului și răul este mult mai ușor de făcut și de pus în aplicare decât binele sau ordinea. Este clar că în lumea noastră se dă o luptă de supremație dintre ordine și haos. Acest lucru poate să fie văzut din mai multe puncte de vedere:

- social,
- economic,
- politic,
- cultural,
- artistic,
- instituțional etc.

Lupta dintre haos și ordine este un lucru care ne afectează și pentru aceasta trebuie să ne luăm măsuri de protecție pentru a nu ajunge să avem de suferit.[5]

Anul 522 a fost anul în care Imperiul Bizantin era în floare. La fel de bine în acest an mai mulți copii se jucau în fața Catedralei Sfânta Sofia. Printre ei era și un copil de evreu necreștin.

- Hei voi! A spus unul dintre copii.
- Ce este?
- Ce ar fi să intrăm în catedrală?
- De ce?
- Să vedem cum este.
- Dar nu putem să ne jucăm acolo.
- Nici nu trebuie.
- Și atunci de ce să intrăm?
- Doar așa.
- Doar așa?
- Da.
- Bine haideți să intrăm.

Ușile catedralei Sfânta Sofia fiind deschise copii au intrat înăuntru.

- Copii să fiți cuminți, le-a spus un epitrop.
- Suntem domnule.
- Vreți să vă închinați la icoane?
- De ce nu?
- Atunci să vă puneți în rând și să mergeți să vă închinați.

Copilul evreu privea cu care admirație la catedrală.

- Este așa de mare, spuse el.
- Este cea mai mare biserică din imperiu.
- Da?
- Și nu numai.
- Adică?
- Este cea mai mare construcție din lume.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Dar este așa de frumos.
- Sigur că este așa de frumos.
- Nu știam că oamenii pot să facă lucruri așa de frumoase.
- Împăratul nostru a făcut-o.
- Trebui să fie un om puternic.
- De ce?
- Să ajungi să faci o construcție așa de mare.
- Păi singur că este.
- Da?
- Cum să nu, doar este împărat.

[5]Liviu Petcu, *Suferința și creșterea spirituală* (Editura Academica Axis, 2012).

- Eu nu am mai fost niciodată într-o biserică creştină.
- De ce?
- Fiindcă sunt evreu.
- Şi voi evreii nu aveţi biserici?
- Nu.
- Păi şi unde vă rugaţi?
- La sinagogă.

Copilul de evreu a rămas surprins de mărirea Catedralei Sfânta Sofia şi mai ales de o icoană cu Sfânta Maria. Într-o zi el era din nou cu copii la joacă. Pe cum se jucau au putut auzii cum bat clopotele catedralei.

- Haideţi să mergem.
- Unde?
- În catedrală.
- De ce?
- A început liturghia.
- Bine, vom merge.

Copii au intrat la liturghie în catedrală. Când a venit momentul împărtăşirii ei s-au pus în rând. Doar copilul evreului stătea pe lângă rând.

- Tu ce faci? A întrebat un copil pe evreu.
- Stau şi ascult slujba.
- De ce nu stai în rând?
- Păi de ce să stau?
- Să mergi să te împărtăşeşti.
- Să mă împărtăşesc?
- Da.
- Ce este acea împărtăşanie?
- Ceea ce ne dăm preotul din potir.

Luat de val ei bine copilul de evreu a primit şi el împărtăşania. După slujbă el s-a dus acasă.

- Mamă, mamă!
- Ce este?
- Nici nu ştii ce am făcut astăzi.
- Ce?
- M-am împărtăşit.
- Unde?
- La catedrala creştină.
- Cum?
- Am fost cu mai mulţi copii.
- Dar noi evreii nu ne împărtăşim.
- Nu?
- Nu.
- Dar de ce?
- Fiindcă noi credem numai în Moise şi nu şi în Iisus.
- Dar mamă toţii copii s-au împărtăşit.
- Eşti pedepsit.
- De ce?
- Fiindcă ai făcut un lucru rău.

Copilul a fost pedepsit şi nu a mai fost lăsat să se joace cu copii creştini. Tatăl lui a început să îl urască. Ura era atât de mare că odată când copilul privea în cuptor l-a împins în cuptorul înroşit. Mama lui a început să îl strige:

- Fiule, fiule unde eşti?
- Sunt aici mamă, a strigat el din cuptor.

Mama a rămas uimită când a văzut că nu a ars:

- Fiule dar cum nu ai ars?

- Femeia din icoana din catedrală pe care creştinii o numesc Sfânta Maria a venit și a pus apă în jurul meu să nu ard.[6]

Avem aici o minune din anul 522 care adevereşte că creştinismul ortodox este adevărata credinţă. Asemenea acestui copil de evreu suntem cu toţii. Ajungem să trăim în iureşul şi haosul acestei lumi fără să ne dăm seama că nu suntem pe calea cea bună. Devenim creştini ca restul lumii şi nu credem că acest lucru va schimba cumva soarta noastră. Numai că Maica Domnului[7] mai de vreme sau mai târziu va venii în ajutorul nostru. Calea generică a lumii noastre trebuie să ştim că este un fel de haos lent.[8] Vedem acest lucru în mai multe domenii:

- politică,
- viața socială,
- mentalitate,
- conflicte etnice,
- diferențele rasiale,
- lupta pentru supremație mondială.[9]

Într-o lume în care trebuie să recunoaştem că valorile sunt bulversate[10] și controversate am găsim de cuviință să le reamintim creştinilor şi mai ales creştinilor ortodocşi să nu ne uităm menirea noastră de a fi apărători ai ordinii și ai rânduielii. Aceasta fiindcă după cum vom vedea sunt destui agenți ai haosului și ai anarhiei în lumea noastră.

CAPITOLUL 1

DE CE HAOSUL ȘI ANARHIA SUNT RELE ȘI PĂCATE ȘI MANIFESTĂRI ALE DEMONICULUI ÎN SENS CREȘTIN ORTODOX?

Ceea ce se poate vedea este că lumea în care trăim este o lume a ordinii. Lumea și universul în sens creștin ortodox se numesc creația lui Dumnezeu. Avem o lume în care există un fel de succesiune dintre elemente care aparent sunt opuse unul altuia:

- cald-rece,
- noapte-zi,
- lumină întuneric,
- solid-lichid,
- frumos-urât,
- drept- nedrept etc.

Este evident că lumea este cât se poate de diversă și există o diversitate constructivă în ea. Iată de ce este bine să știm că trebuie să susținem ordinea din lumea noastră. Dumnezeu a creat omul ca o ființă ordonată:

- înălțime,
- greutate,
- frumusețe,
- proporții,
- armoniei trupească.[11]

Ei bine se pare că omul a ajuns de mai multe ori în istorie să nu mai fie mulțumit cu acest trup frumos și ordonat pe care i l-a dat Dumnezeu. În acest sens în lumea noastră se poate vedea că de mai multe ori omul a voit să modifice organismul lui:

- femeile își fac operații estetice,
- naziștii germani au făcut experimente pe oameni pentru a le modifica structura genetică,
- mai noi sunt mai mulți care susțin nașterea în vitro,

---

[6]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).
[7]Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnulu*i (Sibiu, 1998).
[8]Andrei Oişteanu, *Ordine și haos. Mit și magie în cultura tradițională românească* (Iaşi, 2013).
[9]A. Ralph Eppperson, Noua ordine mondială (Editura Antet, 2007).
[10]Dan Tăpălagă, *Bulversarea valorilor* (Bucureşti, 2010).
[11]Umberto Eco, *Istoria frumuseții* (Editura Rao, 2019 reeditare).

- sunt multe femei care își avortează copii.[12]

Care este originea haosului? De unde provine haosul? De unde are el această putere distructivă care ne face uneori să ne temem și să simțim teroare? Ei bine trebuie să știm că haosul este un lucru care nu vine în sens inițial din trupului omului ci mai mult din sufletul lui. Domnul Iisus Hristos a fost cât se poate de concludent în acest sens când a spus că: "căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoţiile, uciderile,Adulterul, lăcomiile, vicleniile, înşelăciunea, neruşinarea, ochiul pizmaş, hula, trufia, uşurătatea. Toate aceste rele ies dinăuntru şi spurcă pe om" (Marcu 7, 21-23). Sunt mulți care vor să înețeleagă modul în care se manifestă haosul dar îl caută:

- în exterior,
- în comportamentul uman,
- în manifestările trupului,
- în gesturile trupului etc.

Ei bine dacă voim să înțelegem care este cauza haosului evident că nu o vom găsii în trupului omului. Aceasta fiindcă trebuie să știm că trupul este mai mult un executant al sufletului.[13]

Prin urmare pentru a afla originea haosului trebuie să cunoaștem mai bine sufletul. Prin urmare știm că sufletul este:

- nevăzut,
- fără culoare,
- de natură spirituală,
- fără greutate sau cantitate.

La fel de bine sufletul este alcătuit din:

- rațiune,
- sentimente
- și voință.

Aceasta fiindcă este bine să știm că sufletul este un lucru care are conștiință de sine. Fără de suflet nu am fi conștienți de trupul nostru. Acest lucru se explică prin faptul că atunci când moare omul nu își mai poate simții trupul. Totuși, cum ajunge sufletul să devină agent al haosului? Ca să ajungă să fie agent al haosului ei bine sufletul ajunge să se înrăiască. Acest lucru, adică procesul de înrăire poate să vină din două surse în special:

- de la sine însuși
- și de la diavoli.

Sunt oameni care fiindcă sunt nemulțumiți cu anumite lucruri ajung să se înrăiască. Ei simt că sunt:

- nedreptățiți,
- neascultați,
- izolați de restul,
- desconsiderați,
- fără să fie luați în seamă etc.

Așa se face că în sufletul omului se naște nemulțumirea. Ei bine există o profundă legătură dintre nemulțumire și haos. Acesta fiindcă haosul întotdeauna apare din cauza unei nemulțumiri legate de:

- drepturile omului,
- dreptate și justiție,
- bani și averi,
- șanse și posibilități,
- libertate etc.[14]

---

[12]Omul de azi a devenit nemulțumit cu ordinea firească lăsată de Dumnezeu în organism. Așa se face că sunt mulți oameni de știință și savanți care vor să modifice generica umană. Se crede de unii că frumusețea nu trebuie să fie un lucru care ține numai de firescul lăsat de Dumnezeu în om ci mai mult de o anumită artificialitate pe care acesta trebuie să o introducă în organismul său. Iată de ce creştinismul ortodox nu este de acord cu operațiile estetice sau generice artificială ori inseminarea in vitro.

[13]Petru Creția, *Lumini și umbre ale sufletului* (Bucureşti, 2020, reeditare).

[14]Dacă este să mergem în sens biblic la originile demonilor vom vedea că haosul pe care ei au început să îl creeze a pornit tot dintr-o anumită nemulțumire: satan a devenit nemulțumit cu Dumnezeu. De ce? Fiindcă el a voit să devină dumnezeu. Ei bine vedem că revolta din ceruri a diavolilor a început tot cu o nemulțumire. Este o nemulțumire pe care diavolii au ajuns să o hiperbolizeze și în cele din urmă să ajungă să le fie definitorie. Este adevărat că sunt și situații în care nemulțumirea este justificată. Totuși, ea nu a fost justificată în cazul diavolilor. De ce? Fiindcă ei s-au voit să fie chiar Cel care le-a dat viață. În loc să fie:

- recunoscători,

Este evident că haosul este dincolo de toate și de orice o stare de nemulțumire. Totuși se poate constata că de mai multe ori haosul ajunge să fie un om de a fi. Sunt oameni care:

- nu se spală,
- nu îți fac curățenie în casă,
- fac lucrurile pe jumătate,
- nu le place ordinea,
- nu le plac regulile,
- consideră că legile statului nu li se aplică și lor etc.

Toate aceste lucruri fiindcă trebuie să ştim că aceste persoane sunt unele care au haosul și răul profund cuibărite în inima și în sufletul lor. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că haosul trebuie să combătut de la origini, adică din suflet.[15]

Poetul român Mihai Eminescu remarca cât se poate de bine că: "cunoştinţele puţine şi bine mistuite limpezesc conştiinţa, formează o cărare bătută a cugetării, o normă care regulează întreaga viață intelectuală. Cunoştinţele pe jumătate percepute introduc un haos în mintea copilului şi rămân un haos chiar când omul îmbătrâneşte." Din această afirmație trebuie să înțelegem că în cele mai multe cazuri haosul și anarhie apar din:

- ignoranță,
- respingerea ştiinței,
- respingerea cunoștinței,
- lipsa de educație,
- o proastă creștere,
- o lipsă elementară de bun simț.

Trebuie să ştim că adepții haosului sunt în mare un fel de primitivi care merg pe:

- primul impus
- și pe instinct.

Aceasta fiindcă trebuie să ştim că aceşti oameni sunt unii care sunt cât se poate de necioppliți. Adeptul haosului este un om care nu are:

- un plan de operație,
- dorința de perfecțiune,
- dorința de a fi mai bun,
- justificări credibile.

Cei mai mulți adepți ai haosului sunt persoane care după cum am spus simt două lucruri în special:

- nemulțumire cu lumea din jur și ordinea ei
- dorința de răzbunare.

La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că cei care sunt adepți ai haosului sunt solidari între ei. Așa se face că ei ajung să se susțină reciproc și să devină unii care să fie convinși că ideile și credințele lor sunt mai bune decât ordinea care există în prezent.[16]

- mulțumitori,
- cu bun simț,
- drepți

față de Dumnezeu ei bine diavolii au devenit nemulțumiți cu El. Prin urmare a fost nemulțumirea cea care i-a făcut pe diavoli să devină agenți eterni ai haosului.

[15]Arthur C. Miller, *Social psychology of good and evil* (Guilford Press, 2004).

[16]Niciodată nu trebuie să subestimăm puterea haosului. Haosul este o putere numai acolo unde este origine. De ce? Fiindcă el are mentalitatea unui parazit sau mai bine spus al unui element irațional. În nici un fel nu trebuie să credem că haosul este:

- rațional,
- logic,
- cursiv,
- discursiv,
- cu înțeles.

Toate aceste lucruri fiindcă sunt mai mulți care sunt într-un anume fel dornici de putere dar incapabili să își asume responsabilitatea ei. Nu trebuie numai să iubim puterea ci la fel de bine trebuie să fim unii care să ne și asumăm responsabilitatea ei. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că puterea înseamnă și multă responsabilitate.

Gânditorul român Simon Mehedinți spunea că: "viața nu este geometrie, dar nici haos." Din aceasta trebuie să înțelegem că viața este un amestec de ordine și spontaneitate. În nici un fel nu trebuie să credem că viața este un fel de:

- haos,
- lipsă de organizare,
- inexactitate,
- o realitate complicată,
- sau împrăștiere fără sens.

Biblia în cartea Facerii ne spune cât se poate de clar că Dumnezeu când a creat această lume a creat-o în ordine și armonie. Acest lucru se vede până și la nivel astronomic:

- stele sunt fixate pe orbita lor,
- planetele sunt organizate în constelații,
- constelațiile sunt organizate în galaxii,
- toate galaxiile formează universul,
- tot universul este un tot armonios și bine gândit.

Este evident că ordinea este una care domnește în universul creat de Dumnezeu. Aceasta ca să nu mai vorbim de ordinea din natură și din lume. Toate ne spune că Dumnezeu este un Dumnezeu al ordinii și al rânduielii.[17]

Istoria cunoaște cazul regelui Mitridate din Pont care a fost puțin mai ieșit din comun.

- Nu știu ce să mă mai fac, îi spuse regele Mitridate un sfetnic.
- De ce majestate.
- Nu știu cum să îți spun.
- Direct majestate.
- De mai multă vreme sunt bântuit de gânduri negre.
- Ce gânduri negre?
- Gânduri față de mai mulți dintre dușmanii mei.
- A, dușmanii.
- Da.
- Ce este cu ei?
- Nu știu cum să formulez.
- Cum vă vine majestate.
- Tu știi că eu mai mulți dușmani?
- Da.
- Dacă acești dușmani ai mei vor conspira împotriva mea?
- Dar aveți și mulți prieteni majestate.
- Eu pun răul în față.
- Așa, continuați.
- Am sentimentul că mai mulți dușmani de ai mei conspiră împotriva mea.
- Chiar așa?
- Da.
- Vai majestate.
- Simt că voi fi otrăvit.
- Otrăvit?
- Da.
- Nu știu ce să zic majestate.
- Uite, m-am gândit la un plan.
- Ce plan majestate?
- Am auzit mai mulți doctori care spuneau că dacă iei mici doze de venin devii imun la otravă.
- Se poate?
- Da. Știu din surse sigure.
- Și ce pot să fac eu majestate?

[17]Aurel Mihai, *Sfânta Treime și cosmosul* (București, 2015).

- Ai putea să faci ceva.
- Ce anume?
- Să îmi faci rost de venin de șarpe.
- Și dacă experimentul nu reușește?
- Nu am de ales.
- Dacă nu vă va otrăvii nimeni?
- Mai bine să fiu precaut nu?
- Da majestate.
- Deci poți să îmi faci rost de venin?
- O să încerc să fac rost majestate.
- Bine. Știam că mă pot baza pe tine.

Se spune că în cele din urmă regele Mitridate a primit veninul. Zilnic lua o mică doză de venin.
- Și cum merge tratamentul majestate? L-a întrebat sfetnicul.
- Foarte bine.
- Mă bucur.
- Acum pot să dorm liniștit.
- Asta o cred și eu.

Ei bine timpul a trecut și așa se face că regele Mitridate a devenit imun la otravă și mai ales la venin. Mitridate a intrat în război cu Pompei al Romei. Pompei l-a înfrânt pe Mitridate și acesta a fost obligat să se retragă la nord de Marea Neagră. Era anul 66 după Hristos și Mitridate spera să își refacă armata și să atace Italia.
- Trebuie să ne pregătim să atacăm Italia, spunea Mitridate nobililor săi.
- Dar majestate uitați un lucru.
- Ce anume?
- Pompei ne-a înfrânt.
- Nu este nici o problemă. Ne vom ridica din nou ca pasărea Fionix.
- Dar majestate poporul se plânge.
- De ce?
- Fiindcă este slăbit.
- Poporul să mi se supună.
- Dar majestate...
- Nu. Eu sunt regele. Poporul trebuie să facă ceea ce spun eu.

Ei bine fiindcă victoria lui Pompei al Romei i-a slăbit ei bine populația a început să se revolte:
- Jos tiranul!
- Libertate!
- Pace!

Erau slogane pe care Mitridate putea să le audă în locuința lui.
- Ce mă voi face acum?

Parcă populația striga cu și mai multă vlagă.
- Libertate! Libertate! Libertate!
- Vai, nu se poate.

Pe regele Mitridate a început să îl cuprindă frica.
- Așa nu se mai poate.

Regele fugea de la fereastră la fereastră și se uita la răsculați.
- Știu ce voi face. Mă voi sinucide.

El a luat un pahar cu otravă și la băut.
- Acum voi murii. Mai bine să mor cu onoare decât să fiu ucis de o gloată mânioasă.

Ceea ce a uitat Mitridate este că era imun la otravă fiindcă luase mai mult venin în organismul lui.
- Acum voi sta și voi aștepta moartea.

Mitridate a stat o jumate de oră.
- Poate otrava nu și-a făcut efectul.

Mitridate a stat o oră, două ore, trei ore și nu murea.
- Ciudat ar fi trebuit să fi murit până acum și am luat cea mai tare otravă.

Dintr-o dată Mitridate s-a luminat:

- Vai am uitat. Eu sunt imun la otravă.

În cele din urmă Mitridate a renunțat să se sinucidă.[18]

Întâmplarea de mai sus ne spune cât de paranoic a fost regele Mitridate al Pontului dar la fel de bine întâmplarea ne spune un lucru care ni se potrivește și nouă: dacă luăm măsuri din timp împotriva haosului, atunci când haosul vine peste noi vom fi imuni.[19]

Este o realitate că trăim într-o lume schimbătoare care se modifică de multe ori de la zi la zi. Nu trebuie să ne lăsăm influențați de această lume.[20] Deși mai toată lumea știe că haosul este o mare problemă sunt din ce în ce mai puțini cei care ajung să i se opună. De ce? Fiindcă omul este unul care nu vrea să fie implicat în această confruntare cu haosul. Haosul a făcut mai multe victime în lumea noastră. Ei sunt cei pe care îi denumim ca fiind martiri. Martirii pot să fie de mai multe feluri:

- martiri religioși,
- martiri politici,
- martiri sociali,
- martiri naționali,
- martiri ai științei,
- martiri ai artei etc.

Toate aceste categorii de martiri sunt unele care ne spun că cei care se opun haosului în toate planurile lui de existență uneori riscă propria lor viață. Se știe din istorie că atunci când s-au ridicat vandalii au fost mai mulți care s-au opus lor. În războaiele cu vandalii care au fost un popor migrator și prădător mai mulți oameni și-ai pierdut viața. Vedem că haosul este o putere care poate curma viața. Totuși aceasta nu înseamnă că noi nu trebuie să ne opunem haosului sub toate formele lui de existență.[21]

Realitatea este că cei mai mulți oameni sunt unii care nu sunt serios interesați de problema haosului. Ei sunt cei care ajung:

- să regrete,
- să le pară rău,
- să vadă consecințele

haosului numai când de confruntă cu el sau mai bine spus numai când haosul deja s-a instalat în jurul lor. De cele mai multe ori atunci este mult prea târziu. Haosul trebuie să știm că din cele mai vechi vremuri și-a avut partizani:

- vicleni
- și perverși.

De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru partizanii haosului întotdeauna susțin că au o motivație puternică pentru a menține și a susține haosul. Cei care sunt adepți ai haosului după cum am spus întotdeauna au o motivație sau mai bine spus pleacă de la o nemulțumire a lor. La fel ca satan și diavolii au devenit nemulțumiți cu statul lor de îngeri în cer și au voit să ia locul lui Dumnezeu, ei bine la fel de bine adepții haosului pe pământ sunt oameni care sunt:

- nemulțumiți,
- neîmpliniți,
- despotici,
- și distrugători.

Ei sunt cei care susțin că numai o:

- revoluție
- sau o răscoală

mai poate schimba starea firească a lucrurilor. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că nu. Dacă vom merge la periferiile marilor orașe și metropole sau în cartierele rău famate vom vedea că sunt mai mulți care sunt extrem de mulțumiți să trăiască în gheto. Viața de gheto care este condusă de principiul: cel mai puternic are puterea, este cu adevărat o viață a haosului și anarhiei.[22]

---

[18]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

[19]Peter Smith, *Explaining chaos* (Cambridge, 1998).

[20]Serghie Maciov, *Cum să supraviețuim duhovnicește în lumea de azi* (București, 2012).

[21]Sfântul Paisie Aghioritul, *Cum să luptăm cu diavolul* (București, 2019).

[22]Pentru a își proteja ghettoul lor trebuie să știm că unii sunt dispuși chiar să ucidă. Mai multe intervenții ale forțelor de ordine în ghettourile de la marginile orașelor s-au soldat cu morți. De ce? Fiindcă cei de acolo au preferat:

Mai ales în lumea politică auzim mai multe campanii media care fac apel la:
- lipsa de discriminare
- şi toleranţă.

Cum este posibil acest lucru? Este posibil fiindcă politicienii susţin că oamenii au drepturi egale şi se cuvine să nu fie încălcate aceste drepturi. Aşa e face că ni se sune din ce în ce mai des să avem toleranţă pentru minorităţile care nu gândesc ca noi. Ce fel de minorităţi ne referim?
- Minorităţi sexuale,
- minorităţi etnice,
- minorităţi rasiale
- sau minorităţi sociale.

Aceste lucruri fiindcă este bine să ştim că lumea este destul de sensibilă faţă de cei aflaţi în minoritate. Totuşi trebuie să ştim că de multe ori societatea din jurul nostru este mult prea tolerantă. Sunt ţări care din pricina discriminării au ajuns să elimine din vocabularul de stat numele de tată şi de mamă în actele oficiale. Aşa se că foloseşte numele de părinte 1 şi părinte 2. De ce? Pentru ca minorităţile sexuale să nu fie lezate. Este evident că lucrurile au mers mult prea departe. Trebuie să ştim că trebuie să avem un fel de limită în ceea ce priveşte pe cei care nu sunt ca restul. Filosoful arab Saadi spunea cât se poate de inspirat că: "excesul de îngăduinţă produce haos." Societatea din jurul nostru a devenit mult prea permisivă şi acest lucru evident că are mai multe conotaţii negative.[23]

A fi un om îngăduitor şi a fii o societate îngăduitoare nu este un lucru rău. Nu este un lucru rău fiindcă trebuie să ştim că avem nevoie să fim înţelegători cu cei din jurul nostru. După cum noi trebuie să fim înţeleşi la fel de bine şi cei din jurul nostru au nevoie:
- înţelegere,
- acceptare,
- ajutorul,
- susţinea
- şi cordialitatea

noastră. Problema apare atunci când suntem mult prea îngăduitori. Sunt mulţi care sunt extrem de îngăduitori şi evident că acest lucru nu este bine. Parafrazându-l pe Saadi pe care l-am citat mai sus trebuie să ştim că îngăduinţa poate să fie un lucru rău. De ce? Fiindcă statul şi societatea de mai multe ori devin mult prea îngăduitoare cu:
- criminalii,
- delicvenţii,
- puşcăriaşii
- şi escrocii

societăţii. Acest fel de îngăduinţă este fără doar şi poate o metodă prin care haosul ajunge să se instaleze în lumea din jurul nostru. Haosul este un lucru care trebuie să fie ţinut sub control. Sunt mai multe cazuri în lumea noastră în care oameni reprobabili au ajuns în funcţii publice de conducere şi lucrurile au luat-o razna. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de adevărata proporţie a haosului. Aceasta fiindcă haosul este un lucru care ajunge să ne veteme şi să ne facă mult rău. După cum am spus în lumea noastră există mai mulţi:
- agenţi ai haosului,
- adepţi ai haosului,
- susţinători ai haosului,
- promovatori ai haosului.

Pe aceste persoane este bine să le identificăm şi să le monitorizăm. De ce? Fiindcă ei pot face mult rău. Teza acestei cărţi pe care am enunţat-o în introducere este că haosul este mai presus de orice o manifestare a răului.[24]

- să moară
- sau să ucidă

ei la rândul lor pe cei care le ameninţau modul lor de viaţă. Totuşi, trebuie să ştim că sunt şi unii care vor haosul pentru alţii dar nu pentru ei. Sunt mai mulţi politicieni care susţin drepturile căsătoriilor între homosexuali dar care niciodată nu ar face o astfel de căsătorie ei înşişi. Este uşor să susţii drepturile şi obligaţiile pentru alţii dar este foarte greu să ajungi să le pui chiar tu în aplicare.

[23]Oana Lenţa, *Comportamentul moral. Interogaţi jungiene* (Cluj Napoca, 2020).

[24]În mai toate epocile au existat adepţi ai haosului:
- moral

Ceea ce voim să evidențiem în aceste rânduri este că între haos și ordine se dă o luptă cruntă. Este o altă personificare a luptei pentru supremație dintre bine și rău. Noi oamenii suntem puși să fim martorii acestei lupte dintre bine și rău și la fel de bine să facem o alegere fundamentală:

- suntem agenți ai ordinii
- sau agenți ai haosului?

Combaterea haosului este un proces dificil și de multe ori anevoios. De mai multe ori el s-a soldat cu victime. Ca să dăm un exemplu ne vom referii aici la revoluția franceză de la 1789. Ei bine revoluționarii francezi au voit să elimine monarhia ca formă de guvernământ fiindcă ea făcea mult prea multe victime. Așa se face că după revoluție s-au ridicat mai mulți impostori cum a fost Robespierre care au folosit ghilotina cu rost și fără rost pentru a își impune ideile și concepțiile. Ceea ce ne-o demonstrează istoria este că de mai multe ori sunt mai mulți care schimbă un regim haotic pentru ca după el să vină un regim și mai haotic. Acest lucru este așa fiindcă oamenii nu sunt obișnuiți să gândească lucrurile:

- în perspectivă
- și obiectiv.[25]

Din cele spune mai sus putem să ne dăm seama că adepții haosului pot să fie de multe ori inspirați de demoni. Aceasta fiindcă după cum am spus mai sus demonii sunt ființe ale haosului. Iadul este un loc de haos absolut. El are un singur principiu: facerea răului. Cine face cel mai mult rău în iad este cel mai puternic. La un anumit nivel este bine să știm că o umbră a acestui concept poate să fie văzută și în lumea noastră. Când un om vrea să ajungă în fruntea piramidei sociale ei bine el ajunge:

- să calce peste cadavre,
- să nu mai țină cont de nimic,
- să producă neorânduială
- și să aducă haosul.

Sunt mulți care susțin că dacă ei nu au puterea absolută mai bine să fie haos. Ei bine un astfel de mod de gândire este cât se poate de eronat. În nici un fel nu trebuie să ajungem să susținem că:

- de cât propria noastră persoană
- mai bine haosul.

Se ridică aici întrebarea: cine ne dă nouă dreptul la haos? Cine ne face să fim unii care să decidem că noi avem dreptul să creăm haos în jurul nostru? Este evident că adeptul unei astfel de gândiri este unul cu mai multe probleme morale.

Ceea ce ne-o spus mai mulți etnologi este că cele mai reușite popoare sau mai bine spus cele mai de succes popoare sunt cele care au ordinea în sânge. Acest lucru se poate vedea cât se poate de bine de la popor la popor. Popoarele care accentuează conceptul de ordine au făcut mai multe eforturi pentru a ajunge să perpetueze acest fel de ordine. Așa s-au născut:

- tradițiile
- și datinile.

Mai toate popoarele au tradiții și datini. Ele sunt într-un anume fel un lucru care înseamnă că odinea este una care merită să fie susținută și trăită. Scriitorul spaniol Ramon Eder spunea cât se poate de inspirat că: "dacă dispar datinile se intră în haos." Sunt aceste datini și tradiții care păstrează mai multe obiceiuri și memoria unor fapte memorabile din trecut sunt unele care trebuie încurajate.[26]

- și social.

Fie că vorbim de Nero, Caligula, Marchizul de Sade, Hiter, Mao sau Stalin ei bine adepții haosului au fost cei care ne-au spus că de fapt pentru a combate haosul este nevoie de tiranie și dictatură. Aceasta fiindcă numai așa poate să fie combătut haosul. Este de amintit aici că nici un tiran nu se vede pe sine ca un adept al haosului. Ei se văd pe sine ca oameni ai ordinii și rânduielii. Pentru ca poporul și masele să fie controlate ei bine este nevoie de dictatură și de tiranie. Aceasta fiindcă trebuie să știm că tiranii și dictatorii se prezintă pe sine ca adepți ai ordinii. Să fie lucrurile chiar așa? Nu. Ceea ce vor ei și ceea ce susțin este de fapt un haos în care tot ceea ce contează este propria personalitate și propriile dorințe.

[25]Joe Dispenza, *Distrugeți obiceiurile nocive* (București).

[26]Datinile și tradițiile popoarelor sunt unele care trebuie să știm că sunt cât se poate de:

- fecunde,
- perene,
- bune
- și utile.

La fel ca demonii sunt și oameni fără de Dumnezeu. Ei sunt cei pe care îi cunoaștem cu denumirea de necredincioși și atei. Ei bine acești oameni de multe ori sunt inconștienți că ei sunt adepți ai haosului. Vom da aici un caz notoriu din istoria secolului XX. Toată lumea știe că unul dintre cei mai mari dictatori din toate timpurile a fost Iosif Visarionovici Stalin. Stalin a introdus în Uniunea Sovietică un profund cult la personalității. La fel de bine el a mai făcut un lucru: toți cei care erau dușmanii lui erau trimiși în gulagurile din Siberia unde majoritatea mureau de frig și de exploatare prin muncă. Gulagul trebuie să știm că era un fel de lagăr de exterminare. Părerile sunt împărțite aici dar sunt istorici care susțin că mai bine de 20 de milioane de vieți umane au fost pierdute în timpul lui Stalin. Putem să vedem aici un fel de manifestare a haosului. De ce? Fiindcă doar persoana unui singur om mai conta: persoana lui Stalin.[27]

Se spune că într-un sat din Austria mai mulți copii se jucau pe malul Dunării.

- Hei băieți?
- Ce este?
- Ce ar fi dacă am face o baie?
- Unde în Dunăre?
- Da.
- Nu este periculos?
- Cum să fie, este vară.
- Nu, nu la asta m-am referit.
- Da la ce?
- Dacă curenții Dunării sunt prea puternici.
- Știu ce este cu voi.
- Ce este?
- Sunteți fricoși.
- Noi fricoși?
- Da.
- În nici un caz.
- Ei cum să nu.
- Nu suntem fricoși.
- Dar cum sunteți?
- Suntem precauți.
- Tot acolo este.
- Ba nu.
- Dacă nu ați fi fricoși ați face ce fac eu.

Copilul s-a dezbrăcat și s-a aruncat în Dunăre.

- Cum este apa? L-au întrebat restul.
- Este perfectă.
- Nu este rece?
- Nu v-am spus că este perfectă.

Copii au stat puțin pe gânduri după care au continuat:

- Să ne aruncăm și noi în Dunăre?
- Poate fi periculos.
- Asta așa este.
- Dar uitați-vă la cel din apă.
- Da. Pare că se distrează.

De ce? Fiindcă prin datini de mai multe ori se ajunge la rememorarea propriei identități. Ce este un popor fără datini și tradiții? Este asemenea unui amnezic. Nu știe de unde vine și nici unde se duce. Trebuie să vedem prin urmare sensul datorilor și tradițiilor și să știm că ele sunt bune. Ei bine adepții haosului sunt persoane care nu au datini și tradiții. Dacă au, sunt unele care susțin:
- interesele lor egoiste,
- propriile lor orgolii,
- propriile interese.

Datina este un lucru care după cum am pus este menit să fie un indicator într-o lume a haosului. Haosul poate să fie combătut și prin datini și tradiții.

[27]Pedtro Arturo Aguirre, *Istoria megalomaniei* (Editura Nemira, 2016).

- Nu cred că ar fi greșit să intrăm și noi în Dunăre.
- Dar părinții noștri ne-au spus că este periculos.
- Ne văd acum părinții noștri?
- Nu.
- Și atunci care este problema?
- Bine, vom intra cu toții în Dunăre.

Rând pe rând copii au intrat în apele cu curenți puternici ai Dunării.

- Uau, apa este cât se poate de caldă.
- Așa este.
- De mult nu am mai făcut o baie ca aceasta.
- Ajutor! Ajutor!
- Ce este?
- Ajutor! Mă înec! Striga unul dintre ei.
- Păi înoată, i-au spus ceilalți.
- Nu știu să înot.
- Și atunci de ce ai intrat în apă?
- Păi nu ați spus voi să intrăm cu toții?
- Am spus să intrăm numai cei care știu să înoate.
- Ajutor mă înec!

Pe malul Dunării s-au adunat mai mulți oameni care priveau cu îngrijorare pe copilul care era dus de curenții puternici ai Dunării. Între ei era și un orb pe nume Emeric Ertl.

- Ce se întâmplă? A întrebat el.
- Un copil care nu știe să înoate a fost luat de curenții Dunării.
- Dar știu eu să înot.
- La ce folos fiindcă ești orb?
- Ba nu. Îl vi salva eu.

Fără să mai stea pe vorbă Emeric Ertl s-a aruncat în Dunăre.

- Ce face? Se întrebau privitorii.
- Vrea să ajute.
- Haideți să îl ajutăm și noi.
- Emeric nu înoți în direcția care trebuie!
- Cum?
- Mai la dreapta!
- Așa?
- Da.
- Acum mergi mai la stânga!
- Așa?
- Așa.

Ajutat de directivele celor de pe mal Emeric a reușit să îl scoată la mal pe cel în cauză.

- Îți mulțumesc că mi-ai salvat viața.
- A fost plăcerea mea, a răspuns Emeric.
- Și voi ce prieteni sunteți? A întrebat cel care era pe punctul de a se îneca. Am ajuns să fiu salvat de un orb?[28]

Avem aici o întâmplare adevărată care ne spune că:

- niciodată nu știm exact cine ne poate ajuta
- și că dacă ajungem să lucrăm unii cu alții vom ajunge să fim încununați de succes.

Sunt situații în viața noastră când ajung să ne ajute oameni la care am spera cel mai puțin. La fel cum orbul Emeric Ertl a ajung să salveze o viață la fel de bine și noi ajungem să putem face un bine. În fața forțelor demonice ale haosului de multe ori tot ceea ce contează este bunătatea noastră.[29]

---

[28]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[29]Mănăstirea Paraclitu, *Demonii și lucrările lor* (Galați, 2007).

Sunt unii care ar putea obiecta: este adevărat că demonii sunt agenți ai haosului dar se mai poate vorbii de oameni ca agenți ai haosului? Adevărul este că se mai poate vorbii de oameni ca agenți ai haosului cu o diferență:

- demonii sunt agenți absoluți ai haosului
- în timp ce oamenii sunt agenți relativi ai haosului.[30]

Este bine să știm că în timp ce ordinea este un element benefic în viața omului, ei bine haosul este unul care ne produce mari probleme și de care trebuie să fugim și să ne separăm. În acest sens trebuie să fim conștienți că ordinea se înrudește cu mai multe alte bunuri pe care le dorește sufletul uman:

- libertate,
- dreptate,
- frumos,
- adevăr,
- sau bine.

Dar la fel de bine trebuie să fim conștienți că există și o scară negativă cu care se înrudește haosul:

- crima,
- violența,
- ura,
- perversiunea
- sau distrugerea.

Ordinea este întotdeauna rațională în timp ce haosul este irațional. Dorim ca prin paginile acestei cărți să sensibilizăm pe cât mai multă lume cu privire la care sunt implicațiile pe termen lung ale contrastului dintre ordine și haos.[31]

CAPITOLUL 2

RELAVISMUL MORAL ȘI SOCIAL: CALE SPRE HAOS

După cum am evidențiat în primele pagini ale acestei cărți sunt mai multe forme de haos:

- haos social,
- haos științific,
- haos psihologic,
- haos instituțional.
- haos național
- și nu în ultimul rând haos politic.

Aceasta fiindcă este bine să știm că haosul este unul care a "evoluat" și el împreună cu istoria omului. Adevărul este că este cumva nepotrivit să vorbim de o evoluție a haosului ci mai mult despre o involuție a haosului. Totuși până unde poate să involueze haosul? Până la distrugerea totală. Sunt mai multe situații în care haosul ajunge să fie un dezastru total și absolut. În acest sens sunt mai multe religii care sunt fondate pe conceptul de haos. Dacă este să privim hinduism acest lucru poate să fie văzut:

- ușor,
- deplin
- și total.

Sunt hindușii care susțin că sensul a tot ceea ce există și universul întreg este nimicul. Ei bine până la nimic se trece prin 3 stadii:

1. Ființa sau ființarea
2. Haosul
3. Și instalarea definitivă a haosului.

La fel ca hindușii și budiștii care susțin religia nimicului sunt și nihiliștii în frunte cu părintele lor Nietzsche.[32]

---

[30]Izabelle Grigoriu, *Din întunericul tulburărilor psihice către lumina vindecării* (Editura Sfântului Ierarh Nicolae, 2019).

[31]Stanley S. Harakas, *Contemporary moral issues facing the orthodox Christian* (Minneapolis, 1982).

[32]A fost filosoful Leibnitz care a susținut că există o profundă legătură dintre nihiliști și budism. Aceasta fiindcă ambele au ca scop nimicul. Ei bine sunt mulți în zilele noastre care cred în nimic dar nu sunt afiliați nici cu:
- budismul

Haosul este unul care de cele mai multe ori ajunge să ne repugne și să ne fie silă de el. Sunt și artiști care au fost conștienți de puterea malefică a haosului și au voit să ne facă și pe noi conștienți de simțămintele lor. Unul dintre ei a fost compozitorul american Steven Sondheim care spunea că: “arta în sine este o încercare a de a aduce ordine în haos.” Este bine să ştim că în timp ce frumosul înseamnă întotdeauna:

- ordine
- și armonie

haosul înseamnă:

- urât
- și distrugere.

Lucrurile sunt simple dar cum ajungi să îi facă pe semenii tăi să fie efectiv implicați împotriva haosului din jur? Evident că arta poate să fie și ea o metodă. Totuşi în acest capitol nu ne-am propus să vorbim despre cum este văzut haosul în artă ci mai mult despre cum este văzut haosul în plan moral?[33]

Ce este morala și ceea ce înseamnă să fi un om moral credem că ştie mai toată lumea. A fi un om moral înseamnă a fi un om:

- bun,
- cu bun simț,
- care respectă bunele moravuri,
- care susține binele
- și care lucrează virtuțile.

În antichitate Sfântul apostol Pavel spunea că până și “păgânii care nu au lege din fire fac ale legii.” Din aceasta trebuie să înțelegem că prin naștere omul are conștiința morală. Orice om știe ce este moral și să facă diferența dintre moral și imoral. Putem să dăm exemple de câteva lucruri imorale?

1. Homosexualitatea,
2. Perversiunea,
3. Prostituția,
4. Corupția spirituală și națională,
5. Tirania,
6. Dictatura,
7. Exploatarea semenului.

Am enumerat aici numai câteva dintre lucrurile imorale ale vieții și care ajung să cuprindă pe unii. Este adevărat că nici un om nu se naște imoral. Omul devine imoral. Este vorba de o devenire distructivă care ajunge să ne facă mult rău. Devenirea întru imoralitate la fel de bine poate să fie și o devenire întru moralitate. Aceasta fiindcă este bine să ştim că există doi poli ai moralității:

- unul care ne face să avansăm în virtuți și astfel în moralitate
- și unul care ne face să avansăm în vicii și astfel să devenim imorali.

Aceste lucruri fiindcă este bine să ştim că imoralitatea este un fapt care trebuie să fie combătută de la rădăcină. Portretul omului imoral ca agent al haosului are o gamă largă în lumea de azi:

- sodomit,
- proxenet,
- pornograf,
- violator,
- hoț,
- corupt,
- viclean,
- înșelător

- și nici cu nihilismul.

Aceasta fiindcă sunt mulți care consideră că nu trebuie să devii mult prea tehnic cu nimicul. A nu crede în Dumnezeu înseamnă a crede în nimic. Nu este și aceasta o formă de nihilism? Fără doar și poate că da. Iată de ce este bine să știm că ateismul este și el o formă de nihilism. Trebuie să ne ferim de cei care cred în nimic fiindcă fără să știe ei sunt adepții unei filosofii demonice care poate aduce multă:

- vătămare,
- distrugere
- și pericol.

Iată o altă motivație pentru care am purces la scrierea acestei cărți.

[33]Theodor Adorno, *Minima moralia* (Londra, 2005).

- sau escroc

Ei bine toate aceste lucruri ne spun că imoralitatea și slujitorii ei sunt în floare în lumea noastră. Există chiar o cultură a imoralității în lumea noastră.[34]

Toți oamenii știu care este diferența dintre moral și imoral sau sunt mai puțini cei care știu diferența dintre haos și ordine. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că imoralitatea are drept consecinţă haosul şi moralitatea are drept consecinţă ordinea. Aceste lucruri se leagă unele de altele chiar dacă de mai multe ori nu se poate observa la prima vedere. Doctorul Richard Constantinescu spunea cât se poate de frumos: "azi omenirea orbecăie penibil în întunecimea sentimentelor şi în ruina vieţii, de unde a fost alungată speranţa şi umanitatea. Căutând să devină supraoameni, discipolii antihristului au devenit bestii distrugătoare de civilizaţie şi de cultură. În această gravă situaţie este timpul să se întrebe fiecare conştiinţă rămasă încă pură: Încotro?. Şi răspunsul nu-i greu de dat: Înapoi la Morala Creştină!"[35] Este evident că drumul la moralitatea creştină este unul cât se poate de:

- frumos,
- nobil,
- spiritual,
- firesc.

Este în firea lucrurilor să fim oameni morali și este nefiresc să fim imorali. Ei bine această lege care a fost sădită de Dumnezeu în noi trebuie să știm că este amplu:

- contestată,
- anulată,
- discreditată,
- și considerată învechită.

Cu privire la homosexualitate sunt mai mulți care susțin că până și copii trebuie să fie unii care să fie crescuți într-o stare de libertinaj total. În mai multe țări "civilizate" copiilor li se spune că nu trebuie să respingă din start homosexualitatea mai înainte de a avea ei o experiență homosexuală. Aceasta fiindcă ei s-ar putea să iubească faptul de a fi homosexual. Adică cu alte cuvinte: cum poți să știi că ceva nu ți se potrivește dacă nu l-ai încercat în prealabil? Iată prin urmare cât de:

- josnică,
- pervertită
- și vicleană

este moralitatea din timpul nostru. Sunt agenți ai imoralității care de fapt sunt agenți ai haosului. Trebuie să știm că la nivel de umanitate omul a trecut prin mai multe crize totale de moralitate. Vom da aici numai două exemple:

1. În antichitatea lumea era aproape toată păgână. La fel de bine trebuie să știm că moralitatea nu era punctul forte al păgânismului.

2. Și în zilele noastre Africa este plină de mai multe triburi primitive care nu se închină lui Hristos ci la mai multe spirite ale naturii.

Nu sunt triburile africane un fel de agenți ai haosului? Adevărul este că sunt. Ei sunt unii care resping:

- civilizația,
- cultura,
- știința,
- pe Hristos.

[34]"Cultura imoralității" se manifestă prin cele mai grosiere forme: reviste și CD-uri cu filme imorale, filme de groază, lupte de stradă, violență excesivă, hoție, trafic de persoane, corupere de minori sau delapidare de fonduri sunt cu toate lucruri pe care le vedem în lumea noastră și de ce să nu spunem uneori suntem copleșiți de ele. Trebuie să fim unii care să ne trezim la realitate și să ne dăm seama că trebuie:
- să luptăm,
- să ne opunem,
- să combatem
- și să ne ridicăm
împotriva imoralității. De ce? Fiindcă dacă nu haosul total se va instaura în lumea noastră.

[35]Dr. Richard Constantinescu, *Grigore T. Popa – medic scriitor și publicist*. Teză de doctorat, (Editura U.M.F. „Grigore T. Popa", Iași, 2011).

Cei mai mulți dintre noi cei din secolul al XXI-lea suntem convinși să toată lumea este de acord cu civilizația și moralitatea. Ei bine sunt mai mulți primitivi care și în acest secol al XXI-lea merg împotriva curentului. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că suntem unii care trebuie să vedem lucrurile realist şi să nu ne facem iluzii.[36]

Aşa se face că auzim tot mai multe voci care ne spune că de fapt moralitatea este un lucru relativ. Cum să nu fie relativ din moment ce fiecare ţine cont de moralitate în funcţie de propria lui persoană şi voinţă. Faptul că omul poate alege între moralitate şi imoralitate trebuie să ştim că acest lucru nu înseamnă că moralitatea este un lucru relativ. Moralitatea nu este un lucru relativ fiindcă ea este o lege pe care Dumnezeu a lăsat-o firii umane. Trebuie să fim conştienţi că omul moral nu este un relativism dar nu este nici un absolutist. El este un om care păşeşte pe calea ce i-a fost lăsată de Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl prin urmare ne vrea:

- morali,
- buni,
- duhovniceşti,
- inocenți,
- și virtuoși.

Diavolul în schimb ne vrea total opus la ceea ce ne vrea Dumnezeu:

- imorali,
- răi,
- trupeşti,
- cu metehne,
- şi viciaţi.

Aceste două căi au fost denumite de părinţii apostolici ca fiind:

- calea luminii
- şi calea întunericului.

Gânditorul român Valeriu Butulescu spunea cât se poate de inspirat: "semănăm haos şi vrem să secerăm ordine?"[37]

Se spune că regele Hiero al Siracuzei a devenit foarte gânditor.

- Majestate sunteți supărat?
- Supărat?
- Da.
- Nu.
- Mie nu mi se pare.
- De ce?
- Fiindcă de o vreme sunteți extrem de îngândurat.
- Asta aşa este.
- Dar ce vă preocupă?
- Nu ştiu dacă se cuvine să îţi spun.
- Asta cum considerați majestatea voastră.
- Hmm.
- Cum vreți.
- Bine îți voi spune.
- Vă ascult majestate.
- Știi ce mă preocupă pe mine?
- Ce?
- Dumnezeu.
- Adică pe zei?

---

[36] Iluzia moralității este susținută de mai multă lume care crede că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că la nivel de națiune nu se poate să vorbim de o moralitate generică. Sunt mult prea mulți care fac parte din națiune și nu putem să ne facem prea multe iluzii despre o putere națională a moralității. Iată de ce este bine să știm că sunt mulți care de fapt susțin că moralitatea este mai mult o iluzie care ne controlează și pe care în cele din urmă trebuie să ajungem să o controlăm noi pe ea. Trebuie să știm că moralitatea este un lucru care nu este numai:
- individual
- ci și colectiv.
Cu toții avem datoria de a lucra la moralitatea poporului din care facem parte.

[37] Valeriu Butulescu, *Maculator existențial* (Bucureşti, 2017).

- Cum vrei să spui tu.
- Nu înțeleg.
- Uite, eu sunt rege al Siracuzei și am fost totdeauna ocupat cu treburile regatului.
- Ați făcut o treabă bună majestate.
- Sper așa să fie.
- Dar?
- Mi-am dat seama că L-am ignorat pe Dumnezeu.
- Cum?
- Este simplu.
- Adică?
- Eu nici nu știu cine este Dumnezeu.
- Înțeleg majestate.
- Mă bucur.
- Cred că v-aș spunea sfătui aici cu ceva.
- Ce anume?
- De ce nu discutați aceasta cu un filosof?
- Cu un filosof?
- Da.
- Crezi că m-ar putea ajuta?
- Se spune că filosofii pot răspunde la cele mai grele întrebări.
- Și unde aș putea să găsesc un filosof?
- Ați auzit de filosoful grec Simonide?
- Nu.
- Se spune că este extrem de priceput.
- Să fie adus la curte.

A fost adus filosoful Simonide.
- Buna ziua majestate.
- Tu ești filosoful Simonide?
- Da majestate.
- Te-am chemat aici fiindcă am nevoie de ajutorul tău.
- Vă stau la dispoziția majestate.
- Vrea să îmi răspunzi la o întrebare.
- Care?
- Cine este Dumnezeu?
- Cine este Dumnezeu?
- Da.

Simonide a stat puțin pe gânduri după care a spus:
- Pentru a vă răspunde am nevoie de 2 zile de gândire.
- Bine le ai.

După două zile Simonide a fost adus din nou în fața regelui:
- Cine este Dumnezeu? A întrebat regele.
- Pentru a răspunde mai am nevoie de o săptămână de gândire.
- Bine, așa să fie.

După o săptămână a fost adus din nou Simonide în fața regelui:
- Cine este Dumnezeu? A întrebat regele.
- Pentru a răspunde mai am nevoie de lună de gândire.
- Bine omul dar cât timp îmi tot ceri?
- Majestate cu cât gândesc mai mult cu atât îmi pare mai greu răspunsul.
- Bine spui tu. Cine poate să îl definească pe Dumnezeu?[38]

Avem aici definită foarte bine care a fost specificitatea religioasă a antichității. Din moment ce Iisus nu s-a întrupat este bine să știm că lumea din mai multe puncte de vedere a fost în întuneric în ceea ce Îl privește pe

[38]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Dumnezeu. Aceasta fiindcă omul antic era un om care fiindcă nu a voit să își facă serios temele în materie de religie a inventat pe zei și a ajuns să se închine la forțe demonice pe care i-a considerat zei.[39]

Se aud tot mai multe voci în zilele noastre care susțin că de fapt moralitatea este mai mult o problemă de noroc și nu de voință:

- dacă ai noroc să fi un om moral și bun este bine
- și dacă nu ai noroc să fi un om moral și bun ei bine trăiește-ți viața.

Acești oameni sunt unii care sunt relativiști morali aceasta fiindcă în nici un caz moralitatea nu este o problemă de noroc.[40]

Relativismul moral se poate vedea că este în floare în zilele noastre. Aceasta fiindcă sunt mai mulți care sunt cât se poate de seduși de răutatea imoralității. Sunt în acest sens în zilele noastre adepți ai:

- legalizării prostituției,
- poligamiei,
- căsătoriilor homosexuale,
- avortului,
- exploatării omului de către om,
- corupției de stat,
- crimei organizate etc.

Toate aceste lucruri fiindcă sunt mulți care au sufletele bolnave și contaminate de haos. Haosul după cum am spus este unul care iasă din sufletul omului. Sufletul rău este un suflet al haosului fiindcă în el nu mai există lumina duhovnicească a lui Dumnezeu ci totul este în întunericul haosului. Haosul este în primul rând un întuneric spiritual. Este un întuneric spiritual care poate ieșii din iad sau la el de bine poate să fie:

- creat,
- susținut
- și menținut

de sufletul omului.[41]

Adevărul este că dacă vom privii în jurul nostru vom vedea că sunt puțini cei care sunt realmente interesați de contradicția dintre:

- haos
- și ordine.

De ce? Fiindcă oamenii tind să creadă că ordinea este un lucru care vine de la sine. Experiența concretă a lumii și a vieții ne arată că nu acesta este cazul. Este destul să privim mai bine istoria celui de al doilea război mondial (1939-1945). Acest război a fost nu numai război ci la fel de bine a produs și mult haos. Început inițial de Germania nazistă ceea ce se poate vedea este că de mai multe ori alianțele și inamicii s-au schimbat. Germania a fost aliată cu Rusia între 1939 și 1941 pentru ca mai apoi (1941-1945) să devine inamice. Rusia care a avut o parte activă în acest război a invadat în 1941 Basarabia. Toate aceste lucruri și multe altele ne dovedește că ceea ce a contat cel mai mult a fost idea de război dar în spatele acestei idei s-a ascuns:

- haosul,
- anarhia,
- distrugerea,
- ura,
- compromisul pe toate planurile.

În acest sens este bine să știm că războiul nu este numai ură a unui popor față de altul ci la fel de bine și haos. De ce spunem că este haos? Fiindcă în război nu se știe sigur cine va murii și cine nu. Dacă este să privim viața umană ca un dar de la Dumnezeu, ei bine lucrurile sunt cât se poate de:

---

[39]F. B. Jevons, *Comparative religion* (Cambridge, 1913).

[40]A lua lucrurile la întâmplare în nici un fel nu înseamnă a ajunge la ordine ci mai mult la haos. Din noroc nu poate să se nască ordinea. Aceasta fiindcă este bine să știm că chiar din punct de vedere teologic norocul nu este:

- propriu,
- un atribut
- și o caracteristică

a lui Dumnezeu. Este o adevărată blasfemie să credem că Dumnezeu a avut noroc când a creat lumea și pe om. Acesta fiindcă la Dumnezeu nu există noroc ci mai mult ordine și rânduială. Acolo unde există ordine și rânduială nu poate exista noroc.

[41]Marius Matei, *Psihologia sfinților. Jurnal terapeutic* (Ediție online).

- clare,
- concludente,
- evidente
- și imposibil de a fi contestate.[42]

Sunt și oameni care trăiesc din război și pe ei îi numim mercenari. Ei sunt oameni care nu au propriu zis o morală și sunt gata să lupte de partea celui care oferă mai mult. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să avem lucrurile cât se poate de clare: nu vom rezolva mare lucru cu războiul chiar dacă uneori trebuie să ne apărăm. Biserica Ortodoxă acceptă ca valid numai războiul de apărare. Războiul este în acest sens o mare:
- problemă,
- dilemă,
- și interogație

morală. Aceasta din moment ce în Decalog Dumnezeu ne-a spus să nu ucizi. Ei bine în război se ucide mult și bine. Din toate epocile am spus că au fost mai mulți care au găsit justificări pentru război. Au fost și războaie care au durat 100 de ani. Totuși, nimeni nu s-a gândit că războiul este la un anumit nivel o manifestare haosului. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că există mult haos în război. Nu se ştie cine va supraviețuii și cine nu.[43]

Țările de azi sunt formate din mai multe milioane de oameni. Cum poți să ajungi:
- să conduci,
- să îndrumi,
- să gestionezi
- și să coordonezi

toate aceste milioane de oameni? Din cele mai vechi vremuri, începând cu Republica lui Platon, oamenii au căutat să administreze mulțimile. Așa s-a născut statul sau mai bine spus ideea de stat. Statul este o instituție care este guvernată de legi. Aceste legi sunt unele care trebuie să fie:
- ascultate,
- respectate,
- cunoscute
- și însușite.

Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că statul este un lucru care ajunge să fie o modalitate de a evita haosul. Toate organizațiile unui stat au două scopuri:
- ordinea
- și bunăstarea populației.

Ei bine din moment ce sunt mai multe milioane de oameni care trăiesc într-un stat din cele mai vechi timpuri au fost mai mulți cei care au susținut că de fapt statul este mai mult:
- un mit,
- un basm,
- o poveste fantastică,
- o fantezie.

Să fie statul a fantezie? Adevărul este că nu. Statul este un lucru real și el are menirea de a menține:
- ordinea
- și disciplina

între cetățeni.

Pentru a putea exista statul are nevoie în primul rând de
- ordine

---

[42]Este clar că adepții războiului sunt unii care creează tot felul de:
- justificări,
- îndreptățiri,
- asigurări
- și scuze

pentru a își susține ideile războinice. Aceasta fiindcă în cele din urmă se crede că numai războiul poate să fie o soluție într-o anumită problemă. Trebuie să știm că războiul nu este o soluție la problemele de:
- ură
- și aversiune

Pe care le avem unii față de alții. De ce? Fiindcă este bine să știm că viața umană este mai mult decât un război.

[43]Dragoş Dâscă, *Părinții Bisericii despre război și stadiul militar* (Iași, 2015).

- și lege.

La fel de bine statul mai percepe și taxe și impozite care trebuie să fie unele care să fie efective. Toate aceste lucruri fiindcă este evident că statul trebuie să mențină ordinea. Ei bine sunt destui de mulți care sunt certați cu statul și legea. Aceasta fiindcă ei se consideră mai presus de stat.[44]

Fiindcă suntem persoane care trăim în comuniune și avem nevoie unii de alții trebuie să știm că trebuie să respectăm mai multe:

- reguli,
- convenții,
- legi,
- acorduri,
- reguli ale bunului simț.

Toate aceste lucruri sunt unele care sunt la un anumit moment dat manifestări ale altruismului. Viața de comunitate ne învață că trebuie să fim altruiști. Este altruismul cel care ne învață că trebui să fim unii care să ne dăm seama că viața este mai frumoasă în comunitate. Ei bine sunt mulți care adevărul este că merg împotriva curentului. Cine sunt ei? Sunt egoiștii. Dacă comunitatea ne învață să fim:

- altruiști,
- deschiși,
- înțelegători,
- iubitori,
- afabili

egoismul este unul care ține cont numai de propria persoană.[45]

În acest sens scriitorul William Dean Howells spunea cât se poate de clar: "egoismul fiecărui individ creează haos."[46] Cum este posibil ca egoismul să creeze haos? Egoismul creează haos fiindcă într-o lume cu mai multe persoane trebuie să știm că el ține cont numai de:

- propria persoană,
- propriul interes,
- propria gratificare,
- propria siguranță
- propria bunăstare.

Egoismul este bine să știm că este și el o formă de hedonism. De ce? Fiindcă îl face pe egoist să ține că cont numai de sine și de ceea ce îl interesează pe el. Iată prin urmare că lucrurile sunt cât se poate de clare: egoistul este ca și orb față de lumea din jur fiindcă el are ochi să se vadă numai pe sine. Ce ar fi o lume în care cu toții am fi egoiști? Ar fi o lume în care ne-am ucide unii pe alții fără de nici o remușcare. De ce? Fiindcă tot ceea ce am conta ar fi numai propriul interes. Egoismul prin urmare trebuie să știm că este un lucru care ne duce o o cale absolutistă. Egoistul este o persoană care face din propria persoană:

- un absolut,
- un punct de zenit,
- scopul suprem,

---

[44]Statul după cum am spus este un lucru care este administrat de legi. Sunt legile care sunt regulile statului și nerespectarea lor duce la penalizare:
- financiară
- închisoare
- sau chiar condamnarea la moarte.

Creștinismul ortodox din cele mai vechi vremuri a fost unul care a susținut autoritatea de stat. Sfântul apostol Pavel le scria cât se poate de frumos romanilor: "tot sufletul să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Pentru aceea, cel ce se împotrivește stăpânirii se împotrivește rânduielii lui Dumnezeu. Iar cel ce se împotrivesc își vor lua osândă.Căci dregătorii nu sunt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voiești, deci, să nu-ți fie frică de stăpânire? Fă binele și vei avea laudă de la ea.Căci ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te; căci nu în zadar poartă sabia; pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a mâniei Lui, asupra celui ce săvârșește răul.De aceea este nevoie să vă supuneți, nu numai pentru mânie, ci și pentru conștiință.Că pentru aceasta plătiți și dări. Căci (dregătorii) sunt slujitorii lui Dumnezeu, stăruind în această slujire neîncetat. Dați deci tuturor cele ce sunteți datori: celui cu darea, darea; celui cu vama, vamă; celui cu teama, teamă; celui cu cinstea, cinste.Nimănui cu nimic nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de altul; că cel care iubește pe aproapele a împlinit legea." (Romani 13, 1-8).

[45]James L. Walker, *The philosphy of egoism* (Ralph Myers, 1972).

[46]William Dean Howells**,** *Riscurile parvenirii* (Editura Univers, 1988).

- singurul lucru care contează în această lume.

Egoistul prin urmare este un om al haosului chiar dacă el susține că el este un om al ordinii. Egoistul este un om al haosului fiindcă el ține cont numai de propria lui persoană și nu mai vrea să vadă pe nimeni din jur. Pentru propriul sine el ajunge să:

- calce în picioare pe cei din jur,
- să le facă rău,
- să fie despotic
- și să fie dictatorial.[47]

Egoistul este un om al haosului chiar dacă nu o recunoaște. El este unul care se vede numai pe sine și când vine vorba de propria lui persoană nu mai ține cont de nimeni și de nimic. Una dintre cele mai cunoscute forme de exprimare ale egoismului este individualismul. Ce este individualismul credem că știe mai toată lumea. Individualistul este un egoist dar cu mai multe implicații de natură materială. Individualismul nu este trăit numai la nivel de persoană ci el poate să fie experimentat și la nivel de:

- comunități
- sau chiar de state.

Sunt țări în care se consideră că individualismul (cultul interesului propriu) este o virtute. Mai ales în țările occidentale se vedea acest lucru. Mai nou s-a spus că Occidentul nu dă nimic de gratis dacă nu ajunge să ia ceva în schimb. Este evident că trebuie să știm că individualismul este o formă de haos într-o lume în care realitatea este că avem nevoie unii de alții.[48]

Se spune că într-o zi doi prieteni discutau cele duhovnicești.

- Și ce părere ai tu de botez?
- De botez?
- Da.
- Ce părere să am?
- Este chiar așa cum se zice?
- Ce anume?
- Că spală toate păcatele?
- Dacă Biserica spunea așa, așa trebuie să fie.
- Crezi.
- Cum să nu.
- Eu nu știu ce să zic.
- Uite am să îți spun o întâmplare pe care am auzit-o și eu.
- Te ascult.
- Se spune că undeva trăia un pictor într-un castel. Lângă castel era un lac în care trăiau mai multe lebede.
- Ce frumoase sunt aceste lebede, își spunea pictorul.
- Da, sunt frumoase. Și mie îmi plac, intervenii prietenul.
- Mă bucur.
- Continuă povestea.
- Într-o zi pictorul își spuse: într-o zi va trebuii să pictez aceste lebede.
- Și le-a pictat?
- Ai răbdare.
- Am.

---

[47]Egoistul prin urmare este cât se poate de anarhist. El nu ține cont de autoritatea de stat cât îi sunt lezate interesele. Aceasta fiindcă tot ceea ce contează pentru el este numai propria personalitate. Este adevărat că trebuie să ține la propria persoană dar știm că Iisus ne-a spus că trebuie să ne iubim semenii ca pe noi înșine. Iată de ce trebuie să știm că vom ajungem să fim oameni deplini numai în altruism. Aceasta fiindcă după expresia părintelui Nicolae Steinhardt vom ajunge la sinele nostru numai prin alții. De ce? Fiindcă Dumnezeu ne-a creat ca ființe ale:

- comuniunii,
- iubirii,
- relației,
- altruismului,
- întrajutorării.

[48]Louis Dumont, *Eseu asupra individualismului* (București, 1996).

- Deci pictorul ieşea pe fereastra castelului și picta cele mai frumoase tablouri. Era renumit pentru talentul său. Într-o zi au venit pe la el și nişte copiii.
- Bună ziua.
- Bună ziua.
- Ce mai faceți domnule pictor?
- Bine.
- Pictați?
- Da.
- Vai da ce frumos.
- Da îmi place să pictez.
- Și luați mulți bani pe picturi?
- Cât să trăiesc.
- Numai atât?
- Păi da. Nu este destul?
- Marii pictori am auzit că sunt foarte bogați.
- Nu prea cred.
- De ce?
- Fiindcă sunt bine informat.
- Cum așa?
- Pictorii nu prea au bani. Este adevărul.
În timp ce erau prin castelul pictorului nişte copii au văzut mai multe acuarele.
- Ce ar fi să luăm și noi nişte culori?
- De ce?
- Să desenăm.
- Păi putem desena cu creioanele.
- Nu.
- De ce?
- Cu culorile este mai frumos.
- Bine cum spui tu.
Copii au luat mai multe culori fără ca pictorul să vadă.
- Domnule pictor vă mulțumit că ne-ați primit.
- Sunteți bine veniți.
- Sunteți foarte amabil.
- Nici o problemă.
- Noi acum plecăm.
- La revedere.
- La revedere.
Copii au ieșit din castelul pictorului și stăteau acum în fața lacului cu lebede.
- Ați luat culorile de la pictor?
- Da.
- Acum haideți să pictăm.
- Ce să pictăm?
- Ce vrem noi.
- Dar nu avem hârtie.
- Nu ne trebuie hârtie.
- Cum așa?
- O să pictăm pe lebede.
- Pe lebede?
- Da.
- Dar de ce?
- Fiindcă sunt albe.
- Vorbeşti prostii.
Băiețandrul a luat culorile și a pictat o lebădă cu cele mai vii culori. Deși lebăda s-a opus nu a avut de ales. După ce lebăda a fost mâzgălită de copii ei au spus:

- Acum haideți să mergem.
- Și ce s-a întâmplat? A intervenit prietenul.
- Ei bine ceva tragic s-a întâmplat.
- Ce anume?
- Lebăda s-a speriat când a văzut atât de multe culori pe penele ei alba.
- Cred și eu.
- A încercat să se spele cu apă dar nu a reușit. Apoi a început să se zbată dar fără nici un rezultat.
- Așa și?
- Doua zi pictorul a găsit lebăda mâzgălită moartă.
- De ce?
- Fiindcă nu a putut să suporte faptul că și-a pierdut culoarea sa naturală.
- Și care este legătura cu botezul?
- Păcatele sunt niște mâzgăleli pe sufletul nostru care ne pot ucide.
- Da înțeleg.
- Mă bucur.[49]

Lebăda suntem noi pe care diavolul vine și mâzgălește sufletul nostru cu toate păcatele din lume.[50] Aceste păcate sunt unele care aduc haos în lumea din jur și în sufletul nostru. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că trebuie să ajungem să ne eliberăm de păcate. Vom face acest lucru numai prin a fii oameni morali. Moralitatea este un lucru care produce mult plictis în zilele noastre. De ce? Fiindcă oamenii sunt unii care susțin că trebuie să fie fără de povara apăsătoare a moralității. O lume fără moralitate este o lume a haosului. De ce? Fiindcă moralitatea este un lucru care se leagă de mai multe planuri ale existenței omului:

- psihologic,
- spiritual,
- social,
- cultural,
- științific
- sau artistic.

Relativismul moral la care asistăm în zilele noastre este un lucru care ar trebuii să ne dea de gândit. Aceasta fiindcă este bine să știm că nu numai epoca noastră s-a confruntat cu relativismul moral. El este prezent sub o formă sau alta în mai toate epocile istoriei.[51]

CAPITOLUL 3

DISCIPLINA CA METODĂ DE COMBATERE A HAOSULUI

În zorile modernității mai toate țările civilizate au fost unele care au introdus învățământul obligatoriu pentru copii. Acest lucru din trei motive:

- pentru dobândirea de cunoștințe,
- pentru dobândirea de educație
- și nu în ultimul rând pentru disciplină.

Acestea sunt motivele pentru care copii trebuie să meargă la școală.[52] Trebuie să știm că există o profundă legătură dintre cunoaștere și ordine. Când omul trăiește în ignoranță el are tendința de a devenii:

- delăsător,
- dezinteresat,
- căzut în platitudine,
- fără vlagă,
- fără interes serios de viață.

Acestea fiindcă trebuie să știm că:

- ignoranța

---

[49]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[50]Ioannis Roamanidis, *Păcatul strămoșesc* (București, 2017).
[51]Jean Delumeau, *Păcatul și frica. Culpabilitatea în Occident (secolele XIII-XVIII) 2 volume* (Iași, 1997 și 1998).
[52]Ioannis V. Kongulis, *Îmbisericirea elevilor: pentru o educație religioasă liturgică* (Sibiu, 2012).

- şi haosul
sunt unele care merg mână în mână. Este evident că trebuie să fim mult mai:
- atenţi
- şi sensibili
la problema ignoranţei. Este foarte greu să vorbim ordine acolo unde domneşte ignoranţa.[53]

Gânditorul român Lucian Velea spunea cât se poate de inspirat: "viaţa este o plăpândă încercare de a pune ordine în haos." Acesta fiindcă putem să vedem în jurul nostru mai multe energii şi forţe care ajung să ne invadeze cu haosul lor. Iată de ce o viaţă care este pusă pe sine în slujba ordinii trebuie să ştim că este o viaţă nobilă. Este o viaţă nobilă fiindcă trebuie să ştim că a slujii ordinea este un lucru bun. Totuşi există un suport mare al ordinii. Este vorba de disciplină. Sunt mai multe feluri de disciplină. În antichitate se vorbea de *disciplina spartană*. Aceasta fiindcă se spune că locuitorii din Sparta a Greciei antice erau oameni extrem de disciplinaţi. La fel de bine Sparta se ştie că avea o armată extrem de disciplinată. Alţii vorbesc în zilele noastre de o disciplină germană. Se consideră de mai multe lume că poporul german este unul dintre cele mai disciplinate popoare. Totuşi ce este disciplina? Sau mai bine spus în ce constă disciplina? Disciplina este totalitatea regulilor de comportare şi de ordine obligatorii pentru membrii unei colectivităţi; supunere liber consimţită faţă de dispoziţiile luate de superiori în scopul asigurării unei comportări şi ordini corespunzătoare.[54]

Este bine să ştim că cu un anumit instinct al disciplinei ne naştem toţi. Totuşi sunt unii care sunt mai disciplinaţi decât alţii. Sunt unii oameni care sunt mai înclinaţi spre disciplină decât alţii fiindcă au în ei un simţ al disciplinei. Ei sunt cei din jurul cărora se vor recruta:
- poliţiştii
- şi militarii.

Aceasta fiindcă ei sunt oameni care trebuie să ştim că sunt unii care:
- trăiesc,
- cultivă,
- exprimă
cel mai bine disciplina. Ei bine lumea noastră de secol al XI-lea se poate spune în ansamblu că este una care este destul de departe de disciplină. De ce? Fiindcă am ajuns să trăim într-o lume în care nu mai voim:
- să avansăm,
- să progresăm,
- să ne reinventăm,
- să propăşim.

Sunt mai mulţi care îşi justifică lipsa lor de disciplină prin tot felul de pretexte:
- democraţie,
- libertate,
- drepturile omului,
- individualism,
- dreptul de a face ce vrei cu viaţa ta.

Toate aceste lucruri sunt unele care evident că sunt numai pretexte. De ce? Fiindcă disciplina este un lucru care este mai greu de asumat. Sunt mulţi care susţin că nu există nici un criteriu moral serios pentru a fi disciplinaţi. Chiar dacă le suntem că lumea şi universul sunt create de Dumnezeu în ordine şi disciplină trebuie să ştim că ei sunt unii care preferă dezordinea şi haosul. Este greu de crezut dar sunt mulţi oameni care preferă ca haosul să fie un mod de viaţă. Scriitorul spaniol Juan Valera spunea cât se poate de inspirat: "universul, cu tot fastul şi frumuseţea lui, este doar haos pentru omul fără credinţă." Dostoievski spunea că frumuseţea este în

---

[53]Sunt mai multe cauzele ignoranţei:
- lene,
- dezinteres,
- orgoliu,
- complexul de superioritate,
- mândria.
Totuşi trebuie să ştim că haosul şi ignoranţa merg mână în mână. Cu cât omul ştie şi cunoaşte mai puţin cu atât el este mai afundat în haos. Barbarii sunt oameni ai haosului şi rar vom întâlnii un barbar cult. Aceasta fiindcă aceste categorii de oameni sunt unele care evident că sunt cât se poate de înclinaţi spre întunericul sapienţial (ignoranţă).

[54]După Dicţionarul explicativ.

ochii privitorului. Aceasta înseamnă că sunt oameni care nu văd ordinea și armonia din lume și univers ci văd numai haosul. Cum este posibil una ca asta?

- Stelele nu sunt ordonate matematic pe cer,
- norii sunt dezlânați și neproporționali,
- în lume se moare,
- în lume se suferă
- și în lume există durere.

Toate aceste lucruri sunt pentru adepții haosului motive bine întemeiate să susțină că haosul este un lucru

- natural
- și firesc al lumii.[55]

Disciplina este un lucru cu care mai mulți dintre noi stăm destul de prost. De ce? Fiindcă adevărul este că la cei mai mulți dintre noi nu ne este prea confortabil să fim disciplinați. Cum este posibil acest lucru? Este posibil fiindcă este bine să știm că disciplina necesită de cele mai multe ori:

- efort,
- perseverență,
- atenție,
- și încordare psihică.

Ei bine nu este mai simplu ca să lăsăm ca lucrurile să meargă de la sine? Este bine să știm că în viața noastră lucrurile nu sunt de multe ori unele care decurg de la sine și care sunt cât se poate de evidente prin sine. Sunt mulți care au ca filosofie de viață dictonul: lasă-te dus de val (go with the flow). Aceasta fiindcă trebuie să știm că disciplina este un lucru pe care puțini sunt cei care sunt gata să și-l asume. Acolo unde oamenii dezertează de la disciplină ei bine începe să se instaureze haosul.[56]

Filosoful german Imanuel Kant spunea că: "poartă-te în așa fel, încât, dacă universul ar fi să se ia după tine 24 de ore, să nu se ajungă la haos!" Trăind într-o lume cât se poate de mare cu milioane și miliarde de persoane sunt mai mulți care consideră că faptele lor nu au consecințe și chiar dacă au consecințe nu au consecințe pe termen lung. Aceasta fiindcă viața omului este un lucru care nu se răsfrânge asupra celor din jur. Prin urmare:

- ori ești disciplinat
- ori ești nedisciplinat

ceea ce contează în cele din urmă este faptul că:

- trebuie să te bucuri de viață,
- trebuie să trăiești clipa (carpe diem),
- trebuie să fi fericit.

Aceasta indiferent de care sunt consecințele faptelor tale. Creștinismul nu susține o astfel de opinie. Aceasta fiindcă trebuie să știm că de cele mai multe ori faptele noastre au consecințe. Dacă părinții unui copil nu se ocupă serios de educația lui ei bine acel copil va devenii o paria a societății. Este și vina lui că ca ajuns așa dar la fel de bine el a ajuns așa datorită consecințelor faptelor părinților. Sfinții părinți ai creștinismului ortodox ne spun că de multe ori copii ajung să sufere de pe urma păcatelor părinților și strămoșilor. Se poate întâmpla într-un neam ca un copil să se nască:

- orb,
- olog,
- surd,
- mut,
- bolnav
- sau epileptic

---

[55]Universul și planeta pământ sunt create de Dumnezeu în cea mai mare ordine și armonie. Aparentul haos care există între:
- elementele
- și stihiile

lumii este numai unul aparent. Este numai unul aparent fiindcă trebuie să știm că de fapt nu există haos în nimic din ceea ce a creat Dumnezeu. Este adevărat că omul poate să aducă haos între elemetele naturii. Acest lucru cel mai bine poate să fie văzut prin poluarea care poate produce mult rău naturii. Omul poate să fie o ființă:
- a distrugerii
- sau a contrucției.

Când el alegea calea distrugerii este clar că în jurul lui va domnii haosul.

[56]Sfântul Leandru, *Despre rânduiala fecioarelor și disprețuirea celor lumești* (Iași, 2016).

din cauza la păcatele strămoşilor lui.

Este clar că filosoful Kant a avut dreptate. Aceasta fiindcă acolo unde nu există disciplină adevărul este că se ajunge şi la păcat. Moralitatea trebuie să ştim că implică multă disciplină.[57]

Realitatea este că de mai multe ori putem vedea că haosul ajunge să existe în jurul nostru. Aceasta fiindcă este acest haos care ne defineşte şi ne facă să ne dăm seama că suntem pe calea greșită. Și scriitorul Stendhal spunea cât se poate de adevărat: "secolul acesta e făcut să amestece totul, de-a valma! Ne îndreptăm către haos."[58]

Disciplina este un lucru care evident că:

- se cultivă,
- se multiplică,
- se întreține,
- se menține,
- se desăvârşeşte etc.

Este adevărat că sunt oameni care se nasc cu disciplina în sânge dar sunt şi unii care sunt cât se poate de pledispu şi la:

- delăsare,
- lene,
- nepăsare
- şi lipsă de interes.

Ei bine pentru ei adevărul este că disciplina trebuie să fie impusă de multe ori coercitiv. Sunt mai multe exemple de persoane care fiindcă au fost crescute de mici copii în disciplină în cele din urmă au ajuns să fie oameni de succes în viață.[59]

Într-o zi un egumen al unei mănăstiri a început să își facă bagajele.

- Binecuvântați părinte egumen.
- Domnul fiul meu.
- Plecați undeva părinte egumen?
- Da.
- Unde.
- În pustie.
- În pustie?
- Da.
- Dar cum mănăstirea cum rămâne?
- Rămâne așa cum este ea.
- Dar dacă vă retrageți în pustie?
- Nu plec să rămân acolo pentru totdeauna.
- Nu?
- Nu.
- Atunci de ce?
- În pustie am prieten un eremit cu care vrea să mă întâlnesc.
- A, acum înțeleg.
- Foarte bine.
- Și cât timp o să stați acolo părinte egumen?
- Acum este dimineață. Sper ca diseară să fiu aici.

---

[57]Ei bine se găsesc mai mulți în lumea noastră care să fie împotriva interdicțiilor lui Dumnezeu:

- să nu ucizi,
- să nu furi,
- să nu desfrânezi
- să nu minți etc.

Pentru ei sunt mult prea multe interdicții și adevărul este că a venit momentul să se elibereze de toate aceste interdicții fără de rost ale lui Dumnezeu. Atunci trebuie să ştim că se naşte în inima și jurul omului un adevărat haos satanic. Sunt mulți care cred că nu se va întâmpla nimic dacă vom ajunge să ne opunem poruncilor lui Dumnezeu. De ce? Fiindcă Dumnezeu nu poate să fie văzut. Dacă nu poate să fie văzut ei bine El nici nu trebuie să fie ascultat. Este clar că alegând o astfel de judecate vom instaura haosul în jurul nostru.

[58]Stendhal, *Roșu și negru* (Editura Corint, 2013).

[59]Larry Bossidy, Ram Charan, Charles Burck, *Execution: the discipline of getting things done* (Crown Business, 2002).

- Bine părinte egumen.
Egumenul și-a făcut un mic bagaj și a plecat. A ajuns în pustie la prietenul său eremitul.
- Binecuvântați.
- Ba tu să binecuvântezi.
- Eu nu pot.
- De ce?
- Nu ești tu egumenul?
- Asta așa este.
- Atunci dă tu binecuvântarea.
- Domnul să ne binecuvânteze.
- Amin.
- Și ce mai faci fratele meu în Hristos?
- Cu mila lui Dumnezeu sunt bine.
- Mă bucur.
- Dar hai înainte în chilia mea să nu stăm afară.
- Bine.
Cei doi au intrat în chilia pustnicului.
- Frumoasă chilie
- Este chilia de pustnic.
- Mie îmi place.
- Pe la mănăstire cum mai este?
- Toate bune.
- Uite ce este: am niște linte. Vrei să o gătesc?
- Da de ce nu?
Pustnicul s-a pus să gătească lintea. Timp ce gătea între cei doi a început o discuție duhovnicească.
- Înainte să mâncam nu ar fi bine să spunem niște rugăciuni? A întrebat pustnicul.
- Da. Cum să nu.
Cei doi au spus niște rugăciuni.
- Ce ar fi să citim și o catismă din psaltire?
- Cum să nu.
Cei doi au citit o catismă din psaltire.
- Mai citim una?
- Da.
Au mai citit o catismă din psaltire.
- Mai citim una?
- Desigur.
Așa se face că au citit toată psaltirea până la urmă.
- Am terminat de citit psaltirea.
- Cu ajutorul lui Dumnezeu.
- Părinte egumen fiindcă tot sunteți aici aș vrea să vă mărturisesc ceva.
- Orice.
- Sunt mai multe paragrafe din psaltire pe care nu le înțeleg.
- Care sunt ele?
- Aveți răbdare cu mine?
- Cum să nu.
- Bine atunci vi le voi arăta.

Pustnicul a început să îi arate egumenului toate paragrafele din psaltire pe care nu le înțelegea. Cu multă răbdare egumenul i le-a tâlcuit pe toate.
- Nici nu știi cât de mult mă bucur, a început pustnicul.
- De ce?
- Fiindcă mi-ai lămurit toate aceste lucruri.
- Bucuria a fost de partea mea.
- Eu fiind singur aici în pustie nu am avut pe cine să întreb.
- Ei bine, ai acum.

Așa s-a făcut a trecut o zi și o noapte cât cei doi au petrecut numai în rugăciuni și în conversații duhovnicești.

- Este dimineață.
- Vai așa de repede a trecut timpul? A răspuns pustnicul.
- Da.
- Dar nici nu te-ai atins de linte.
- Nu am simțit nevoia.
- Nici eu.
- Vezi că sunt adevărate cuvintele lui Iisus.
- Care?
- Nu numai cu pâine va trăii omul ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu.
- Așa este.

După ce și-a luat rămas bun egumenul s-a întors la mănăstirea lui.[60]

Avem aici o întâmplare care ne spune la ce grad de viață au ajuns să trăiască unii călugări din vechime că o noapte și o zii nu au mâncat fiindcă au fost absorbiți în discuții duhovnicești. Aceasta fiindcă ei aveau disciplină. Când omul are disciplină trebuie să ştim că el ajunge:

- să se autodepășească,
- să treacă peste sine,
- să își calce egoul,
- să devină mai bun,
- să se înduhovnicească etc.

Cei care cred că poți să fi creştin ortodox fără să ai o disciplină de viață ei bine trebuie să ştim că se înșeală. Se înșeală fiindcă este bine să ştim că viața duhovnicească este un lucru cât se poate de profund și de amplu. Nu trebuie să avem îndoieli când pășim pe treptele vieții duhovnicești. De ce? Fiindcă acest drum este unul care e duce spre Hristos prin disciplină. Creştinismul ortodox trebuie să ştim că este *disciplina crucii.* Pentru a ajunge la fericire trebuie să ajungem să renunțăm la noi înșine în favoarea celor din jur. Gânditorul E. M. Forster spunea foarte frumos că: "trebuie să iubim oamenii şi să avem încredere în ei, dacă nu vrem să ne transformăm viaţa într-un haos."

Este evident că disciplina nu este numai o armă împotriva haosului ci la fel de bine ea mai este și un lucru care:

- ne întăreşte,
- ne fortifică,
- ne faci mai concentrați,
- ne face să fim centrați pe ceea ce este esențial în viață,
- ne duce pe calea cea strâmtă care duce la Hristos.

Toate aceste lucruri și multe altele sunt unele pe care disciplina le atrage asupra noastră.[61]

Este evident că acolo unde există disciplină nu poate să existe haos. De ce? Este simplu: haosul nu suportă disciplina. Sunt mai multe persoane care sunt adepte ale haosului:

- criminali,
- războinici (mai mult sau mai puțin închipuiți),
- violatori,
- tirani,
- sadiști,
- homosexuali,
- oameni certați cu bunele moravuri
- sau oameni certați cu legea.

Ei bine toți aceştia sunt unii care este bine să ştim că sunt unii care se văd pe sine în fruntea ierarhiei sociale. Nici un om adept al haosului nu se vede pe sine ca făcând un lucru rău. Aceasta fiindcă ei consideră că haosul este cea mai bună metodă de a conduce o societate. De ce? Fiindcă haosul:

- nu are disciplină,
- nu are legi,

[60]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[61]Theodore Bryant, *Self-discipline in 10 days: how to go from thinkig to doing* (HUB Publishing, 2004).

- este uşor de făcut,
- nu implică cu sine responsabilitate socială,
- nu aduce nici cu sine nici o obligație morală.

Iată de ce haosul a ajuns să fie susținut de unii chiar ca o doctrină politică. În haos lucrurile sunt unele care nu au niciodată stabilitate. Ceea ce a fost valabil ieri nu mai este valabil azi şi ceea ce este valabil azi nu va mai fi valabil mâine.[62]

Adepții înverşunați ai haosului sunt unii care susțin că haosul este de fapt libertate. Ei cred că nu se poate avea gustul libertății decât în haos. Evident că o astfel de opinie este eronată. Trebuie să ştim că haosul este un lucru care mai întâi de toate înseamnă o folosite eronată a libertății. Libertatea trebuie să fie una:

- creatoare,
- ziditoare,
- făuritoare,
- motivațională etc.

Ei bine cum se mai poate vorbii de libertate în haos unde nu mai există nici un criteriu al valorilor? Este bine să ştim că avem o lume creată de Dumnezeu în care contrastul dintre:

- valoare
- şi non-valoare

este ca diferența de la cer la pământ. Ei bine în haos nu mai există această distincție. De ce? Fiindcă una dintre trăsăturile haosului este de a nivela diferențele din lumea noastră. Haosul promite un fel de lume utopică: o lume în care valoarea nu va mai fi separată de non-valoare. Iată de ce este bine să ştim că ne putem:

- apăra,
- proteja,
- şi avansa

numai prin disciplină. În primul rând disciplina este o bună înțelegere a realităților din jurul nostru. Medicul Robert Anthony era cât se poate de autentic când spunea: "când nivelul de înțelegere al omului va creşte, lumea lui se va ridica din haos şi distrugere."[63]

Contrar la mai toate opiniile este discilplina cea care aduce fericire omului şi nu haosul. Acesta fiindcă trebuie să ştim că haosul este un lucru care creează:

- iluzie,
- miraj,
- rupere de realitate,
- diviziune,
- lipsă de perspectivă
- şi închide orizonturile.

Sunt mulți care consideră că disciplina îngrădeşte libertatea. Aceasta fiindcă nu ai cum să mai fi liber dacă respecți un anumit set de reguli ale disciplinei. Ceea ce uită aceşti oameni este că şi dacă te joci un joc cum o fac copii ei bine trebuie să ştim că trebuie să fie respectate anumite reguli. Dacă şi copii respectă regulile jocului care îi face fericiți cu atât mai mult noi adulții trebuie să respectăm regulile disciplinei. Chiar şi în plan psihologic se poate vedea că disciplina are numai consecințe benefice. Care sunt aceste consecințe:

- tăria de caracter,
- o voință solidă,
- călirea eului,

---

[62]Haosul este cel care creează o iluzie a puterii politice. De ce? Fiindcă omul care coordinează haosul este unul care simte că este în control. Să fie aşa? Adevărul este că el este într-un control iluzoriu. Nu are cum să existe putere în haos din moment ce haosul se bazează pe:
- uzurpare,
- voia sorții,
- lipsă de organizare,
- fărădelege etc.
Iată de ce trebuie să ştim că adepții haosului (politic sau nu) sunt nişte indivizi bolnavi mental. De mai multe ori ei pot să fie văzuți la mitinguri de protest cum ajung să manipuleze mulțimile pentru a îi urma. Ceea ce este bine să ştim este că deşi haosul oferă un fel de gratificare iluzorie unor indivizi bolnavi mental, el va fi întotdeauna un fiasco. Aceasta fiindcă nu are cum ca haosul să fie unul de succes.

[63]Robert Anthony, *50 de idei care îți schimbă viața* (Editura Vidia, 2012).

- promptitudinea,
- un sens bine stabilit al vieții,
- și echilibrul sufletesc.

Toate aceste lucruri sunt unele care trebuie să știm că sunt cât se poate de evidente și de clare din modul în care se manifestă disciplina. Că sunt mulți oameni care nu susțin disciplina în lumea noastră este o mare realitate. Sunt și unii profesori care consideră că în procesul învățământului disciplina este mult prea grea. Așa se face că ei sunt unii care lasă elevii fără de nici un fel de:

- rigoare,
- duritate,
- responsabilitate,
- sau severitate.

Ei bine profesorii care nu le imprimă elevilor și studenților sensul disciplinei trebuie să știm că sunt unii slabi. Aceasta fiindcă actul de:

- educație,
- și învățământ

este unul care implică cu sine disciplina.[64]

Din cele spuse mai sus putem să înțelegem că cu disciplina nu ne naștem ci mai mult ajungem să o deprindem. Procesul prin care deprindem disciplina este unul care trebuie să înceapă în copilărie. La fel de bine el se va accentua la maturitate. Deprinderea disciplinei este un lucru care de multe ori se face:

- lent,
- dar sigur.

Aceasta fiindcă este bine să știm că omul are nevoie de disciplină. Ea este un fel de oxigen pentru suflet. Se poate vedea că pentru a propășii este nevoie de disciplină în:

- științe,
- arte,
- cultură,
- civilizație
- sau economie.

Toate aceste lucruri fiindcă disciplina este una care ne învață să fim unii care să deprindem cum să fim organizați și cum putem să evităm anarhia haosului.[65]

Dacă este să aruncăm o privire în spiritualitatea creștin ortodoxă vom vedea că în timp ce:

- îngerii sunt disciplinați,
- diavolii sunt în stare de haos.

Cum putem să ne dăm seama? Ne putem da seama din faptul că acolo unde îngerii ajung să își facă simțită influența ei bine lucrurile sunt cât se poate de:

- disciplinate
- și organizate.

Acolo unde diavolii își fac simțită prezența este:

- haos,
- distrugere,
- anarhie
- și rebeliune.

---

[64]Copilul trebuie să fie obișnuit cu disciplina chiar dacă ea de mai multe ori pare un lucru imposibil. Dacă de mic copilul deprinde disciplina este bine să știm că el va avea un simț și o înțelegere corectă a ordinii. Ordinea este un lucru care în orice moment se poate transforma în haos. Aceasta fiindcă trebuie să știm că haosul pândește orice moment pentru a se face cunoscut pe sine. În acest sens educația este un lucru care trebuie să știm că ajungem:
- să ne arate drumul pe care trebuie să mergem,
- să ne facem un viitor mai bun,
- să putem să sperăm,
- să ne autodepășim
- și să devenim mai buni.

[65]Sfântul Nicodim Aghioritul, *Deprinderi duhovnicești* (Alba Iulia, 1994).

Lucrurile sunt simple în teorie dar sunt ele aşa şi în practică? Ceea ce trebuie să ştim este că deşi diavolii sunt forţe puternice ale haosului în lumea noastră ei totuşi pot să fie combătuţi. Biblia ne spune cât se poate de clar cum pot să fie combătuţi demonii haosului:

- post,
- rugăciune,
- abstinenţă,
- spovedanie,
- împărtăşanie etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care evident că sunt forme de manifestare ale disciplinei. Asceza creştin ortodoxă este bine să ştim că este o formă de disciplină. Este o formă de disciplină care ne face:

- să ne axăm pe esenţial,
- să vedem lucrurile în profunzimea lor,
- să ne auto-depăşim,
- să ne înduhovnicim,
- să fim oameni morali etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne scot la liman şi ne arată că drumul pe care trebuie să păşim este unul al disciplinei.[66]

Cei care sunt adepţi ai haosului sunt unii care de mai multe ori au fost dezamăgiţi de ordine lumii din jur. Aceasta fiindcă nu au devenit ei centrul ierarhiei sociale a lumii. Sunt mulţi care devin agenţi ai haosului fiindcă sunt unii care nu ştim pe ce lume trăiesc. Aceasta fiindcă este bine să ştim că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că lupta dintre bine şi răul este un lucru care nu trebuie să ne privească exclusiv personal. Trebuie să ridicăm deasupra:

- intereselor egoiste,
- propriilor mofturi,
- propriilor ambiţii,
- şi propriului ego

pentru a ajunge să vedem lucrurile obiectiv. Numai aş vom ajungem să preţuim şi să punem mare accent pe disciplină.[67]

O întâmplare din primul război mondial ne spune de cât de strictă era disciplina în armată. Se spune că era un general al unui batalion. Într-o zi după o luptă cu duşmanul generalul l-a chemat pe un subaltern al său.

- Să trăiţi domnule general.
- Pe loc repaus.
- M-aţi chemat?
- Da.
- Vă stau la dispoziţie.
- Te-am chemat fiindcă am nevoie de tine.
- Pentru ce.
- Vreau să fac o inspecţie batalionului meu.
- Şi ce trebuie să fac eu?
- Să mergi şi să le spui soldaţilor că voi venii în inspecţie.
- La ce oră?
- La ora 1 fix.
- Bine domnule general.
- Spune-le la toţi să iese în curtea cazărmii.

---

[66]Filosoful român Constantin Noica spune cât se poate de frumos că până şi filosofia este o metodă de a combate haosul. Iată ce spunea el: “ce vrea filozofia, această "cenuşăreasă"? Să readucă lumea din dezordinea ei actuală în ordine, s-o scoată din bezmeticeală, haos şi stres, să trezească în om sentimentul responsabilităţii.” Filosoful este un om care iubeşte ordinea şi detestă haosul. Filosofia este pentru un exerciţiu de înţelepciune care îl face să fie ancorat în realitate şi să vadă lucrurile cât se poate de bine şi de adevărat. Totuşi sunt şi pseudo-filosofi care sunt străini de noţiunile de:
- disciplină
- şi ordine.
Poate cei mai cunoscuţi sunt nihiliştii care sunt mai mult anti-filosofi.

[67]Michael Stankosky, *Creating the discipline of knowledge management,* (Butterworth Heinemann, 2005).

- Așa voi face domnule general.
Subalternul generalului s-a dus în cazarmă și le-a spus soldaților:
- Am un mesaj de la general.
- De la general?
- Da.
- Ce anume?
- Generalul vrea să vă inspecteze.
- Da?
- Da.
- Vine la noi în cazarmă?
- Nu.
- Atunci unde?
- În curte.
- Bine.
- A spus ca toți să fiți în careu la ora 1 fix.
- Așa vom face.
Soldații au început să vorbească unii cu alții:
- Oare de ce vine să ne vadă generalul?
- Asta chiar nu știu.
- Poate i s-a făcut dor de noi?
- Crezi?
- Se spune că generalul este un om bun și omenos.
- Da. A fost cu noi pe câmpul de luptă mai tot timpul.
- Eu zic să avem răbdare și vom vedea ce vrea generalul.
- Sigur, așa vom face.
La ora 1 tot batalionul era în curte. A venit și generalul.
- Să trăiți domnule general.
- Pe loc repaus, a spus generalul.

Soldații au început să se relaxeze. Cu pas încet generalul a început să umble printre soldați. A putut să vadă un soldat care nu i-a dat onorul și nici nu l-a salutat când trecut pe lângă el.

- Soldat! A spus generalul.
- Un pas înainte.
- Să trăiți domnule general.
- Tu mă cunoști?
- Da domnule general.
- Cine sunt eu?
- Sunteți generalul acestui batalion.
- Și dacă mă cunoști și știi cine sunt de ce mă saluți?
- Chiar vreți să știți domnule general?
- De aceia te-am întrebat.
- Domnule general chiar zilele astea mi-au fost împușcate două degete și nu pot să prezint arma.
- Ai fost pușcat în două degete?
- Da domnule general.
- Și de ce nu ai spus așa?
- Vă spun acum.
- De ce nu mergi să te panseze?
- Fiindcă un soldat trebuie să fie la post până când primește ordin de eliberare.
- Bine, primești ordine de la mine să mergi la infirmerie.
- Să trăiți domnule general.
- Dar înainte să pleci dă-mi arma.
- De ce domnule general.
- Îți voi ține eu locul.
Soldatul s-a dus la infirmerie. Generalul a luat locul soldatului care era o santinelă.

- Vai nu îmi vine să cred, a spus unul dintre soldați.
- Ce?
- Generalul nostru stă de gardă.
- Așa este.
- Este un om care știe să fie modest.
- Să luăm exemplu de la el.
- Așa este.

Soldatul rănit mai înainte de a fi pansat totuși s-a dus la comandament și a spus că generalul ține locul lui și ar fi bine să trimită pe cineva să îi ia locul.[68]

Avem aici o întâmplare din primul război mondial care ne spune două lucruri:
- că disciplina trebuie să fie păstrată cu sfințenie (chiar dacă uneori doare),
- că și atunci când avem funcții înalte trebuie să fim modești la fel cum a fost generalul.

Disciplina este un lucru care ne ține
- trezi
- și alerți.[69]

Haosul este o energie negativă care tinde să cuprindă în sine toată lumea. Dacă nu ar fi oameni care să creadă în disciplină adevărul este că lumea noastră de mai multă vreme nu ar mai fi existat.[70]

Disciplina este un mai greu de asimilat de unii dar dacă ei fac un minim de efort evident că nu este o imposibilitate. Aceasta fiindcă trebuie să știm că disciplina:
- poate fi deprinsă,
- este populară,
- dă rezultate,
- ne propulsează înainte,
- ne face mai buni
- și ne înnobilează.

Din istorie poate să fie văzut că oamenii au avansat numai în perioadele de disciplină. Când lumea a fost laxă cu privire la disciplină ei bine lumea a stagnat. Disciplina este un fel de condiție sine qua non (fără de care nu se poate) a lumii din jur. Vom ajungem să fim oameni de succes numai prin disciplină. Sunt rare cazurile de persoane care au ajung să fie de succes fără de disciplină. Lumea de azi adevărul este vrea rezultate în mai toate domeniile de activitate:
- economie,
- sport,
- științe,
- arte
- sau cultură.

Ceea ce uită această lume este că pentru a ajunge la rezultate avem nevoie de disciplină. Numai prin ea vom reușii.[71]

CAPITOLUL 4

ANARHIA ÎN PLAN ANTROPOLOGIC, ȘTIINȚIFIC ȘI DOCTRINAR

Auzim de mai multe ori expresia “este un anarhist.” Unii dintre noi știm alții nu știm ce înseamnă. A fi un anarhist înseamnă să fi un om al anarhiei. Pentru ca toată lumea să își readucă aminte ce este anarhia vom da aici definiția anarhiei:
- stare de dezorganizare,
- de dezordine,

---

[68]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

[69]Disciplina este un lucru care ne scoate din somnolența din jurul nostru dar la fel de bine ea ne trezește și ne face să ieșim din disperarea care este creată de haos. Haosul când ajunge să se extindă în jurul nostru este bine să știm că ne este unul care ne face să fim disperați. Suntem disperați fiindcă nu mai știm pe ce cale să mergem și vedem că totul în jurul nostru se prăbușește. Iată de ce disciplina este o cale de ieșire din haos.

[70]Barry Boehm, Richard Turner, *Balancing agility and discipline: a guide for the perplexed* (Addison- Wesley, 2003).

[71]Michel Foucault, *Discipline and punish. The birth of the prison* (Vintage books, 1995).

- de haos într-o țară, într-o instituție etc.;
- indisciplină,
- nesupunere a persoanei față de o colectivitate organizată.[72]

Este evident că anarhia este una care se manifestă cât se poate de clar mai ales în:
- viața socială,
- politică,
- economie,
- demografie,
- sau relații interpersonale.

Sunt popoare cum sunt popoarele din lumea a treia care sunt unele care trebuie să știm că sunt cât se poate de înclinate spre anarhie. Aceasta fiindcă sunt unii care la nivel etnic manifestă o înclinație spre anarhie. Am fi naivi dacă am crede că primitivii din Africa sunt unii care sunt cât se poate de disciplinați și organizați. Aceasta fiindcă în nici un fel ei nu sunt unii care urmăresc ordinea și disciplina. Ca idee ei se complac într-o stare de lucruri anormală și care evident că îi face să fie anomalici și decadenți. Una dintre cele mai concrete:
- manifestări,
- exprimări
- și expresii

a haosului este primitivismul.[73]

Anarhistul a existat din cele mai vechi timpuri. La fel de bine trebuie să știm că sunt mai multe tipurui de anarhiști. Cei mai radicali anarhiști sunt cei care nu recunosc nici o autoritate:
- de stat,
- morală,
- socială,
- comunitară
- sau politică.

Aceasta fiindcă acest gen de anarhiști sunt unii care este bine să știm că sunt cât se poate de înrăiți și înverșunați. Mai apoi mai avem anarhiști care sunt mai moderați. Ei sunt în primă instanță de acord cu o formă de guvernământ pentru ca mai apoi să se schimbe:
- dintr-o dată
- sau treptat

pentru ca să ajungă să devină total opuși la ceea ce au susținut mai înainte. Toate aceste lucruri fiindcă este bine să știm că anarhia este un fapt ce ajunge să contagieze. Dacă stai mult în jurul unui anarhist ei bine sunt multe șanse ca și tu la rândul tău să ajungi anarhist.[74]

Este adevărat că a anarhia se leagă mai mult de viața:
- stat
- și de viața politică.

În acest capitol însă nu vom vorbii atât de mult de anarhia în planul vieții politice ci mai mult de anarhie în planul vieții de stat. Anarhistul este unul este:
- rebel,
- recalcitrant,
- de cele mai multe ori violent,
- pus pe ceartă,
- un scandalagiu

---

[72]Dicționarul explicativ.

[73]Deși nu duc o viață de trib trebuie să știm că sunt mai mulți adepți ai primitivismului. Pe ei lumea îi etichetează cu mai multe denumiri:
- golani,
- hoți,
- reacționari,
- huligani etc.

Toate aceste lucruri fiindcă deși sunt mai mulți care trăiesc în lumea civilizată ei bine se pare că de ei nu se prinde nici un fel de lege a civilizației. Aceasta fiindcă este bine să știm că viața duhovnicească este un lucru care implică cu sine mai multe reguli ce trebuie să fie respectate.

[74]Gary Chartier, *Anarchy and legal order: law ad politics for a stateless society* (Cambridge, 2012).

- și un om care calcă toate legile și convențiile sociale în picioare.

El este unul care contestă pe orice s-ar afla la conducere chiar dacă este vorba de un conducător bun și virtuos. De ce? Fiindcă anarhistul susține că nu se poate dovedii diferența dintre el și cel care se află la conducere. Așa se face că anarhistul nu recunoaște:

- nici o autoritate,
- nici o lege, fiindcă se consideră mai presus de lege,
- nici o convenție socială
- și nici regulile elementare ale u simț.

De ce? Fiindcă este știe că este unul care este special și deosebit de restul. Deși nu o spus anarhiștii se consideră:

- superiori
- și mai buni

decât ordinea nou instaurată.

Criteriul după care judecă exteriorul anarhistul este propria lui persoană și propriul lui plac. El susține că în nici un fel nu trebuie să se spună autorităților de stat fiindcă ele sunt unele care nu pot să fie dovedite. Să fie i chiar așa? Pentru a dovedii că nu este așa trebuie să facem un recurs la genetică. Genetica ne spune că prin naștere unii oameni au anumite calități în timp ce alții au altele. Așa se face că unii se nasc cu:

- calități artistice,
- alții cu calități științifice,
- alții cu calități organizatorice
- sau alții cu calități de conducător.

Nu înseamnă că dacă noi nu ne-am născut cu calități de conducător suntem niște ratați și niște rebuturi sociale. Trebuie să știm că există în această lume loc pentru fiecare.[75]

Este bine să știm că anarhistul este cel care indiferent de ordinea socială în care trăiește:

- bună
- sau rea

consideră că trăiește în tiranie. Aceasta mai ales din egoism fiindcă el se consideră în sine cel mai bun și cel mai potrivit pentru a conduce. Scriitorul american Cullen Hightower spunea destul de bine că: "disciplina fără libertate înseamnă tiranie; libertatea fără disciplină e haos." Din aceasta trebuie să înțelegem că trebuie să existe un fel de armonie dintre disciplină și libertate. Aceasta fiindcă ele sunt complementare una alteia. Ei bine într-o tiranie se poate spune că libertatea este unilaterală: ea se referă numai la libertatea de a devenii un sclav. Se mai poate vorbii într-un asemenea caz de libertate? Evident că nu. Trebuie să știm că libertatea este un dar pe care fiecare dintre noi în avem și pe care trebuie să ajungem să îl cultivăm. Pentru a cultiva libertatea este nevoie de disciplină. Aceasta fiindcă nu se poate vorbii de libertate fără de disciplină.[76]

Cu toții iubim libertatea dar sunt mulți care consideră că disciplina este cea care:

- îngrădește,
- sufocă,
- ucide
- și diminuează

libertatea. Cum să mai fi liber dacă totdeauna trebuie să respecți mai multe reguli și norme? Evident că nu se mai poate vorbii de libertate. Aceasta fiindcă este bine să știm că libertatea este un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere când vorbim de disciplină. Nici o disciplină nu va da rezultate dacă nu este:

- înțeleasă,
- dacă nu are o motivație logică,
- dacă nu este cu sens

---

[75]Separația acestor calități ale oamenilor a fost subliniată chiar de Iisus când a spus pilda talanților. Se vede din pildă că stăpânul l-ea dat slugilor sale unui 5 talanți, altuia 2 și altuia 1. Toți însă au fost puși să lucreze cu ei și au fost răsplătiți proporțional cu munca pe care au depus-o. Iată prin urmare că lucrurile sunt cât se poate de clare. Unii ne naștem cu mai multe calități și alții cu mai puține. Totuși, în această lume suntem complementari unii altora și este bine să ne ajutăm unii pe alții. Au fost și mentalități retrograde cum a fost ideologia nazistă care susținea că cel mai slab trebuie să fie suprimat de cel mai puternic. În mentalitatea nazistă cel mai slab trebuia să devină sclavul celui mai puternic. Evident că o astfel de mentalitate nu este creștină.

[76]Radu Teodorescu, *Libertatea: un vechi ideal creștin ortodox* (Cugir, 2019).

- dacă nu are o finalitate.

Nu putem să ne comportăm ca niște soldați dacă nu suntem în război. Iată că lucrurile sunt simple dar ele devin imposibile în cazul anarhiștilor. Anarhiștii sunt cei care:

- conștient
- sau inconștient

nu fac decât să facă voia demonilor. Ei sunt:

- veșnic nemulțumiți de stat,
- cei mai mari critici,
- veșnic revoltați de cei care îi conduc,
- și fără dorința de a fi creativi.

Tot ceea ce vor ei este ca ei să ajungă să dicteze și să dreagă în stânga și dreapta. Ei bine lucrurile nu sunt chiar așa. Este bine să știm că trebuie să fim mult mai precauți cu anarhiștii. Pe ei îi putem vedea că în timp ce oamenii protestează calm, ei:

- instigă la violență,
- sparg,
- incendiază,
- distrug,
- vorbesc pornografic,
- sau cheamă la revoltă și rebeliune.[77]

Se poate vedea mai ales în cazul anarhiștilor că ei suferă de un complex de inferioritate față de cei din jur. Asemenea marilor genii ale umanității ei se consideră că sunt:

- neînțeleși,
- subapreciați,
- fără să fie considerați la adevărata lor valoare,
- fără să fie recunoscuți după cum meritau etc.

Trebuie să știm că și diavolul în ceruri mai înainte de a fi făcută lumea a suferit de acest complex de inferioritate. El s-a văzut pe sine inferior lui Dumnezeu Tatăl care i-a dat viață. Ei bine lucrurile au fost cât se poate de clare: diavolul de fapt mustea a răutate și viclenie. Ce ar fi fost dacă el ar fi ajuns dumnezeu? Ar fi fost vai și amar de restul îngerilor.[78]

Se spune că un preot discuta cu un enoriaș despre muncă.

- Părinte să știți că eu sunt creștin dar am mai multe îndoieli cu privire la muncă.
- La muncă?
- Da.
- De ce?
- Păi eu nu înțeleg un lucru.
- Ce anume?
- Apostolii au fost pescari?
- Da.
- I-a chemat Iisus să fie apostoli?
- Da.
- Și au lăsat mrejele lor și au urmat lui Hristos?
- Da.
- Deci nu au mai muncit.
- Asta nu cred.
- Păi nu spune în Noul Testament că apostolii au lăsat toate și i-au urmat lui Iisus?

---

[77]Realitatea este că anarhistul este un om slab. Este sedus la fel ca satan de puterea:

- revoltei,
- rebeliunii,
- a răzvrătirii
- și a uzurpării.

De ce? Fiindcă el trăiește cu iluzia că este nedreptățit. Dacă un anarhist ar venii la conducere evident că el ar fi un tiran și un dictator. Acest lucru a fost cunoscut de mai multe ori în istorie și trebuie să ne dăm seama de consecințele negative ale anarhiei.

[78]Richard Mayhue, *Unmasking satan* (Kregel Publications, 2000).

- Așa scrie.
- Și atunci dacă apostolii au părăsit meseriile lor noi de ce să mai muncim?
- Trebuie să muncim.
- Dar apostolii au mai muncit după ce s-au întâlnit cu Hristos?
- Tu uiți un lucru esențial.
- Ce anume părinte?
- Una au fost apostolii şi alta suntem noi creştinii.
- Dar noi nu trebuie să le urmăm lui Hristos și apostolilor?
- Evident, cum să nu.
- Și atunci?
- Iisus le-a schimbat meseria: i-a făcut din pescari, pescari de oameni.
- Adică?
- Din pescari i-a făcut apostoli.
- Nu ştiu ce să spun.
- Să fi convins că a fi creştin nu înseamnă să nu fi un om muncitor şi harnic.
- Oare?
- Păi nu ț-am demonstrat asta până acum?
- Cumva da.
- Trebuie să înțelegi un lucru esențial.
- Care părinte:
- Una este să fi apostol și alta este să fi creştin simplu.
- Bine părinte asta înțeleg.
- Sfântul Pavel a și spus în epistolele sale că: cine nu munceşte nici să nu mănânce.
- Dar apostolii au muncit?
- Cum să nu.
- Ce au muncit?
- Tu nu ai citit Noul Testament.
- Nu pe tot.
- Munca apostolilor a fost să propovăduiască evanghelia lui Hristos.
- A da, asta o știu.
- Crezi că a fost o muncă ușoară să aduci unei lumi păgâne pe Hristos?
- Îmi dau seama că nu.
- Păi vezi?
- Părinte sunt lămurit.
- Totuși mai este ceva.
- Ce anume părinte?
- Munca este folositoare sufletului în funcție de cum o folosim.
- Nu înțeleg.
- Îți voi da un exemplu.
- Ascult.
- Uite: dacă un preot își face datoria superficial și un agricultor își umple carul rugându-se din toată inima. Care crezi că și-a făcut mai conştiincios datoria?
- Cred că agricultorul.
- Așa este.
- Fiindcă el a fost sincer în rugăciunea lui?
- Da.
- Înțeleg.
- Ceea ce trebuie să știm este că rugăciunea nu este atât de importantă în cantitatea ei ci mai mult în calitatea ei.
- Nu așa este și cu munca?
- Cum să nu.
- Deci este importantă calitatea.
- Evident.

- Părinte să știți că m-ați convins cu aceste explicații.
- Mă bucur fiule.
- Eu credeam că tot ceea ce contează este să te rogi.
- Nu este așa.
- Acum îmi dau seama.
- Una este să te rogi cu mintea împrăștiată și una este să fi atent cu trup și suflet la rugăciune.
- Așa este părinte.
- Deci, dacă apostolii au renunțat la pescuit pentru a urma lui Hristos nu înseamnă că noi nu mai trebuie să muncim.
- Părinte vă mulțumesc foarte mult pentru că m-ați luminat.
- Mă bucur fiul meu.
- La revedere părinte.
- La revedere fiul meu.[79]

Lenea este un lucru care duce la anarhie de cele mai multe ori. Cu toții voim să trăim în țări prospere și îmbelșugate dar de ce să nu recunoaștem că ne este lene să muncim. Ne este lene și așa ajungem să fie copleșiți de haos și anarhie. Totuși sunt și mulți politicieni care adevărul este că împing masele spre anarhie. Aceasta mai ales când ei sunt corupți. Cum să asculți de ordinele și îndemnurile unui politician corupt când tu vezi ceea ce face el? Evident că așa se va naște nemulțumirea care va duce la haos și anarhie.[80]

Gânditorul român Valeriu Butulescu spunea cât se poate de inspirat: "guvernanții moderni tolerează cea mai neagră mocirlă morală, cu două condiții:
- să-i votezi
- şi să le plăteşti impozitele.

Culmea cinismului, ei numesc acest haos libertate."[81]

Este adevărat acolo unde oamenii nu își iubesc cu adevărat țara lucrurile merg prost și evident că lumea suferă. Totuși fiindcă lenea este mare trebuie să știm că mai nimeni nu intervine. Nu intervine fiindcă efortul este mult prea mare. Trebuie să știm că nu avem cum să scoatem țara din anarhie dacă nu muncim. Cu toții suntem unii care așteptăm să muncească alții pentru noi fără ca noi să depunem cel mai mic efort. Aceasta fiindcă după cum am spus într-o țară prosperă munca este:
- cheia succesului,
- motorul de bază,
- cea care ne face să avansăm,
- și sursa progresului.

Munca este adevărata combatere a anarhiei într-o țară. Acolo unde oamenii muncesc nu au prea mult timp să își umple mintea cu idei anarhice și în cele din urmă vor devenii și ei prosperi.[82]

Antropologii sunt cei care studiază ființa umană din mai toate punctele de vedere. Ceea ce ei au putut să își dea seama că este orice ființă umană are în ea un pic de:
- rezistență la reguli,
- opacitate la regulamente,
- dezordine,
- dezorganizare
- sau lipsă de socializare.

Ei bine aceste trăsături generice ale omului pot:

---

[79]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

[80]Nemulțumirea este o stare generică a anarhistului. El este unul care este nemulțumit de:
- țară,
- de guvernanți,
- de autoritățile locale,
- de sistemul de educație,
- de colegii de serviciu etc.

Toate acestea fiindcă el se consideră mai bun și mai capabil. Iată de ce este bine să știm că trebuie să avem lucrurile cât se poate de bine definite. Anarhia este un lucru care duce la distrugere și ruină. Dacă nu ne trezim destul de repede din somnul anarhiei s-ar putea să fie mult prea târziu.

[81]Valeriu Butulescu, *Discursuri politice* (București, 2008).

[82]Radu Teodorescu, *Munca: faptă existențială după sfinții părinți ai creștinismului ortodox* (Cugir, 2019).

- să se accentueze
sau
- din contră să se atenueze.

Aceasta fiindcă după cum știm omul este liber. Antropologia ne spune că fiecare dintre noi suntem liberi să ne facem orice fel de viață dorim. Viața este un dar de la Dumnezeu care este în puterea noastră. Ceea ce se poate vedea cu privire la ființa umană este că oamenilor le place ordinea și armonia pentru viața lor. Chiar și cei mai crunți anarhiști trebuie să știm că sunt unii care sunt cât se poate de iubitori de armonie în viața lor. Cu alte cuvinte ei:

- iubesc ordinea pentru ei înșiși
- sau o doresc pentru semenii lor.

De cele mai multe ori anarhistul este cel care va fi penalizat de lege. De ce? Fiindcă el este un om care nu suportă legile. Legile sunt unele care nu au mai nimic de a face cu modul de viață al anarhistului. Anarhistul este unul care după cum am spus se consideră:

- subapreciat,
- neluat în considerare,
- desconsiderat,
- fără să fie pus în valoare.[83]

Este evident că în aceste rânduri ne-am propus să facem un mic portret al anarhistului. Pe anarhist de mai multe ori îl putem vedea la televizor la știri. El este:

- violent,
- răsculat,
- rebel,
- nesupus ordinii,
- în ceartă cu statul
- și fără de cel mai elementar bun simț.

Așa se face că anarhiștii se aseamănă cu demonii. Poate unii vor găsii această comparație mult prea exagerată dar ea este un adevăr. Trebuie să știm că anarhia este un lucru periculos care aduce cu sine mai multe pagube. Lumea interlopilor se poate spune că ea o lume anarhică sau o lume a anarhiștilor. Ei sunt persoane care:

- nu au lege,
- nu ascultă de autoritățile de stat,
- sunt incorigibili,
- și sunt certați cu societatea civilă.

Este greu să îi combatem pe anarhiști care de cele mai multe ori după cum am spus se manifestă violent, dar totuși nu este un lucru imposibil. Pentru a îi combate avem nevoie de multă înțelepciune. Iată ce spunea gânditorul român Ionuț Caragea: “cu mâinile tale poți construi un mic paradis, cu dragostea ta îl poți umple cu oameni. Dar ca să nu devină totul un haos, ai nevoie de cuvinte înțelepte.”[84]

Este evident că în mai toate cazurile să ajungi să fie un anarhist este cel mai ușor. Aceasta fiindcă a fi anarhist nu necesită mult efort. Tot ceea ce trebuie să faci este să te opui:

- ordinii,
- organizării,
- bunului simț,
- armoniei sociale,
- înțelegerii dintre oameni.

Anarhistul este o persoană care este sedusă de idea haosului. Aceasta fiindcă el fiind unul care creează haosul ei bine ajunge să fie mai presus de haosul din jurul lui. Acest lucru este unul care îi creează un fel de aură

---

[83]Aceasta fiindcă este bine să știm că toții anarhiștii sunt oameni care se consideră pe sine ca fiind:
- unici,
- irepetabili,
- vizionari
- și de calitate.

Lucrurile nu sunt chiar așa. Nu sunt chiar așa fiindcă de cele mai multe ori anarhiștii sunt cei care vor ajunge să se dejoace pe sine. Nu poți să pretinzi că ești un om de bine atâta vreme cât tu faci numai rău în jurul tău. Ei bine acesta este cazul anarhiștilor. Între cuvintele lor și faptele lor este o mare discrepanță.

[84]Ionuț Caragea, *Delir cu frământături de cuget* (București, 2013).

de superioritate de și control peste cei din jur. Ceea ce vrea orice anarhist este puterea și dacă se poate puterea nelimitată. Anarhiștii sunt ahtiați după puterea:

- socială
- și politică.

Aceasta fiindcă ei consideră că numai prin putere ajung să fie cu adevărat oameni de excepție. Ceea ce devine foarte clar este că anarhiștii doresc haosul pentru alții și pentru cei din jur, dar nu îl doresc pentru sine. Aceasta fiindcă trebuie să știm că ei sunt unii care nu vor să aibă de suferit. De pe urma:

- haosului,
- dezordinii,
- neînțelegerii
- și anarhiei

ei bine omul are de suferit. Anarhistul este un sadic din acest punct de vedere. Aceasta fiindcă el vrea anarhia pentru cei din jur dar nu și pentru sine. Sunt anarhiști care când văd că anarhia le lovește familia sau prietenii se revoltă și mai mult și sunt și mai plini de ură. Aceasta fiindcă după cum am spus, ei sunt agenți ai anarhiei pentru alții, dar nu pentru sine.[85]

Gânditorul Roger Scuton spunea cât se poate de inspirat că: "marii artişti ai trecutului erau conştienţi că viaţa umană e plină de haos şi suferinţă. Dar aveau un remediu pentru asta. Şi numele acelui remediu era frumuseţea." Din aceasta trebuie să înțelegem că arharhia a fost din cele mai vechi timpuri o formă de manifestare a urâtului. Aceasta fiindcă știm că urâtul este o expresie a anarhiei. Cum este posibil acest lucru? Este posibil fiindcă sunt anarhiștii cei care cred că:

- ordinea,
- simetria,
- acordul
- și armonia

socială sunt lucruri urâte. Este cu adevărat frumos pentru ei un fel de haos în care ei sunt superiori. Această mentalitate este mentalitatea iadului. În iad există haos total dar există o singură persoană superioară peste toți: satan. Ei bine se poate vedea că cei care susțin anarhia sunt unii care merg pe calea iadului.[86]

Sunt și mai multe mentalități în lumea noastră care au ajuns să facă din anarhie un fel de ideal susținut:

- științific,
- antropologic
- și doctrinar.

Este un lucru cât se poate de adevărat și pe care nu se cuvine să îl trecem cu vederea. Haosul antropologic se poate spune că a fost inaugurat încă din antichitate de filosoful Protagoras din Abdera care susținea că nu Dumnezeu este măsura tuturor lucrurilor ci omul este măsura tuturor lucrurilor. Mai apoi în Renașterea italiană se poate vedea că se vorbește de un umanism care de fapt a fost tot a renașterea a idealului lui Protagoras din Abdera: omul este măsura tuturor lucrurilor. Renașterea italiană susținea că deși omul este creștin el poate să ducă un om de viață inspirat de ideologiile păgânismului antic. Iată de ce trebuie să știm că există:

- o formă,
- un mod
- și o expresie

---

[85]Din cele spuse mai sus putem să ne dăm seama că anarhia este într-un anume fel identică cu tirania. Aceasta fiindcă ambele sunt unele care doresc:
- răul
- și distrugerea.
Iată de ce trebuie să știm că anarhia este o altă formă de manifestare a tiraniei. De fapt ambele aceste lucruri sunt forme de manifestare ale răului. Răul în plan social are mai multe forme de manifestare:
- anarhie,
- tiranie,
- dezordine,
- dezorganizare,
- primitivism
- sau distrugere.
Toate acestea sunt forme de manifestare ale răului și este bine să ne ferim de ele.

[86]Hans Urs von Balthasar, *Mic discurs despre iad* (Bucureşti, 1995).

de manifestare a anarhiei la nivel antropologic. O persoană care a contribuit şi ea mult la acest haos antropologic a fost englezul Charles Darwin care susţinea că omul nu a fost creat de Dumnezeu ci se trage din maimuţă. Darwin susţinea că fiindcă există o asemănare între om şi maimuţă este adevărat că omul este o fiinţă care a evoluat pe parcursul timpului din maimuţă. Teoria evoluţionistă a lui Darwin este una care aruncă omul în anarhie. De ce? Fiindcă creştinismul ortodox susţine că omul a fost creat de Dumnezeu. Prin urmare omul este:

- o creatură,
- o făptură
- şi o facere

a lui Dumnezeu. Este evident că trebuie să fim cât se poate de consecvenţi cu realitatea şi să nu ajungem să o distorsionăm. Se poate spune că în plan antropologic Darwin a fost un anarhist. Aceasta fiindcă el a fost ateu. Este evident că trebuie să fim mult mai atenţi cu:

- ideile,
- ideologiile
- şi opiniile

savanţilor şi oamenilor de ştiinţă. Aceasta fiindcă de multe ori ele nu au nici un fel de ortodoxie în ele.[87]

În plan ştiinţific este bine să ştim că anarhia este un lucru care iasă din durerea emoţională. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Harold Bloomfield: “durerea emoţională nerezolvată creează haos în sistemul imunitar, în funcţia cardiacă, în nivelurile de hormoni şi în alte funcţii fizice. Trebuie să facem pace cu trecutul, deoarece viaţa noastră poate depinde efectiv de lucrul acesta.” Este evident că ştiinţa trebuie să fie una care să fie în slujba omului şi nu pentru a face răul. Sunt mulţi care consideră că de fapt ştiinţa nu trebuie să aibă o etică sau o morală. Tot ceea ce contează este ca ştiinţa să îl slujească pe om. Acest lucru este fapt. Ştiinţa are menirea de a î slujii pe om în ceea ce este:

- bine,
- frumos,
- şi folositor.

Orice altă întrebuinţare a ştiinţei este o formă de anarhie. Iată de ce trebuie să ştim că ştiinţa poate să fie la fel de bine o manifestare a anarhiei.[88]

Se spune că doi tineri se iubeau foarte mult.

- Nici nu ştii cât de mult te iubesc draga mea.
- Şi eu te iubesc.
- Mă bucur să aud asta.
- Uite am să te întreb un lucru.
- Orice dragul meu.
- A vrea să fii soţia mea?
- Credeam că nu o să mai întrebi niciodată.
- Ei uite că întreb acum.
- Da, cum să nu. Vreau să fi soţia ta.
- Foarte bine.
- Aşa este.
- Vom face nunta cât se poate de repede.
- Foarte bine.
- De abia aştept.
- Dar este un lucru pe care vreau să îl ştiu.
- Ce este draga mea?
- Eu îmi dau seama că ne căsătorim.

---

[87]Se poate vorbii de o ortodoxie a ştiinţelor? Fără doar şi poate că da. Ştiinţele nu sunt mai presus de revelaţia lui Dumnezeu. Este bine să ştim, că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de importanţa revelaţiei lui Dumnezeu şi ceea ce ne spune ea. Aceasta fiindcă numai aşa vom ajungem să avem o înţelegere superioară şi deplină a adevărului. Anarhia este una care nu este:

- fondată,
- centrată,
- bazată

pe adevăr. De ce? Fiindcă ea este mai mult un fel de manifestare a minciunii şi a distorsionării adevărului. Trebuie să fim unii care să ajungem să fim conştiincioşi pentru adevăr. Numai în acest fel nu ne vor pierde în iureşul anarhiei.

[88]Ilya Prigogine, Isabelle Stengers, *Order out of chaos* (Toronto, 1994).

- Așa.
- Dar unde vom locuii?
- Asta vroiai să știi?
- Da.
- La mine acasă.
- La tine acasă?
- Da.
- Dar la tine nu stă tatăl tău?
- Ba da.
- Nu eu știu ce să spun.
- Adică?
- Chiar vrei să locuim cu el?
- Dacă nu îți convine îi voi spune să plece.
- Bine. Așa îmi convine.

A doua zi tânărul s-a dus la tatăl său care trebăluia prin casă.

- Bună dimineața tată.
- Bună dimineața.
- Te-ai trezit destul de vreme.
- Ce să fac și eu?
- Cum mai ești?
- Cum mă știi.
- Tată vreau să îți dau o veste bună.
- Ce veste fiul meu?
- Mă căsătoresc.
- Te căsătorești?
- Da.
- Va fiul meu nici nu știi cât mă bucur.
- Dar este o problemă ce vreau să o discut cu tine.
- Ce anume?
- Te privește pe tine.
- Bine te ascult.
- Te rog, hai să ieșim până afară.
- Bine fiul meu.

Cei doi au ieșit afară și priveau dealul din fața casei lor.

- Tată, eu și soția mea ne-am gândit să locuim aici la mine în această casă.
- Foarte frumos.
- Așa este. Dar tu trebuie să pleci.
- Să plec?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă noi voim să fim numai noi singuri.
- Dar promit să nu fac nici o problemă.
- Nici vorbă.
- Dar fiul meu...
- Tatăl eu te-am ținut destul. Este timpul să ne părăsești.

Ochii bătrânului au început să se umple de lacrimi.

- Nu înțelegi? Eu și soția mea avem nevoie de intimitate.
- Bine fiul meu. Dacă tu vrei așa să fie.

Tatăl și-a făcut bagajele și deși nu știa unde se va duce a plecat. O bucată de drum a mers și fiul cu el. La un moment dat după ce au ieșit din sat tatăl a văzut o mare piatră și când a văzut-o s-a pus pe plâns.

- Ce este tată?
- Vai nebunul de mine.
- De ce plângi tată?

- Vai cum se întorc lucrurile.
- De ce?
- Chiar vrei să știi?
- Da.
- Vezi tu piatra acea mare de acolo?
- Da.
- Ei bine cu mulți ani în urmă până acolo l-am condus și eu pe tatăl meu când l-am dat afară din casă.
- L-ai dat afară din casă?
- Da
- Păi cum?
- Am făcut exact ce faci tu acum cu mine.
- Da?
- Da. Am voit să mă căsătoresc și l-am izgonit pe tatăl meu din casă.
- Vai nu se poate.
- Ce să se poată?
- La fel cum ai pățit tu pot să pățesc și eu. Dacă copii mei mă vor scoate și pe mine din casă?
- Eu l-am scos pe tatăl meu.
- Tată, haide înapoi acasă. M-am răzgândit.[89]

Avem aici o întâmplare care ne spune că la fel cum noi facem anarhia pentru mai mulți semeni de ai noștri, la fel de bine și anarhia poate să fie făcută pentru noi. Sunt mai mulți care evident că găsesc mare plăcere să creeze și să aducă anarhia.[90] Aceasta fără să se gândească și la faptul că anarhia poate să fie adusă peste ei de cei din jur. Scriitorul W. Somerset Maugham spunea destul de inspirat: "mi se pare că singurul lucru care ne dă posibilitatea să privim fără dezgust această lume în care trăim este frumusețea pe care oamenii o creează când şi când din haos."

Anarhia și la fel de bine ordinea sunt lucruri care sunt în puterea noastră. Aceasta fiindcă suntem ființe care avem:
- libertate,
- liber arbitru,
- posibilitatea de a alege,
- șansa de a ne croi propriul drum prin viață.

Prin urmare indiferent că alegem anarhia sau ordinea, Dumnezeu ne lasă să o facem dar ajunge să ne răsplătească alegerea noastră. Iată de ce avem toate avantajele dacă alegem:
- ordinea,
- binele,
- frumosul,
- iubirea
- și dreptatea.

Aceasta fiindcă ele sunt valori veșnice și perene. Haosul și anarhia sunt în plan creştin ortodox niște lucruri trecătoare și fără valoare veșnică.[91]

CAPITOLUL 5

IERARHIA: CALE DE COMBATERE A ANARHIEI

Unul dintre cei mai mari sfinți părinți ai Bisericii Creştin Ortodoxe a fost Sfântul Dionisie Areopagitul. Cu privire la persoana Sfântului Dionisie știm că sunt mai multe controverse. Aceasta fiindcă citind scrierile duhovnicești ale Sfântului Dionisie unii au ajuns să considere că sunt mult prea avansate pentru timpul când a trăit el. În acest sens Biserica Ortodoxă consideră că Sfântul Dionisie Areopagitul a trăit în secolul I după Hristos și a fost convertit la creștinism în Atena în urma predicii Sfântului apostol Pavel din Areopag. Cei care contestă acest lucru susțin că de fapt Sfântul Dionisie a fost un călugăr sirian care a trăit în secolul al V-lea sau al

[89]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[90]Roy B. Baumaster, *Evil. Inside human violence and cruelty* (New York, 1997).
[91]Sophia Moskalenko, Clark McCauley, *The marvel of martyrsdom. The power of self-sacrifice in a selfish-world* (Oxford, 2019).

VI-lea și care și-a luat numele de Dionisie Areopagitul. Această din urmă opinie nu este susținută de Biserica Ortodoxă care îl are inclus pe Sfântul Dionisie în calendarul ei.[92] Ei bine a fost Sfântul Dionisie care a scris două lucrări care sunt de interes pentru noi:

1. Ierarhia cerească,
2. Și Ierarhia bisericească.

Pentru ambele lucruri este foarte clar că acest concept de ierarhie este fundamental. Există o ierarhie cerească ce este formată din îngeri:

1. Serafimi,
2. Heruvimi,
3. Tronuri,
4. Domnii,
5. Începătorii,
6. Stăpânii,
7. Puteri,
8. Arhangheli
9. Și îngeri.

Ei bine este foarte clar din scrierile Sfântului Dionisie Areopagitul că raiul este ierarhic.[93]

Ca o extensiune a acestei ierarhii pământești avem pe pământ ierarhia bisericească formată din:

1. Episcopi,
2. Preoți
3. și diaconi.[94]

Este evident că acolo unde există ordine nu există anarhie. Aceasta fiindcă aceste două noțiune nu pot să existe ambele în același spațiu. Trebuie să fim cât se poate de clari și să ne dăm seama că ordinea este un lucru care nu vine:

- de le sine,
- prin sine,
- cu sine,
- și fără de conștiință.

Ordinea este un lucru care trebuie să știm că aduce cu sine ceea ce se poate denumii ca un fel de conștiință a ierarhiei. Este această conștiință a ierarhiei care ne pune că lucrurile sunt cât se poate de graduale în această lume. Ierarhic calitățile oamenilor nu sunt identice. Unii au mai multe calități în timp ce alții mai puține. Totuși ceea ce este esențial este că toți avem calități. Dumnezeu nu a lăsat pe nici un om fără de anumite calități:

- psihologice
- sau sufletești.

Deși sunt mai puține totuși omul are aceste calități pe trebuie să ajungă să le folosească spre binele:

- lui însuși
- și a semenilor.

Iubirea prin urmare este un lucru care ajunge să fie una care nivelează calitățile mai multe sau mai puține ale omului. Aceasta fiindcă este iubirea cea care ne face să ne acceptăm ierarhic unii pe alții. Gânditorul francez Gustave Thibon spunea cât se poate de bine: "acolo unde iubirea este desăvârşită, nu există lege, dar acolo unde nu mai există iubire, totul devine lege sau haos."[95]

Sunt mulți care găsesc conceptul de ierarhiei inconvenient. De ce? Fiindcă ei sunt unii care susțin că de fapt nu ai cum să faci parte dintr-o ierarhie. Este bine să fi cumva în partea de sus a ierarhiei dar dacă ajungi să fi în partea de jos a ierarhiei ei bine acest lucru este un mare dezavantaj. A fi într-o ierarhie pentru mulți înseamnă:

- sclavagism,

---

[92]Pomenirea Sfântului Dionisie Areopagitul se face pe data de 3 octombrie.

[93]Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete* (Editura Paideia, 1996).

[94]Ierarhia bisericească este și ea o expresie a ordinii. Aceasta fiindcă este bine să știm că ordinea a fost un lucru pe care omul l-a preluat din lumea îngerească. Primii care se poate spune că au avut "conștiința ordinii" au fost îngerii din cer. De la ei se poate spune că omul a deprins duhovnicește ceea ce este:
- ordinea,
- disciplina
- și ierarhia.

[95]A se vedea Gustave Thibon în lucrarea *Ignoranța înstelată*.

- oprimarea persoanei,
- suprimarea omului,
- călcarea lui în picioare.

O astfel de judecată a avut și diavolul când a ales să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu. El s-a văzut inferior lui Dumnezeu și a voit să fie el dumnezeu. Greșeala este că într-o ierarhie și mai ales într-o ierarhiei în sens creștin ortodox nu suntem inferiori pentru a fi transformați în sclavi ci mai mult pentru a fi:

- întăriți,
- iluminați,
- îndrumați
- și înduhovniciți.

Ierarhia se dovedește una care lucrează și care este folositoare. Cum cei care sunt superiori nouă nu trebuie să se mândrească cu acest lucru ci trebuie să fie unii care să fie deschiși spre cei care le sunt inferiori la fel de bine și noi nu trebuie să fim unii care să fim

- aroganți
- și încrezuți

față de cei care sunt mai jos decât noi în plan ierarhic. Aceasta fiindcă este bine să știm că ierarhia este un lucru care ajunge să ne unească și să ne facă mai puternici.[96]

Lumea noastră este chemată să fie un fel de reflecție a ierarhiei cerești pe care trebuie să o urmă și căreia trebuie să i ne supunem. Aceasta fiindcă este această ierarhie care este una cât se poate de efectivă și bună de urmat.[97]

Pentru a ajunge să trăiești în ierarhie este bine să ajungi:

- să înțelegi,
- să cuprinzi,
- să asimilezi
- și să aprofundezi ierarhia.

Aceasta fiindcă numai prin aceste procese ierarhiei nu ni se va părea un lucru greu și obositor ierarhia. Trebuie să înțelegem că Dumnezeu a creat o lume diversă și diferită. Nu suntem cu toții identici. Au existat mai multe ideologii totalitare care au voit să încalce acest proces ale diversității în lumea noastră.[98] Ei bine aceste ideologii sunt eronate. Sunt eronate fiindcă ierarhia nu înseamnă sclavagism. În nici un fel ierarhia creștin ortodoxă a Bisericii nu este o ierarhie care se bazează pe sclavagie. Ierarhia bisericească este una care este menită să fie un fel de:

- diversitate în unitate,
- cooperare,
- ordine
- și disciplină.

Acest lucru nu a fost înțeles de satan și demonii lui care au preferat să părăsească ierarhia raiului și a ajungă să formeze anarhia și haosul iadului. A fi inferior într-o anumită calitate față de un semen nu este un lucru de rușine cum tind mai mulți să creadă. Este mai mult o armonie a contrariilor. Acesta fiindcă ceea ce nu avem noi au alții.[99]

---

[96]A fost tot Sfântul Dionisie Areopagitul care a fost cât se poate de concludent când a spus că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că îngerii din ierarhiile superioare sunt mai mult un fel de lumină pentru îngerii din ierarhiile inferioare. Îngerii din ierarhiile superioare sunt însă:
- modești,
- smeriți
- și fără de nici o urmă de aroganță.
Aceasta fiindcă nu se poate vorbii de o ierarhie îngerească acolo unde există mândrie și orgoliu. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de sensul ierarhiei și de modul în care există ea în ceruri.

[97]Gleb S. Tihon Vasylev, *Christian angelology in Dionysius and Bulgakov*, (Oxford, 2019).

[98]A se vedea Nikolai Berdiaev în lucrarea sa Originile comunismului rus.

[99]Această armonie a contrariilor a fost foarte bine explicată de teologul medieval Nicolae Cusanus (sau Nicolae din Cusa) care susținea principiul de COINCIDENTIA OPPOSITORUM, adică că în sens duhovnicesc în Dumnezeu contrariile coincid. Ei bine și noi trebuie să ne dăm seama că în această lume există:
- contrarii,
- diferențe,

Ei bine se poate vedea că conceptul de ierarhi este unul care este esențial pentru societatea în care trăim. Sunt mai multe instituții urmare care se bazează pe ierarhie:

- guvernele,
- armata,
- poliția,
- școala,
- fabricile,
- familia
- sau orașele și satele noastre.

Toate acestea sunt unele care au în ele și în formația lor conceptul de ierarhie. Aceasta fiindcă este bine să știm că ierarhia este una cât se poate de profundă și ea este una care guvernează de multe ori fără să ne dăm seama:

- lumea
- și societatea noastră.

Este și normal să fie așa fiindcă raiul după cu am putut vedea este unul care se bazează pe ierarhie. Este vorba de o ierarhie cât se poate de bine definită și care după cum am spus este cât se poate de importantă. Ei bine demonii au fost cei care au perceput ierarhia nu ca organizare ci mai mult ca sclavagism. Aceasta fiindcă în ei s-a născut apetitul pentru rău. Ei bine când acest apetit pentru rău se naşte în om trebuie să știm că cel în cauză are tendința de a vedea răul și acolo unde el nu există.[100]

Faptul de mai sus a fost cât se poate de bine descris de gânditorul român Viorel Muha: "binele este tendinţa spre ordonare a materiei şi-a spiritului. Răul este tendinţa spre dezordine şi spre haos. Împreună constituie lumea de la Adam şi Eva. Iisus Hristos a început reîntoarcerea!" Avem aici evidențiat mare adevăr creştin ortodox care ne spune că trebuie să fim cât se poate de clar și de bine definit:

- diavolii și demonii ne duc la haos și anarhie
- în timp ce Iisus și îngerii ne duc la ordine și ierarhie.

În acest sens este bine să știm că ierarhia este o parte integrantă a:

- ordinii,
- binelui,
- frumosului,
- dreptății
- și adevărului.

Nu trebuie în nici un fel să credem că ierarhia ne face să fim sclavi. Aceasta mai ales fiindcă adevărata libertate o găsim numai în Iisus. Viața cu Iisus este una care ne spune că trebuie să Îl vedem pe Iisus ca fiind mai mare ca noi. În sens patrologic Iisus este Fratele nostru mai mare din cer. Este evident că trebuie să vedem prin faptul că Iisus este Fratele nostru mai mare un lucru rău, ci faptul că El este Unul care ne vrea binele și ne conduce spre bine.[101]

Se spune că doi prieteni discutau la o margine de drum.

- Îl vezi pe acesta care vine acum?
- Cel care parcă este un manechin?
- Da.
- Ei de ai știi tu cine este el.
- Cine este?
- Nu știi?
- Nu.
- Acesta este un om care s-a îmbogățit de pe urma războiului.
- De pe urma războiului?
- Da.
- Păi cum așa?

- diversitate
- și diferențiere.

Aceste lucruri nu sunt însă unele care ne separă ci mai mult unele care ne unesc.

[100]Radu Teodorescu, *Răul în religiile lumii* (Pennsylvania, 2002).

[101]Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului* (Craiova, 19991 reeditare din 1943).

- Uite aşa.
- Se poate aşa ceva?
- Cum să nu.
- Păi cum?
- Sunt oameni care găsesc cele mai neauzite metode pentru a se îmbogățiii.
- Dar pare un om nobil.
- Bine ai spus.
- Adică?
- Doar pare.
- Dar uite ce mişcări elegante are.
- Și tu crezi că manierele te fac un om nobil și respectabil?
- Nu ştiu ce să spun.
- Trebuie să ştii că sunt mulți escroci care au comportament de regi.
- Păi cum.
- Păi uite aşa.
- Nu te înțeleg.
- Ceea ce este important nu sunt manierele omului în cele din urmă.
- Dar ce?
- Modul lui de viață.
- Poate că ai dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Și atunci cum poți să își dai seama dacă un om are demnitate în el?
- Mă mir că nu ştii.
- Singur nu ştiu.
- Un om este cu adevărat nobil dacă este un bun creştin.
- Și acesta care trece printre noi și este manierat nu este un bun creştin?
- Nu. În nici un caz.
- Dar parte un om bun.
- Pare, dar nu este.
- Acum îmi dau seama.
- Mă bucur.
- Eu credem că un om dacă este manierat este și un bun creştin.
- Poți să fi un bun creştin pe dinafară și pe dinlăuntru să fi un monstru.
- Îmi dau seama.
- Vezi demnitatea este un lucru care nu se manifestă numai prin maniere.
- Adică?
- Demnitatea este însă grația sau felul de a celui care o are.
- Adică?
- Demnitatea nu se poate îmbrăca după bunul plac.
- Da?
- Da. Și demnitatea nici nu se dezbracă după bunul plac.
- Păi cum?
- Nu este destul să îți dai aere de om superior ci trebuie și tu să fi un om superior.
- Da. Acum înțeleg ce vrei să spui.
- Mă bucur.
- Dar cei bogați au demnitate?
- Asta depinde.
- De ce?
- Dacă au ajuns să se îmbogățească cinstit.
- Da. Aşa este.
- Păi vezi.
- Totuși din discuția noastră eu nu am înțeles un lucru.
- Ce anume?

- Care este diferența dintre demnitate și smerenie?
- Adică?
- Poate un om smerit să fie un om demn?
- Da. Poate.
- Dar nu este un om demn un om orgolios?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă demnitatea și smerenia nu sunt una și același lucru.
- Care este diferența dintre ele?
- Poți să fi un om smerit și să ai demnitatea ta.
- Cum?
- A fi un om smerit nu înseamnă că trebuie să te lași să fi călcat în picioare de orice și oricum.
- Deci demnitatea nu este mândrie.
- Nu. În nici un caz. Dacă omul smerit nu ar avea demnitate ei bine el ar ajunge să fie călcat în picioare cu rost și fără rost.
- Îmi dau seama.
- Foarte bine.
- Discuția de azi a fost constructivă.
- Sper.
- Îți mulțumesc foarte mult.
- Pentru nimic dragul meu.[102]

Avem aici o discuție despre cum ajunge să fie falsificată demnitatea umană. Sunt mai mulți care consideră că prin maniere și eleganță în veșminte ajung să creeze imaginea unor oameni buni și onorabili. Ei bine trebuie să știm că acest lucru îl avem și în cazul anarhiei. Sunt mai mulți care aparent sunt supuși ierarhiei sociale din care fac parte. Aceasta numai în aparență. Fiindcă ceea ce urmează ei este să ajungă în vârful ierarhiei sociale; unde ajunși fiind devin mari tirani și dictatori.[103]

Sunt mulți adepți ai anarhiei și urători ai ierarhiei care după cum am spus neagă evidențele. Ei sunt unii care susțin că în nici un fel nu trebuie să fim unii care să ținem cont de ierarhie fiindcă ierarhia este una care nu este:
- dreaptă,
- echitabilă,
- cinstită
- și veridică.

Ei își susțin aceste opinii ale lor cu tot felul de obiecții dintre care cele mai multe susțin că nu există un criteriu valabil pentru care trebuie să ajungem să trăim într-o ierarhie socială. Cine stabilește această ierarhie? Cine dovedește că unul trebuie să fie deasupra altuia? Cine stabilește că eu trebuie să fiu supus altuia? Răspunsul este că acest lucru este stabilit de calitățile și virtuțile pe care le au oamenii. Dacă unul este bun administrator și dacă este mai bun administrator decât noi ei bine, trebuie să ne supunem noi. Dacă unul este mai bun conducător decât noi, ei bine trebuie să ne supunem lui. Dacă unul este mai bun negociator decât noi, ei bine trebuie să ne supunem lui. Și evident că enumerarea ar putea continua. Prin urmare sunt:
- însușirile,
- calitățile,
- zestrea generică,
- și capacitățile

pe care oamenii le primesc de la Dumnezeu Tatăl, care ne spune că viața în ierarhrie este un frumoasă și pe care merită să o acceptăm.[104]

Că lumea este organizată ierarhic o recunosc mai toți teologii creștin ortodocși. Care este prin urmare ierarhia lumii vii?

1. Dumnezeu,
2. Îngerii,
3. Omul

[102]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[103]Nigel Cawthorne, *Tyrannts. History's 100 most evil despots and tyrannts* (New York).
[104]Episcopul Stepahnos, *Ministeres and charismes dans l'Eglise orthodoxe* (Paris, 1988).

4. Și animalele.

Este prin urmare evident că se poate vorbii de un fel de ierarhie descendentă a lumii. De fapt în sens creştin ortodox este bine să ştim că lumea nevăzută se leagă de lumea văzută. Acolo unde există ordine este bine să ştim că există și ierarhie. După cum am spus ierarhie nu este:

- sclavie,
- lipsa libertății,
- supunere oarbă
- și umilire a celui inferior.

Se poate sune că ierarhia este sinergie, adică împreună lucrare a celor dintr-o ierarhie mai de jos cu o ierarhie de mai sus. Iată de ce trebuie să ajungem să vedem lucrurile în sens pozitiv atunci când vorbim de ierarhie. Aceasta fiindcă sunt destul de multe confuzii în ceea ce priveşte ierarhia în lumea noastră. Sunt unii care detestă ierarhia fiindcă ei trebuie să facă ascultare de cei care îi sunt superiori. Ei bine trebuie să ştim că ordinele superiorilor nu sunt numai pentru noi ci și pentru binele nostru și a celor din jur. Prin urmare ierarhia se dovedeşte:

- eficientă,
- efectivă,
- pozitivă,
- ordonată
- și bine gândită.

De cele mai multe ori munca în ierarhie este una care este însoțită de succes.[105]
Gânditorul Edgr Cayce spunea că: "nu lumea, Pământul, condiţiile geologice, nici chiar influenţele planetere, nu-l conduc pe Om. Mai degrabă Omul poate, prin supunerea sa față de legile divine, să facă ordine în haos, sau dacă nu ține cont de legile divine, poate crea haosul." Din această afrimație trebuie să înțelegem că există un fel de ierahie naturală a lumii pe care a lăsat-o Dumnezeu. Dacă acceptăm această ierarhie naturală a lumii, evident că vom ajungem să fim:

- mulțumiți,
- fericiți,
- împliniți
- și unii care continuăm ordinea pe care Dumnezeu a lăsa-o lumii.

Este de la sine înțeles că există o lume cât se poate de organizată și de bine pusă la punct. Trebuie să ținem cont de această ordine naturală a lumii și să ajungem:

- să o extindem,
- să o păstrăm
- și să o ducem la realizarea ei.

Aceasta fiindcă a trăii în ordine și ierarhie este de fapt voia lui Dumnezeu.[106]

Paradoxul ierarhiei în sens creştin ortodox este că există un fel de egalitate în ierarhie (sau cel puțin ar trebuii să existe). În sens creştin ortodox ierarhia este un lucru de care trebuie să ținem cont și de pe care trebuie să îl vedem mai mult ca un mod de organizare și nu ca o modalitate de subjugare a semenului. Că acest concept de mai multe ori este abuzat nu este nici o îndoială. Sunt mulți care:

- aspiră,
- doresc,
- râvnesc
- și caută

numai funcții și ranguri mari. Aceasta fiindcă ele îi fac:

---

[105]Este adevărat că în lumea noastră există o bătălie sau mai bine spus o luptă pentru cei care vot să ajungă în vârful ierarhiei sociale. Aceasta fiindcă ei văd la suprafață ierarhia prin:
- a da ordine,
- a nu fi un executant,
- a fi superior
- și a fi lider și conducător.

Ei bine nu acesta este sensul ierarhiei în creştinismul ortodox. Creştinismul ortodox recunoaşte nevoia de ierarhie fiindcă trăim într-o lume care trebuie să fie organizată. Cele mai de succes armate sunt cele care sunt bine organizate. Acest principiul se aplică și vieții sociale într-o oarecare măsură. Prin urmare este bine să ştim că ierarhia este mai mult o dovadă de organizare decât una de supunere.
[106]Christopher Boehm, *Hierarchy in the forest. The evolution of egalitarian behaviour* (Harvard, 2001).

- să se simtă importanți,
- să fie mai presus decât restul,
- să simtă mai multă putere
- și să aibă mai mult control.

Aceste abuzuri au loc fiindcă după cum putem să ne dăm seama omul este înclinat spre rău. Răul ajunge să distorsioneze o ierarhie care a fost inițial lăsată de Dumnezeu spre binele omului. Un exemplu care poate să ne facă să înțelegem cum este concepută ierarhia socială în sens creștin ortodox este următorul: cu toții știm că un motor este format din mai multe piese. Unele piese sunt mai mici în timp ce altele sunt mai mari. De obicei piesele mai mari sunt și cele mai importante. Acest lucru nu trebuie să ne facă să credem că motorul poate să funcționeze numai cu piesele mari. Pentru ca să funcționeze motorul are nevoie de:

- piesele mari
- la fel de bine și de piesele mici.

Este evident că trebuie să înțelegem ierarhia socială ca sinergie sau mai bine spus ca un fel de cooperare armonică a tuturor celor implicați.[107]

Ierarhia prin urmare este un lucru:

- frumos,
- benefic
- constructiv
- și uneori fascinant.[108]

Prin ierarhie se poate spune că cu toții ne asumăm capacitatea de a fi ascultători. Cum este acest lucru posibil? Ei bine trebuie să știm că:

1. Cei din vârful ierarhiei sociale îi ascultă pe cei ce le sunt inferiori pentru a le cunoaște nevoile,
2. Cei mai din josul ierarhiei ajung să asculte de ordinele și cerințele celor din susul ierarhiei.

Este evident că acolo unde avem o ierarhie socială nu poate să se insteureze haosul și anarhia. Filosoful polonez Zygmunt Bauman spunea destul de inspirat: "pentru a fi fericiți, trebuie să fim în contact cu aceste valori fundamentale: libertate şi siguranţă. Siguranţa fără libertate e sclavagie, iar liberatatea fără siguranţă este un haos total. Cu toţii avem nevoie de ambele dimensiuni pentru a găsi echilibrul în vieţile noastre." Din această afimație înțelegem că trebuie să ne dăm seama că există un fel de nevoie de echilibru în viața omului. Poate ierarhia să ne confere acest echilibru pe care cu toții îl dorim? Adevărul este că da, ierarhia ne poate face să fim mai:

- echilibrați,
- centrați pe ceea ce este esențial,
- mai deschiși
- și mai bine orientați.

Iată de ce trebuie să știm că ajungem să ne dăm seama de toate implicațiile ierarhiei pe măsură ce ajungem să fim mai implicați în ea.[109]

Prin urmare ierarhia trebuie să fie înțeleasă ca:

- nevoie a unuia față de altul,
- ca un mare angrenat,
- ca necesitate,
- ca sinergie,
- ca și cooperare,
- ca deschidere a unei persoane față de alta,
- ca înțelegere mutuală
- și ca iubire de semeni.

---

[107]Jeremy Larkings, *From hierarchy to anarchy: teritorry and politics before Westphalia* ((Palgrave Macmillan, 2009).

[108]De ce spunem că ierarhia socială este un lucru fascinant? Fiindcă ea ne ajută să fim unii care să ne dăm seama că cu toții
- avem nevoie unii de alții,
- să suntem făcuți pentru a fi în comuniune,
- că ne completăm unii pe alții,
- să suntem complementari unii altora.

După cum am spus ierarhia socială este un lucru care ne face să înțelegem că comuniunea poate să se manifeste și în ierarhie. De fapt ierarhia este o modalitate de a organiza comuniunea interumană.

[109]Ian Clark, *The hiearchy of states: reform and resistance in international order* (Cambridge, 1989).

Spunem că ierarhia este fondată pe iubire fiindcă la baza ei stă iubirea. Șefii își iubesc subordonații lor și subordonații lor ajung să îi iubească pe șefii lor. Ar fi aproape imposibil ca o ierarhie socială să existe fără iubire. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că omul este o ființă care simte nevoia:

- de a iubii
- și a fi iubit.

Prin urmare este evident că ierarhia este un lucru care ajunge să ne facă să fim unii care să vedem lucrurile în profunzimea lor. Când vorbim de iubire interumană fără doar și poate că ajungem la profunzime. Filosoful Immanuel Kant a fost cel care a concluzionat că fiindcă în natură există:

- ordine
- și organizare

ei bine acest lucru nu poate decât să ne ducă la concluzia existenței lui Dumnezeu care a lăsat aceeste două lucruri în tot ceea ce există. Iată ce spunea Kant: "în sistemul meu găsesc materia supusă unor legi necesare, consecinţă necesară a proprietăţilor ei naturale. Existenţa tocmai a acestor legi dovedeşte existenţa unui Dumnezeu. Căci tocmai fiindcă natura, chiar şi în haos, nu poate proceda decât cu regula şi în ordine. Trebuie să existe un Dumnezeu."

Parafrazându-l pe Kant putem să spunem că după cum există ordine în materie la fel de bine trebuie să existe ordine și în relațiile interumane. Cel mai bine această ordine ajunge să fie susținută de ierarhie. Nu trebuie să evităm să vorbim de ierarhia socială fiindcă ea ne face să fim:

- mai atenți cu cei din jur,
- mai altruiști,
- mai receptivi la semenii noștri etc.[110]

Ordinea se poate spune că este o constată a lumii noastre (planeta pământ) dar la fel de bine și a cosmosului. Iată ce spunea în acest sens savantul american Carl Sagan: "cosmos este un cuvânt pentru "orânduiala Universului" din limba greacă. Este, într-un fel, opusul cuvântului haos. Acesta implică interconectivitatea profundă a tuturor lucrurilor. Acesta transmite admiraţie pentru modul complex şi subtil în care Universul este alcătuit." Prin urmare este cumva moral ca din moment ce Dumnezeu a făcut un univers ordonat și noi oamenii să ajungem să facem lumea noastră ca un fel de rânduială a vieții noastre. Totuși este cât se poate de adevărat că sunt mai mulți cei care nu vor ordine ci iubesc mai mult haosul și anarhia. Împotriva lor trebuie să ne protejăm chiar și la nivel ecologic.[111]

Doi prieteni vorbeau de inevitabilitatea evenimentelor din lumea noastră.

- Și tu spui că evenimentele sunt cumva inevitabile?
- În mare da.
- Păi cum așa?
- Există și în viața omului raportul cauză-efect.
- Adică?
- Dacă omul acționează într-un anume fel ei bine acțiunile lui vor avea un anumit tip de consecințe.
- În ce sens?
- Dacă omul răspândește în jurul lui răutate, ei bine va avea parte de răutate.
- Asta așa este.
- Păi vezi?
- Dar nu înțeleg un lucru.
- Ce anume?
- De ce spui că evenimentele sunt inevitabile?

---

[110]Ierarhia este întotdeauna constructivă în timp ce anarhia este distructivă. Sunt mulți care după cum am spus găsesc viața în ierarhia socială ca fiind una care îi plictisește și pentru aceasta trebuie să știm că ei sunt unii care sunt:

- împotriva socializării,
- împotriva ordinii sociale,
- împotriva binelui social,
- împotriva iubirii

în cele din urmă.

Iată de ce este bine să știm că trebuie să evităm anarhia fiindcă ea aduce în noi mai multe sentimente:

- reprobabile
- și prolixe.

[111]Eduard T. Wimberley, *Nested ecology: the place of humans in the ecological hiearchy* (John Hopkins University Press, 2009).

- Ca să îți răspund îți voi povestii o întâmplare din evul mediu.
- Te ascult.
- Se spune că Evul Mediu era un curtean care într-o zi își spuse:
- Vai ce obosit sunt.
A stat puțin pe gânduri după care s-a pus să se culce.
- Am nevoie de somn.
Curteanul s-a pus să doarmă. Pe cum dormea parcă a văzut că se apropie moartea de el.
- Vai cine ești tu? A întrebat el.
- Moartea îi spuse ca prin telepatie că este moartea.
Dar pe fața morții se putea citii mirarea. Era ca și cum i-ar fi spus curteanului:
- Cum? Aici te găsesc? Aici ești?
- Nu se poate, a spus curteanul.
S-a trezit și s-a suit pe cal și a început să călărească.
- Vai, a venit moartea să mă ia, își spunea curteanul.
A călărit și a tot călărit până când puterile calului au slăbit și el a căzut de pe cal:
- Ce mă voi face acum? Își spunea curteanul.
- Îi era frică de faptul că venea moartea? Întrebă prietenul.
- Da evident.
- Continuă te ascult.
- Ei bine pe cum se ridica de jos curteanul a putut să vadă că moartea a venit la el.
- Tu ești moarte? A întrebat curteanul.
- Da. Eu sunt.
- Bine, îmi dau seama că nu am nici o șansă împotriva ta.
Moartea îl privea cu ochi hidoși.
- Dar moarte vreau să te întreb un lucru.
- Ce anume?
- Când ai venit prima dată am văzut că te uitau la mine foarte mirată.
- Asta așa este.
- Ei uite vreau să știu de ce te uitai la mine așa mirată și nu m-ai luat acolo la mine acasă?
- Îți voi răspunde.
- Te ascult.
- M-am mirat că ești acolo atâta vreme cât tu trebuia după informațiile mele să fi aici.
- Aici?
- Da.
- Și atunci?
- Din moment ce ești în locul în care trebuia să fii te voi lua cu mine.
Se spune că moartea în cele din urmă și-a luat victima.
- Să știi că pe lângă că povestea este puțin cam deprimantă, ei nici nu o înțeleg, a continuat prietenul.
- Este simplu.
- Te ascult.
- De multe ori noi putem să evităm anumite întâmplară din destinul nostru.
- Da?
- Da.
- Păi cum așa?
- Destinul este cumva și în puterile noastre.
- Asta așa este.
- Ei vezi, tocmai când voim să ne schimbăm radical și total destinul ei bine num mai putem scăpa de el.
- De ce?
- Fiindcă destinul este și un lucru care este dincolo de puterile noastre.
- Ceea ce spui tu este că nu se merită să fugim de destin?
- Într-un anume fel da.
- Nu este acest lucru puțin cam fatalist.

- După cum ai văzut din întâmplare a fugii de destin de multe ori nu face decât să te aducă mai aproape de el.
- Nu știu ce să spun.
- Nu trebuie să spui nimic. Ceea ce trebuie să înțelegi este că în ceea ce privește moartea de multe ori fuga de ea nu face decât să ți-o aducă și mai aproape.
- Așa cum a pățit curteanul din poveste?
- Exact.
- Totuși nu înțeleg ceva din ceea ce spui tu.
- Ce anume?
- Cât din viața omului este destin și cât este libertate?
- Se poate spune că jumătate-jumătate.
- Așa de echitabil?
- Da. Omul își poate decide destinul dar în nici un fel nu poate scăpa de el.
- După cum nu putem să scăpăm de moarte nu?
- Putem să prelungim sau să scurtăm viața dar de moarte nu putem să scăpăm.
- Asta așa este.
- Mă bucur că ești de acord cu mine.
- Sigur că sunt.[112]

Dialogul de mai sus este unul care ne spune că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că trebuie să fim mult mai atenți cu noțiune de destin. Noțiune de destin în sens creștin ortodox este egală cu un fel de menire pe care Dumnezeu Tatăl ne-o oferă la toți. Este bine să știm că cu toții avem în această lume o menire. Menirea noastră este să ajungem să ne mergem pe drumul voit de Dumnezeu. Iisus a fost cât se poate de clar când a spus în rugăciunea Tatăl nostru că: facă-se voia Ta.[113]

Ierarhia este o temă pe atât de des folosită în lumea noastră dar la fel de bine de atât de multe ori:
- contestată,
- chestionată,
- umbrită,
- evitată
- și disputată.

Ceea ce am dorit să arătăm în acest capitol este că ierarhia este un lucru care este constitutiv lumii în care trăim. Aceasta fiindcă Dumnezeu a creat o lume ierarhică. Deși lumea este mare adevărul este că cu toții avem loc sau mai bine spus suntem parte din această ierarhie a lumii. Trebuie să ținem la această ierarhie și să ne creștem copii în spirtul ierarhiei. Aceasta fiindcă ierarhia este cea care:
- ne întregește,
- ne educă,
- ne învață,
- ne formează,
- ne deschide spre semenii noștri
- și de aduce de mai multe ori satisfacții.

Toate aceste lucruri fiindcă este bine să știm care este sensul ierarhiei și de ce avem nevoie de ea. Se poate spune că atâta vreme cât există ierarhie lucrurile sunt bune și frumoase. Când ierarhia dispare ei bine în lumea noastră se va instala dezordinea și haosul.[114]

CAPITOLUL 6

COMBATEREA ANARHIEI ÎNTR-O LUME TRAUMATIZATĂ DE RĂUTATE

După cum am spus la începutul acestei cărți trăim într-o lume în care forțele spirituale are binelui sunt în opoziția cu cele are răului. Noi oamenii vrem nu vrem suntem prinși în acest:
- conflict,

---

[112]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[113]Constantin Galeriu, *Rugăciunea Tatăl nostru* (Editura Harisma, 2002).
[114]Saul. M. Olyan, *Rite and rank. Hierarchy in biblical representation of cult* (Princeton, 2007).

- încleștare de forțe,
- război
- și dispută

dintre bine și rău. Viața noastră pe pământ de multe ori este una care este departe de a fi liniștită. Sunt mai mulți agenți ai haosului și anarhiei care propagă aceste două realități prin mai multe metode:
- război,
- violență,
- agresivitate,
- ură,
- rasism
- sau discordie.

Ceea ce am voit să evidențiem în paginile acestei cărți este că întotdeauna anarhia este o formă de manifestare a răului. Răul după cum am spus este o realitate care ne face să fim cât se poate de sensibili la ideile de:
- bine,
- frumos,
- dreptate,
- adevăr,
- cunoaștere
- sau ordine.

Aceasta fiindcă fața răului este hidoasă și ne poate face să suferim.[115]

Este prin urmare evident că pentru a ajunge să menținem ordinea din lumea noastră trebuie să ne opunem forțele răului și a întunericului. Acest lucru implică faptul de a fi mai tot timpul într-o stare de:
- atenție,
- alertă,
- vigilență
- și trezvie.

Aceasta fiindcă numai așa ne vom da seama de direcția din care vine răul și la fel de bine de sensul în care el se îndreaptă. Trebuie să fim cât se poate de bine informați și să ne dăm seama de faptul că viața noastră pe acest pământ este o luptă cu forțele infernale ale haosului. Acolo unde sunt demoni există un haos infernal. Iată de ce trebuie să fim unii care să ne trezim la realitate și prin Iisus Hristos Domnul nostru să convertim haosul lumii în:
- ordine,
- disciplină,
- ierarhie,
- și propășire.

Cu privire la degradarea spre haosul infernal al omului ieromonahul Ghelasie Gheorghe de la Mănăstirea Frăsinei din România spunea cât se poate de inspirat: "menirea omului este menire Euharistică, și de Împărtășire. Omul este chip de Biserică. Fără Biserică liturgică nu poate să fie viață și menire de om. Omul care nu mai este ființă liturgică, își întunecă chipul, se degradează, se anormalizează, devine demonic, luciferic."[116]

După cum ne-o demonstrează experiența milenară a Bisericii Ortodoxe ei bine omul demonizat este un om care nu mai suportă:
- ordinea,
- armonia,
- liniștea,
- rânduiala

[115]Știm că creștinismul ortodox pune mare accent în filosofia lui pe faptele bune. Sunt faptele bune cele care vor ajunge să ne facă să ne câștigăm mântuirea. În acest sens se poate spune că ortodoxia este ortopraxie, adică ortodoxia constă în facerea de fapte bune. Nu trebuie să avem nici un fel de îndoială în acest sens. Ei bine printre faptele bune mai avem și
- facerea ordinii,
- lupta împotriva haosului,
- evitarea dezordinii.

Este bine să știm aceste lucruri fiindcă sunt mai mulți care nu au aceste noțiuni bine definite. Iată că trebuie să vedem lucrurile duhovnicește și să ne dăm seama de semnificația lor profundă.

[116]Ieromonah Ghelasie, *Chipul omului*, Ediția 1, (Editura Platytera, București, 2014), p. 36.

- sau consensul.

De ce? Fiindcă demonii din ei într-un anume fel se trădează pe sine. Prin vocea și comportamentul demonizatului trebuie să îl vedem pe demon care își dă arama pe față. Demonii sunt ființe ale răului și pentru a face răul ei nu se dau înapoi de a face cât mai mult:

- haos,
- distrugere,
- suferință,
- durere,
- răutate
- și ură.

Acestea sunt în mare coordonatele prin care demonii își duc viața. De ce? Fiindcă ei sunt ființe care este bine să știm că fac tot ceea ce pot să ne distrugă și să ne facă să trăim viața în haos. Viața trăită în haos se poate spune că nu mai este o viață în adevăratul sens al cuvântului. De ce? Fiindcă haosul nu este un element constitutiv al vieții noastre. Același părinte Ghelasie Gheorghe spunea cât se poate de bine: "Nu există libertate în sens invers, în sens negativ. Este o libertate luciferică. Există doar libertatea unică, într-un singur sens. Asta este perfecțiunea. Există o singură libertate spre desăvârșire, spre creștere, spre veșnicie, spre actul nașterii, prefacerea liturgică a întrupării și împărtășirea, unificarea totală de a sta față în față cu Dumnezeu Tatăl. Asta este desăvârșirea."[117]

Sunt mai multe ideologii în lume noastră care susțin că există o forță universală care ajunge să pătrundă toate lucrurile și să le mențină în viață. Ocultismul chinez denumește această forță ca fiind energia qi. Ei bine după ocultismul chinez este această forță ocultă care ține toate elementele naturii și ale universului în viață și în ordine. După mai mulți ocultiști această energie qi este una și aceiași dar ea poate să fie întâlnită în mai multe alte feluri:

- prana în hinduism,
- chi în religia igbo,
- penuma în religiile Greciei antice,
- lung în budismul tibetan,
- Manitu în cultura popoarelor indigene americane,
- mana în cultura Hawai,
- ruah în religia ebraică
- și energia vitală în filosofia occidentală.

Ei bine această energie ocultă qi este una care poate să fie văzută în mai multe forme în funcțiile de culturile și religiile lumii. Totuși ea este una și aceiași deși poartă mai multe denumiri. Este această energie care ajunge să țină lumea la un loc și să o ferească de haos.[118] Ei bine concepția creștină despre har este un lucru care ajunge să susțină că nu există nici un fel de energie sau forță qi. Ceea ce există cu adevărat este harul lui Dumnezeu care ajunge să pătrundă:

- persoanele
- și lucrurile

din lumea noastră. Este harul cel care îl ajută pe sfânt în lupta lui cu forțele haotice demonice. De fapt pe demoni se poate spune că de mai multe ori ajungem să îi supra-apreciem. Ei sunt ființe care nu sunt nici măcar primitive ci și mai jos decât primitivismul. Iată de ce prin harul lui Dumnezeu și al Duhului Sfânt ajungem să îi învingem pe demoni. "Dumnezeu nu creează prin intermediari. În Biblie se arată clar, Dumnezeu a creat cerul și pământul și pe om direct, fără existența spiritelor. Nici nu vorbește despre ele, Dumnezeu creează decât direct și personal. Creația este dar al lui Dumnezeu, dar-act al lui Dumnezeu, îngerii lui Dumnezeu sunt tot creația lui Dumnezeu. Natura este creația directă a lui Dumnezeu. Omul este tot creația directă a lui Dumnezeu."[119]

În plan teologic creștin ortodox lucrurile sunt cât se poate de clare:

1. Acolo unde este Dumnezeu este ordine
2. și acolo unde este diavolul este haos.

---

[117]Ieromonah Ghelasie, *Chipul omului*, Ediția 1, (Editura Platytera, București, 2014), p. 34.

[118]Pentru cei care cunosc filmele Războiul stelelor (Star wars) pot să știe că și în această producție hollywoodiană se vorbește de o așa numită Forță care este foarte similară cu concepția chineză a energiei qi. Ei bine energia qi este un element ocult. Acest lucru ne face să ne gândim și la faptul că forța de care se vorbește în Star wars este și ea inspirată tot din ocultism.

[119]Ieromonah Ghelasie, *Chipul omului*, Ediția 1, (Editura Platytera, București, 2014), p. 31.

Aceasta fiindcă este bine să ştim că haosul iasă din iad. După cum am spus și în rândurile de mai sus cei care cred că în iad este ordine se înaşeală. Sunt mai mulți demonologi care vorbesc de o ierarhie a iadului. Unii cred că această ierarhie este grupată în jurul celor 7 păcatele capitale despre care vorbeşte creştinismul ortodox. Care este această "ierahie demonică" şi care sunt demonii care o alcătuiesc?

1. Păcatul mâniei care este condus de demonul Astaroth,
2. Păcatul iubirii de bani condus de Mamona,
3. Păcatul desfrânării condus de demonul Asmodeu,
4. Păcatul lăcomiei condus de Belzebut,
5. Păcatul invidiei condus de Leviatan,
6. Păcatul lenei condus de Belfegor,
7. Păcatul mândriei condus de însuși satan.

Se poate spune că în înțelesul sfinților părinți ai creştinismului ortodox aceştia sunt principalii demoni care ajung să aducă haosul:

- spiritual
- și material

în lumea noastră. Este bine să ştim că anarhia poate să fie una care se fie mai greu de depistat. Aceasta fiindcă este bine să ştim că:

- una este anarhia spirituală
- și alta este anarhia materială.

Prin aceasta trebuie să înțelegem că anarhia întotdeauna începe în sufletul omului. Este sufletul cel care ajunge să se contamineze și în cele din urmă să ne facă să fim unii care:

- să suferim
- să ne întristăm,
- să avem dureri,
- să ne chinuim,
- să ajungem la depresie și deprimare.[120]

Este bine să ştim că omul este o ființă creată de Dumnezeu și prin urmare are în sine legile și ordinea hotărâte de absolutul dumnezeiesc. Iată că trebuie să ştim că trebuie să ajungem să vedem ordinea din sufletul și din trupul nostru ca acte ale creației lui Dumnezeu. "Omul nu este creat nici din sufletul și nici din trupul părinților, ci doar din actul divin, care "leagă" Chipul creației Sale și de o continuitate de naştere a lumii. Cele create nu se pot "autocontinua" din propria lor ființialitate, ci doar prin actul divin și prin prezența actualizării actului divin ce se continuă la nesfârşit."[121]

Se spune că doi critici de artă discutau.

- Tu ai auzit de tribunalul din Lausanne?
- Da. De ce?
- Fiindcă acolo sunt două mari opere de artă.
- Care?
- Acolo sunt două picturi ale lui Paul Robert.
- Îl cunosc pe acest pictor.
- Mă bucur.
- Și ce este cu aceste două tablouri?
- Vrei să ştii?
- Da. De acea te-am întrebat.
- Primul tablou reprezintă Dreptatea.

---

[120]Demonii prin urmare fiindcă nu sunt ființe materiale au nevoie de un element material prin care să ajungă să își facă lucrarea. Așa se face că la mai mulți semeni de ai noştri le aduc gânduri de:

- haos,
- anarhie,
- distrugere,
- răutate,
- rebeliune față de ordinea din lume.

Toate aceste lucruri fiindcă ei speră ca această lume să fie distrusă. Totuşi, Dumnezeu nu îngăduie distrugerea acestei lumi nu mai înainte ca ea să își ajungă menirea și sensul ei final. Prin urmare demonii nu pot să treacă peste atotputernicia lui Dumnezeu.

[121]Ieromonah Ghelasie, *Chipul omului*, Ediția 1, (Editura Platytera, Bucureşti, 2014), pp. 15-16.

- Dreptatea?
- Da.
- Și la doilea?
- Al doilea reprezintă Pacea.
- Frumos.
- Stai să îți spun până la capăt.
- Te ascult.
- În tabloul Dreptatea sunt reprezentați mai mulți oameni care se ceartă.
- De ce?
- Pentru drepturile omului.
- Adică pentru drepturile lor?
- Da evident.
- Mi se pare normal.
- Evident. Doar cu o mică diferență.
- Care?
- Cu toate eforturile lor oamenii nu reunesc să ajungă la dreptate.
- De ce?
- Fiindcă oamenii nu pot să își facă dreptate singuri.
- Asta așa este.
- Ei bine deasupra acestui tablou este o femeie care este legată la ochi și care ține într-o mână o sabie și în cealaltă o balanță.
- Da. Acesta este simbolul Justiției.
- Mă bucur că știi.
- Continuă.
- Ei bine Justiția este înconjurată de mai mulți juriști: avocați, judecători, procurori și magistrați care cu toții vor să facă dreptate sau mai bine spus să reușească să facă dreptate.
- Și?
- În fața sabiei Justiției este o carte deschisă.
- Și ce scrie în ea?
- În zadar vă pierdeți vremea de nu căutați și nu faceți ce este scris în cartea sfântă.
- Cartea sfântă fiind Biblia.
- Frumos și bine spus.
- Ei bine deasupra tabloului stau scrise niște cuvinte din Cartea Pildelor.
- Ce cuvinte?
- Dreptatea înaltă neamurile.
- Asta așa este.
- Da.
- Și atât este pe primul tablou?
- Da.
- Și al doilea tablou?
- Al doilea tablou reprezintă pogorârea păcii pe pământ.
- Pacea pe pământ?
- Da.
- Și cum este ea?
- Pacea este reprezentată ca o femeie alegorică ce poartă veșminte cerești, frumoasă și plină de farmec.
- Paul Roberts iubea pacea.
- Da așa este. Ei bine pacea vine și se înstăpânește pe pământ.
- Numai atât?
- Nu.
- Și mai ce?
- În primul plan se pot vedea mai mulți oameni: tineri, bătrâni, adulți și copii care iasă în întâmpinarea păcii.
- Foarte frumos.
- Și sugestiv.

- Desigur.
- Dar care este legătura dintre aceste două tablouri?
- Legătura este simplă.
- Te ascult?
- Primul tablou îl condiționează pe al doilea.
- Adică?
- Pacea va stăpânii pe pământ decât când dreptatea va biruii.
- Excelent. Așa este.
- Ei vezi?
- Poți să îmi faci și mie rost de copii la aceste tablouri?
- Da.
- Mi se pare că aceste două tablouri sunt foarte sugestive.
- Tu ca și critic de artă cred că știi foarte bine aceasta.
- Da. Este foarte greu să ajungi să îi faci pe oameni să înțeleagă marile adevăruri.
- Asta așa este.
- Cu adevărat nu poate să fie pace peste pământ atâta vreme cât nu există dreptate.
- Pacea și dreptatea sunt două lucruri care se presupun reciproc.
- Fără nici o îndoială.
- Îți mulțumesc că mi-ai spus de aceste două tablouri.
- Plăcerea a fost de partea mea.[122]

Avem aici un dialog care ne spune că trebuie să știm că acolo unde nu este pace nu poate să fie nici ordine și nici înțelegere între oameni. Sunt mai mulți care sunt dominați de sentimente negative de origine demonică ce evident că ne fac să fim cât se poate de nefericiți. Trebuie să fim știm că putem să facem o lume:
- a armoniei
- și a înțelegerii

Numai în stare de pace.[123]

Este bine să știm că pentru a ajunge să fim agenți ai:
- ordinii
- și armoniei

trebuie să fim unii care să ne dăm seama că numai prin cunoașterea de sine vom ajunge să fim unii care să ne dăm seama de realitatea lumii din jur. Sunt mulți care consideră că nu există nici o legătură dintre:
- haosul material
- și haosul spiritual.

Cum este posibil acest lucru? Mai ales în societățile occidentale materialiste sunt mai mulți care sugerează că de fapt haosul este un lucru care are loc numai la nivel material. Aceasta fiindcă din moment ce sufletul nu se vede nu avem cum să știm dacă există dezordine în el. Așa se face că în occident mai ales sunt acceptate mai multe lucruri imorale:
- căsătoriile între homosexuali,
- prostituția,
- transvestiții,
- pornografia,
- erotismul exacerbat etc.

Toate aceste lucruri fiindcă după cum am spus omul nu vede haos în lumea materială și fiindcă este înclinat spre materie nu vede haos nici în lumea spirituală. Ei bine prin aceste rânduri voim să spunem că trebuie să vedem nu numai haosul material ci și pe cel spiritual. Aceasta fiindcă dacă nu o facem mai de vreme sau mai târziu ne va invada și haosul material. Gânditoarea Louise L. Hay spunea cât se poate de bine: "atunci când începi să te eliberezi de un anumit tipar mental, situația poate părea mai dură o vreme, dar acesta e doar un indiciu că lucrurile se schimbă; atunci când te apuci de curățenie în casă la început este un haos total, dar încet, încet toate se așază la locul lor."[124]

---

[122]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[123]Radu Teodorescu, *Creștinismul ortodox pentru pacea lumii* (Cugir, 2020).
[124]Louise L. Hay, *Poți să îți vindeci viața* (Editura Adevăr Divin, 2010).

La o privire generică asupra modalităților de a menține ordine în lumea noastră se poate observa că sunt în special 3 instituții care acționează:

1. Poliția,
2. Armata
3. Și ministerul justiției.

În acest sens mai toate statele civilizate ale lumii au ceea ce se cunoaște ca pedepse pentru cei care încalcă legile. Cea mai aspră pedeapsă este pedeapsa cu moartea. Pedeapsa cu moartea este amplu contestată de mai multă lume. Totuși sunt și țări în care ea funcționează și este folosită. Mai mulți experți ne spun că pedeapsa cu moartea nu este una dintre cele mai bune soluții fiindcă trebuie să știm că ea pare mai multă o răzbunare. Ori sensul pedepselor legale nu este de a răzbuna:

- o anumită persoană,
- instituție,
- sau situație

ci mai mult de a îndrepta pe cel care a făcut un lucru rău.[125]

Prin urmare mai toate statele lumii sunt unele care trebuie să știm că ajung să lupte împotriva haosului social și politic prin:

- pedepse,
- condamnări,
- închisoare,
- amenzi
- și penalizări.

Toate aceste lucruri fiindcă trebuie să știm că numai prin pedepse se poate menține ordinea. Sfântul apostol Pavel ne spunea acum 2000 de ani că este bine ca omul să se teamă de cel care poartă sabia, adică de autorități fiindcă acela care are sabia este unul care face un serviciu și menține ordinea. Pedepsele juridice sau legale se leagă de un impuls primar al omului:

- binele trebuie răsplătit
- și răul trebuie pedepsit.

Acest lucru fiindcă trebuie să știm că totul are o anumită calitate morală în lumea noastră. Că lumea noastră este năvălită de rău nu este nici o îndoială. Din ce în ce mai mult se poate vedea că lumea de azi este năvălită de:

- crime,
- violență,
- ură rasială,
- război
- sau agresivitate.[126]

Așa se face că din cele mai vechi timpuri omul a încercat să ia măsuri împotriva acestor manifestări ale răului. Așa s-au născut închisorile. În sens creștin ortodox trebuie să știm că închisoarea nu este un fel de loc de condamnare ci mai mult un experiment pedagogic. Cel care este închis este închis pentru a i se permite:

- să se gândească,
- să reflecteze,
- să analizeze
- și să se redefinească

pe sine. Experiența și realitatea ne-a demonstrează că sunt mai mulți infractori și delicvenți care fiind închiși au început să conștientizeze răul pe care l-au făcut și și-au schimbat viața. Totuși sunt și mulți pentru care închisoarea nu a avut nici un efect și sunt și cazuri (este adevărat mai puține) în care închisoarea a avut un efect:

- advers,

[125]Trebuie să știm că în lumea noastră sunt ample discuții cu privire la pedeapsa cu moartea. Aceasta fiindcă sunt mai muți care sunt de părere că nu este nimic de câștigat de pe urma ei. În acest sens este foarte greu de spus dacă pedeapsa cu moartea este profund ortodoxă. Aceasta fiindcă să nu uităm că chiar și Iisus a fost condamnat la moarte și moarte pe cruce. În practică ceea ce se poate vedea este că:

1. sunt țări care acceptă pedeapsa cu moartea
2. și țări care o resping.

Aceasta în funcție de preferințele fiecăruia. Problema centrală a pedepsei cu moartea se leagă mai mult de caracterul pedagogic al pedepselor juridice. Aceasta fiindcă în sens ortodox este bine să vedem pedeapsa ca un fel de terapie și nu ca o ispășire.

[126]Răzvan Codrescu, *Gâlceava dracului cu lumea* (Editura Nemira, 2005).

- negativ
- şi distrugător.

Aceasta fiindcă pe unii închisoarea a ajuns să îi înrăiască şi mai mult. De multe ori ei şi-au promis că după ce se vor elibera se vor răzbuna. Toate aceste lucruri sunt realităţi ale lumii noastre şi este bine să ştim că penitenciarul este conceput mai ales în concepţia latină ca un loc de penitenţă. De fapt numele de penitenciar vine de la penitenţă. Ceea ce este de interes pentru noi este că închisoarea este un loc:

- de combatere a răului,
- de luptă contra haosului social,
- de conştientizare a puterii distructive a răului
- şi de reabilitate a omului.

Toate aceste lucruri sunt bune în sens creştin ortodox. Aceasta fiindcă creştinismul ortodox este conştient că o anumită plată pentru fărădelegi trebuie să existe în această lume. Sunt şi unii care sunt de părere că numai Dumnezeu îi poate pedepsii pe răufăcători. Această opinie este eronată.[127]

Prin urmare este un lucru bun să ajungem să luptă împotriva haosului din societăţile noastre. Acest lucru îl facem prin faptul că:

1. sancţionăm răul
2. şi răsplătim binele.

Societatea noastră are nevoie de oameni care să lupte împotriva haosului. Iată ce le spunea Socrate atenienilor din timpul său: "cu sofistica voastră nu faceţi nimic altceva decât să vă tânguiţi şi să cobiţi. Ce răspândiţi voi printre oameni? Ceva folositor? Nici gând. Melancolia, depresiunea, deznădejdea, neîncrederea în viitor, astea răspândiţi voi în cetate. Voi vă pricepeţi, cel mult, să răsturnaţi valorile, nu să le creaţi. Şi încotro credeţi voi că împingeţi lucrurile? Spre un haos care, într-o zi, ne va distruge pe toţi." Prin urmare ce ajung oamenii răi să răspândească în societate după Socrate?

1. Melancolia,
2. Depresia,
3. Deznădejdea,
4. Şi neîncrederea în viitor.

Este prin urmare cât se poate de justificat ca noi să ajungem să ne luăm măsuri de protecţie împotriva răului din jurul nostru. Aceasta fiindcă numai aşa vom ajunge să facem o lume mai bună şi mai dreaptă.[128]

În sens creştin ortodox trebuie să ştim că avem ceea ce se poate denumii ca un fel de societate operaţională:

1. Pentru ordinea pe pământ avem închisorile
2. Şi pentru ordinea din suflet Îl avem pe Iisus, pe Maica Domnului şi pe sfinţi.

Sfântul Teofan al Niceei (1300-1389) spunea cât se poate de bine: "numai Maica Domnului poate să-i facă fericiţi cu adevărat pe toţi prin împărtăşirea din rodul ei, fie ea firea îngerească, fie omenească. Prin urmare, Ea este cu adevărat "pământul făgăduinţei", moştenirea îngerilor, care purtând drept rod Pâinea Vieţii adevărate, îi va hrăni în veci nesfârşiţi pe toţi moştenitorii făgăduinţei..."[129]

Este adevărat că de mai multe ori forţele demonice ajung să ne asalteze şi să ne înfricoşeze. Nu trebuie să uităm de Maica Domnului. În sens creştin ortodox trebuie să ştim că Maica Domnului este una care ajunge să ne facă să fim:

- liniştiţi,
- în pace,
- cu cugetul împăcat,

---

[127]Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu mai multe calităţi dintre care una este şi faptul de a putea să ia măsură pentru a eradica răul din societatea lui. Trebuie să fim unii care să ajungem să luptăm contra răului. Aşa se face că cei care sunt de partea răului sunt unii care trebuie într-un fel sau altul:
- să fie pedepsiţi,
- să fie penalizaţi,
- să fie făcuţi conştienţi de răutăţile lor,
- să fie aduşi la realitate.
Iată că avem aici expuse pe scurt care sunt principalele metode prin care ajungem să facem un pas înainte în lupta noastră contra răului. Este o luptă grea dar nu imposibilă.

[128]Alexander Schmemann, *Pentru viaţa lumii. Sfintele taine şi ortodoxia* (Bucureşti, 2012, reeditare).

[129]diac. Ioan I. Ica jr, *Maica Domnului - în teologia secolului XX şi în spiritualitatea isihastă a secolului XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, (Editura Deisis, Sibiu, 2008), p. 507.

- neproblematizați,
- fără remușcări.

Avem o luptă duhovnicească de dus pentru mântuirea noastră şi este bine să ştim că Maica Domnului este un aliat de nădejde al nostru. Aceasta fiindcă este bine să ştim că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că avem nevoie de forță spirituală pentru a:

- lupta,
- combate
- și înfrânge

răul din lumea noastră.

Că prin Iisus ajungem să înfrângem puterile demonice ne-a spune o rugăciune din cultul creştin ortodox: "Doamne suindu-Te pe Cruce, a căzut frică și cutremur asupra făpturii; de vreme ce și pământul l-ai oprit să nu înghită pe cei ce Te-au răstignit, și iadului ai poruncit să sloboadă din sine și pe cei legați. Judecătorule al celor vii și al celor morți, Cel ce spre înnoirea oamenilor ai venit, să dai viață iar nu moarte, Iubitorule de oameni slavă Ție."[130]

Haosul prin urmare este unul de esență demonică. Sunt foarte puțini infractori care știu acest lucru. Sunt infractori care sunt inspirați de demoni să facă ceea ce fac. Iată de ce este bine să știm că vom ajungem să ne dăm seama mai bine de ceea ce este haosul dacă suntem oameni:

- duhovnicești,
- credincioși,
- cu frică de Dumnezeu,
- înclinați spre cele spirituale.

Prin urmare una dintre primele observații pe care o avem în această luptă a noastră contra haosului din lumea noastră este că acest haos nu este unul care vine de la Dumnezeu. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl este un Dumnezeu:

- al ordinii
- și al rânduielii.

Haosul este în esența lui demonic și este bazat pe faptul că demonii ajung să creeze haosul fără să fie afectați de el. Realitatea este cu totul alta. Demonii sunt ei ființe ale haosului dar ascund acest lucru și îl fac să nu mai fie cunoscut de cei care le devin victime. Prin urmare nu trebuie să Îl confundăm pe Dumnezeu Tatăl cu demonii. Iată ce spunea gânditoarea Camelia Oprița: "Acolo unde oamenii au plecat de la Dumnezeu, lipseşte speranța, lipsesc frumuseţile vieţii...Dumnezeu a lucrat cu toată bucuria şi înţelepciunea Sa ca omului să nu-i lipsească nimic.Unde nu există Dumnezeu e haos, unde nu e Dumnezeu nu există nicio altă valoare care să arate adevăratul sens al Creației – VIAȚA – Această minune care are plenitudinea Luminii, făcându-l pe om să se bucure de bunătatea Domnului, Această forță reală căreia divinitatea i-a dat sensul măreț de a iubi și a cultiva numai iubire în jur." Nu trebuie să uităm că Dumnezeu este Tatăl omului și pentru aceasta El este unul care este direct interesat de viața omului.[131]

Se spune că Sfântul Evanghelist Ioan a ajuns bătrân.

- Fiilor să vă iubiți unii pe alții, le spunea el ucenicilor lui.
- Așa o să facem.
- Eu acum sunt bătrân.
- Cu toții vom îmbătrânii.
- Da, dar contează cum veți ajunge să îmbătrâniți.
- De ce?
- Fiindcă nu toți oamenii îmbătrânesc la fel.
- În ce sens?
- Sunt unii care îmbătrânesc în virtuți.
- Și alții?:
- Alții îmbătrânesc în patimi.
- Asta așa este.
- Eu de acum vă voi lăsa pe voi să conduceți Biserica.

---

[130]*Triodul*, Ediția 8, Editura Institutul Biblic (IBMBOR), (București, 1986, p. 538).
[131]Radu Teodorescu, *Doamne miluieşte sau teologia milei lui Dumnezeu Tatăl* (Cugir, 2020).

- Este o mare obligație.
- Dar și o mare cinste.
- Fiindcă este un lucru de cinste să fi creştin?
- Da.
- Așa gândeam și noi.
- Biserica nu este din lumea acesta.
- Este din cer.
- Dar cu lumea cum este?
- Eu am scris: "nu iubiţi lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este întru el; pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia vieţii, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume. Şi lumea trece şi pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac" (1 Ioan 2, 15-17).
- Pofta trupului este rea?
- Când ea singură ajunge să locuiască în om așa este.
- Dar pofta ochilor?
- Și ea este rea.
- De ce?
- Fiindcă ea îl face pe om să fie legat numai de cele văzute.
- Adică numai de această lume?
- Așa este.
- Și trufia vieții?
- Este și ea o patimă.
- Fiindcă nu trebuie să ne mândrim?
- Da. Sunt mulți care se mândresc cu toată viața lor.
- De ce?
- Fiindcă nu consideră că viața lor vine de la Dumnezeu Tatăl.
- Așa este.
- Trufia vieții este și ea un păcat.
- Bine ne vom ferii de el.

Ceea ce se spune despre Sfântul Ioan care a ajuns până în jurul vârstei de 100 de ani este că acolo unde mergea era dus de ucenici fiindcă nu mai putea merge bine.
- Știți că azi vine apostolul Ioan să ne vorbească, a spus un creștin dintr-o comunitate.
- Cel care a fost ucenicul lui Hristos?
- Da.
- Este o mare binecuvântare.
- Așa este.
- Și despre ce o să ne vorbească?
- Despre Hristos.
- Abia aşteptăm să îl auzim.
- Sigur, sigur.

A venit și Sfântul Ioan adus de ucenicii lui.
- Vai apostolul nu mai poate merge.
- Da. Este adus de ucenici.
- Cât de multă perseverență.
- De ce?
- Apostolul deși nu mai poate merge totuși a venit la noi.
- Dar purtat de ucenicii lui.
- Așa este. Dar totuși a venit.

Sfântul Ioan a ținut o mică predică celor care l-au ascultat în care a repetat de mai multe ori cuvintele "fiilor, iubiți-vă unii pe alții."
- De ce ne tot spune să ne iubim unii pe alții? a șoșotit un creștin.
- Nu știu.
- Crede că nu am înțeles din prima?
- Poate.

- Am înțeles foarte bine ce vrea să ne spună.
- De ce nu îl întrebi tu de ce tot repetă aceste cuvinte?
- Să îl întreb?
- Da.
- Bine o voi face.

Creştinul şi-a ridicat glasul:

- Apostole Ioane aş vrea să te întreb ceva.
- Ce? A răspuns Sfântul Ioan.
- Am văzut că tot reperați cuvintele: fiilor iubiți-vă unii pe alții.
- Aşa este.
- De ce?
- Pentrucă aceasta a fost ultima poruncă a Domnului, carele a zis: „vă dau poruncă nouă, ca unul pe altul să vă iubiți. După cum eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi unul pe altul să vă iubiți" (Ioan, XIII, 34).[132]

Parafrazându-l pe Sfântul Ioan Teologul se poate spune că dacă în lumea noastră ar exista mai multă iubire ei bine am avea:

- mai puțin haos,
- mai multă pace,
- mai multă înțelegere,
- mai multă armonie,
- mai multe realizări.

Toate aceste lucruri fiindcă iubirea este un element activ în lumea noastră.[133]

Este evident că în lumea noastră sunt două pompe de propulsie care îşi dispută supremația:

- iubirea care vine de la Dumnezeu
- şi ura care vine de la diavol.

Este bine să ştim că ura este una care din cele mai vechi vremuri a fost promotoare a haosului. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că ura este un lucru care ne face să fim unii care să ne facem rău unii altora şi lumii în care trăim. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că avem foarte multe de câştigat dacă eliminăm haosul din lumea noastră:

- civilizație,
- urbanism,
- ştiințe,
- cultură,
- economie
- sau arte.

Toate aceste lucruri sunt unele care le putem realiza prin iubirea lui Hristos. După cum spune cultul creştin ortodox Hristos este centrul puterii noastre duhovniceşti. "Când Te-ai răstignit, Hristoase, toată făptura văzându-Te s-a cutremurat; temeliile pământului s-au clătinat de frica puterii Tale, luminătorii s-au ascuns, şi catapeteasma Templului s-a rupt; munții s-au cutremurat şi pietrele s-au despicat, şi tâlharul cel credincios grăieşte cu noi, Mântuitorule: Pomeneşte-ne întru Împărăția Ta."[134]

CONCLUZII

Adevărul este că suntem oameni care trăind într-o lume creată de Dumnezeu ajungem să luăm:

- ordinea
- şi rânduiala

din ea fără să le conştientizăm. Ni se pare firesc ca în natură să existe ordine şi armonie şi ni se pare firesc ca anotimpurile să îşi urmeze cursul lor firesc. De cele mai multe ori cei mai mulți dintre noi nu se gândesc la care este originea acestei ordini din lumea noastră. Totul parcă este cât se poate de:

- natural,
- firesc,

---

[132]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).
[133]Ilarion Felea, *Religia iubirii* (Alba Iulia, 2009).
[134]*Triodul*, Ediția 8, Editura Institutul Biblic (IBMBOR), (Bucureşti, 1986), p. 533.

- obișnuit
- și evident.

Ei bine această carte s-a voit să fie o schimbare de perspectivă în acest sens. Această carte a voit să ne facă conștienți de cine este:

- sursa,
- cauza
- și originea

ordinii din lumea noastră: Dumnezeu. Este bine să știm că există o ordine în lume și univers care evident că nu îl are pe om ca origine. Am spus că originea ordinii din lumea noastră este Dumnezeu. Trebuie să ne dăm seama că acolo unde există Dumnezeu este:

- ordine,
- rânduială,
- armonie,
- sau echitate.

Cei mai mulți oameni adevărul este că nu se gândesc la aceste lucruri ci sunt mai mult seduși de propriile lor concepții. Sunt mulți care cred că ordinea din lumea noastră este produsul evoluționismului. Să fie lucrurile chiar așa? Vom vedea că nu.[135]

Am ajuns să vedem haosul ca un fel de spectacol de televizor. Ni se pare că este foarte friresc ca haosul să îi cuprindă pe alții dar nu pe noi. Iată ce spunea gânditorul Pascal Brukner: "voluptatea catastrofei, mai ales în mass-media, vine din nefericirea de care am scăpat: aşezaţi comod în fotoliu, privim la dezastrele care-i lovesc pe alţii şi acest haos revalorizează, prin contrast, liniştea noastră. Compasiunii pentru acei bărbaţi şi femei care suferă i se adaugă satisfacţia noastră secretă că nu suntem în situaţia lor."

Haosul poate să aibă loc când noi ne-am fi așteptat cel mai puțin. Aceasta fiindcă trebuie să știm că haosul aduce cu sine un element de care niciodată nu putem fi siguri: lipsa de predictibilitate. Așa se face că în lumea noastră niciodată nu putem fi:

- siguri,
- fără griji,
- fără nici o problemă,
- fără de nici o îndoială
- și fără de nici un complex.

Haosul se poate instaura oricând în lumea noastră. În dimineața zilei de 11 septembrie 2001 nici un new-yorkez nu se gândea că în numai minunate cele două turnuri ale Centrului Comercial Mondial aveau să fie distruse de cele mai crude atentate teroriste de tip kamikaze din lume. Haosul pur și simplu a explodat peste New York. Acest lucru vine să ne spune de:

- fragilitatea,
- șubrezenia,
- și subțirimea

ordinii pe care o face omul. Am voit să adresăm în paginile acestei cărți că există o mare diferență dintre:

- ordinea omului
- și ordinea lui Dumnezeu.

Ele sunt unele care de multe ori nu se întâlnesc. Omul are tendința de a își fonda propria lui ordine în această lume și să uite de ordinea lui Dumnezeu. Că Dumnezeu Tatăl are un plan cu această lume ne-o spune mai toată teologia creștin ortodoxă.[136]

Confruntați cu haosul din lumea noastră sunt mai mulți cei care își găsesc un fel de scăpare în:

- bani,
- averi,
- sexualitate,
- faimă,
- sau ranguri înalte.

Totuși trebuie să știm că aceste lucruri sunt doar o scăpare aparentă. Iată ce ne spunea în acest sens gânditoarea Juliana Mallart: "Deşi între cele două nu poate fi instituită nicidecum o separaţie netă, se poate trăi

[135]Monah Serghie, *Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt: cauza cauzelor pozitive* (Galați 2013).
[136]Fericitul Teodoret al Cirului, *100 cuvinte despre dumnezeiască pronie* (Editura Fundația Iustin Pârvu, 2010).

destul de bine fără confortul material, nu însă fără cel emoţional. Gesturile disperate ascund întotdeauna un haos interior, un mental devastat. Rar am auzit pe cineva să spună că viaţa lui este lipsită de sens pentru că nu are apă în curte, în schimb am cunoscut oameni care, deşi aveau totul, mai puţin liniştea sufletească, trăiau adevărate drame sufleteşti."

Nu trebuie să ne facem nici o iluzie: sunt mai mulți agenți ai haosului în lumea noastră. Sunt mai muți care se bucură când văd în jurul lor:

- lipsă de perspective,
- zdrobirea sau bulversarea valorilor,
- un viitor întunecat,
- ură rasială,
- ranchiună,
- distrugere
- crimă
- și război.

Haosul i-a preocupat și pe filosofi care au voit să ştie care este sensul și înțelesul lui.[137] Mai toți marii filosofi ai lumii au fost de acord că haosul este un element:

- irațional,
- negativ,
- distrugător
- și malefic

în lumea noastră. Așa se face că au fost mai mulți filosofi care au văzut o cale de luptă împotriva haosului și faptul că trebuie să fim unii care să ne opunem direct și exact împotriva haosului. Aceasta fiindcă haosul în nici un fel nu ne facem:

- să avansăm,
- să progresăm,
- să mergem înainte,
- să ne dezvoltăm.

Haosul prin urmare este o mare anomalia a lumii noastre. Nici un "creator de haos" nu va recunoaște că este un agent al haosului. Fie că vorbim de:

- criminali,
- violatori,
- hoți,
- escroci
- sau şarlatani

ei bine nici unul nu va admite că scopul și concepția lui de viață este haosul.[138]

Prin urmare când vine vorba de haosul din lumea noastră nu trebuie să ne bazăm prea mult pe cuvintele oamenilor ci pe:

- faptele,
- acțiunile,
- și întreprinderile lor.

Aceasta fiindcă un proverb ne spune că: omului i-au fost date cuvintele pentru a își ascunde faptele. Trebuie să ştim că faptele noastre sunt unele care ne fac mult rău dacă nu ajungem să conștientizăm marea diferență dintre bine și rău. Sunt și oameni care sunt cât se poate de:

- confuzi,
- nesiguri,
- incerți,
- neclari

---

[137]Iată ce spunea filosoful neo-platonic Plotin: "lumea trebuie să fie marcată de legi şi de ordine, pentru a fi scena vieţii morale a omului, altfel ar fi haos, iar legea nu are o altă putere în afara celei de a duce la împlinire destinul;ea a fost dată indivizilor, iar ei o poartă cu sine şi o folosesc. Când vine vremea se naşte dorinţa, căci ea se iveşte la un moment dat în sufletele care o poartă cu sine, căci ele însele o împlinesc deoarece o duc cu ele, şi au această putere fiindcă legea care rezidă în ele apasă oarecum asupra lor şi le produc dorinţa dureroasă de a pleca acolo unde le spune să meargă ceea ce se află înăuntrul lor."

[138]Cristina Cornilă, De la religie la terorism. *Fundamentalismul islamic și sectele creștine versus mediul actual de securitate* (Editura Anamarol, 2008).

- și fără de perspective
care ajung să facă mult rău și să aducă haosul în lumea noastră. Totuşi, mai toți sfinții creştin ortodocşi au fost unii care au voit să ne facă conştienți că după cum există o ordine în lumea din jurul lor (adică în natură) la fel de bine trebuie să fie o ordine și în moralitatea omului. Iată ce ne spunea în acest sens Sfântul Nicolae Velimirovici: "toată împărăția naturii nu este nimic altceva decât o carte despre împărăția morală. Privită ca o astfel de carte, natura este cu totul desăvârşită, din cele mai înalte sfere ale universului până la ultimul atom."[139]

Ceea ce ştim din Biblie este că omul este chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Acest lucru ne spune că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că după cum Dumnezeu a creat:

- ordine
- și armonie

în univers și pe pământ, la fel de bine și omul trebuie:

- să lărgească,
- să extindă
- și să progreseze

în ordine și armonie în sufletul și moralitatea lui.

Părintele Dumitru Stăniloae era cât se poate de explicit în acest sens: "adevărată bărbăție și adevărată inițiativă pune în viața sa nu acela care crede că este purtat fără libertate de un flux indefinit al lumii, fără nicio direcție, ci acela care cunoaște direcția și ținta desăvârșirii vieții sale și a lumii și știe că prin libertatea sa poate contribui la direcționarea normală a acestei desfășurări, ce înaintează spre iubire, și este deci răspunzător de forma spirituală pe care o imprimă vieții sale."[140]

Prin umare este bine să ştim că dacă voim să ajungem să ne ridicăm deasupra haosului din lumea și din jurul nostru trebuie să o facem prin spiritualitatea creştin ortodoxă. Este această spiritualitate care ajunge să ne facă să fim unii care să vedem lucrurile:

- clar,
- profund,
- corect
- și de deplin.

Aceasta fiindcă făcând aşa vom ajunge să avem o cunoaştere mai profundă a metodelor prin care haosul poate să fie combătut. Iată ce spunea în acest sens părintele Sofronie Saharov: "în clipa când lui Siluan i s-a descoperit veşnicia, i s-a impărtăşit o neobişnuit de înaltă stare a duhului. El a început să se roage pentru întregul Adam ca însuşi pentru sine. Noi toți suntem mici celule ale marelui trup al întregii omeniri. Prin noi trece viața cosmică, ba chiar cea mai presus de cosmos, cea dumnezeiască. Iar noi suntem datori să ne pregătim a înțelege aceasta, căci atunci ne vom face, în parte, asemănători lui Adam înainte de cădere, şi vom începe a purta în sine întreaga omenire, întregul Adam, ca pe ceva unitar, zidit de Dumnezeu." Avem aici o viziune holistică ce ne spune că în nici un caz în viața spirituală nu se ajunge la haos ci mai totdeauna ea este una care este guvernată de legi și de ordine. Acolo unde există spiritualitate trebuie să știm că lucrurile nu au cum să fie în haos și dezordine. Acest lucru a fost foarte bine exprimat de părintele Dumitru Stăniloae: "... în universul creat sunt ascunse rațiunile divine, iar misiunea noastră este ca, prin acțiunea noastră condusă de rațiunea din noi, să facem să iasă deplin la lumină aceste rațiuni și armonia dintre ele, care le subordonează unei unice rațiuni majore."[141]

Se spune că pe vremea regelui Ludovic XI al Franței era un curtean care avea un nepot rău. Într-o zi nepotul a venit la acasă:

- Trebuie să vă mărturisesc ceva.
- Ce? Au întrebat părinții lui.
- Am comis o crimă.
- Doamne ferește.
- Îmi pare rău.
- Acum îți pare rău?
- Da.
- Este prea târziu.
- Ce să fac acum?

[139]Sfântul Nicoale Velimirovici, *Gânduri despre bine și rău*, (Editura Predania, Bucureşti, 2009), p. 114.

[140]Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutul Biblic (IBMBOR), (Bucureşti, 2002), p. 37.

[141]Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutul Biblic (IBMBOR), (București, 2002), p. 33.

- Te va mânca pușcăria netotule.
- Sau poate tăierea capului, a intervenit mama.
- Vă rog să mă iertații.
- Nu ți-am spus de atâtea ori să nu mai mânii?
- Ce să fac.
Părinții au fost devastați.
- Ce ne vom face acum?
- Chiar nu știu.
- Totul este vina ta.
- A mea? A răspuns mama.
- Da.
- De ce?
- Fiindcă nu te-ai ocupat de educația lui.
- Este ușor să dai vina pe alții.
- Adică?
- Nu ești tu tatăl lui?
- Sunt. Și ce este cu asta?
- Nu aveai și tu datoria să te ocupi de creșterea lui?
- Mama are mai multe obligații.
- Nu cred.
- Ba să crezi.
- Nu faci decât să atunci pisica moartă în curtea vecinului.
- Doamne ce am făcut să merit una ca asta?
Mama a stat pe gânduri după care a spus:
- Ar fi o soluție să ne salvăm fiul.
- Care?
- Nu este tatăl tău sfetnicul regelui Ludovic XI?
- Da este. Și ce este cu asta?
- De ce nu îl rogi pe el să intervină.
- Cum?
- Să meargă la rege și să ceară clemență pentru fiul nostru.
- Nu știu ce să spun.
- Mergi și întreabă-l.
- Bine.
Tatăl criminalului a mers la tată lui.
- Bună ziua.
- Bună ziua. Ce te aduce la mine?
- Am nevoie de tine.
- Orice fiul meu.
- Fiul meu a comis o crimă.
- Cum așa?
- S-a mâniat și a ucis un om.
- Doamne ferește.
- Da. Am nevoie de tine să intervii pe lângă rege.
- Adică?
- Să mergi la rege și să îi ceri să aibă milă de el.
- Nu știu ce să spun.
- Este singura noastră șansă.
- Bine să văd ce pot face.
Sfetnicul a cerut audiență la rege.
- Majestate să mă iertați că vă deranjez.
- Nici o problemă.
- Aș avea nevoie să mă ajutați.

- Cu ce?
- Nepotul meu a comis o crimă.
- Și ce am eu de a face?
- Aș vrea să aveți milă de el și să nu îl condamnați.

Se spune că regele Ludovic XI a stat puţin pe gânduri după care a spus:
- Îmi pare rău dragul meu dar nu te pot ajuta.
- De ce?
- Tu te rogi de mine ca unchiul lui. Eu trebuie să procedez ca un rege. Eu îţi iert cererea ta, aşa că iartă şi tu răspunsul meu negativ.[142]

Avem aici din istorie o întâmplare care ne spune că trebuie să fim unii care să ajungem să fim cât se poate de necruțători cu răul. Regele Ludovic XI a făcut un lucru bun că nu l-a iertat pe criminal. Fiindcă dacă ar fi făcut-o ei bine cu siguranță că acest lucru ar fi stabilit un precedent și așa că el ar fi trebuit să ierte și pe alți criminali. Istoria şi psihologia ne demonstrează că mai totdeauna nici un criminal nu recunoaşte că este un agent al haosul. Haosul poate să existe:
- la nivel micro, adică la nivel de persoană
- sau la nivel macro, adică al nivel de popoare și națiuni.

Părintele Dumitru Stăniloae era cât se poate de explicit în acest sens: "la baza fiecărui tip naţional acţionează un model dumnezeiesc etern pe care acea naţiune are să-l realizeze şi în sine cât mai deplin."[143]

Cartea de față se vrea o meditație pe tema haosului care există în lumea noastră. Am voit să îl facem conștient pe cititor că există două tipuri de haos:
- un haos uman, care îl are pe om drept creator
- și un haos de origine demonică ce îl are pe diavol drept origine.

Nu trebuie să facem nici un fel de confuzie între aceste două tipuri de haos fiindcă ele sunt unele care sunt combătute cu metode diferite. Haosul creat de oameni este unul pe care îl putem combate cu legile statului în timp ce haosul demonic putem să îl combatem cu:
- rugăciune,
- post,
- virtuți,
- viață duhvonicească
- și nevoință etc.

Haosul după cum am spus nu își are originea în lumea materială ci în lumea spirtuială. Aceasta fiindcă el este unul care iasă din sufletul omului. În acest sens Sfântul Ioan Damschim spunea cât se poate de bine: "numai omul, această viețuitoare mintală și rațională, este dintre toate „după chipul și după asemănarea lui Dumnezeu”, pentru demnitatea minții și a sufletului, adică pentru necuprinsul, nevăzutul, nemurirea și libertatea voii, ca și pentru însușirea de stăpânitor, născător de prunci și ziditor." Din aceasta înțelegem că haosul este unul care nu este propriu ființei umane care este menită pentru ordine și bine. Haosul este una dintre multiplele forme de manifestare a răului. Iată de ce trebuie să fim conștienți că haosul și răul sunt două lucruri care au multe în comun. Misiunea noastră ca oameni este de a crea o lume în care haosul să fie eradicat. Acest proces este anevoios dar nu imposibil.[144]

---

[142]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).
[143]Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și naționalism*, (Editura Supergraph, 2011), p. 9.
[144]Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Editura Univers, 1971).